

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2018-2019) – Nr. 2-C
4 december 2018 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Manuela Van Werde, Bart Caron, Karim Van Overmeire,
Tine Soens, Cathy Coudyser en Steve Vandenberghe
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

over het ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2019

over de beleidsbrief
Onroerend Erfgoed
2018-2019

over de beleidsbrief
Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen
en Ontwikkelingssamenwerking
2018-2019

en over de beleidsbrief
Toerisme
2018-2019

*Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:*

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire,
Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs,
Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

- 15** (2018-2019) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2-A en 2-B: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
- 14** (2018-2019) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 12-A** (2017-2018) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
 - Nr. 2: Verslag
- 13** (2018-2019) – Nr. 1: Algemene toelichting
 - Nr. 2: Toelichtingen per programma
- 16** (2018-2019) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2018-2019) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 1720** (2018-2019) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1721** (2018-2019) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1728** (2018-2019) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

I.	Onroerend Erfgoed	4
1.	Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	4
1.1.	Uitgavenbegroting 2019	4
1.2.	Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2018-2019	6
2.	Bespreking	18
2.1.	Vragen en opmerkingen van de leden	18
2.2.	Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois.....	31
2.3.	Bijkomende vragen en opmerkingen.....	35
II.	Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelings-samenwerking	36
1.	Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	36
1.1.	Uitgavenbegroting 2019	36
1.2.	Beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking	38
2.	Bespreking	49
2.1.	Vragen en opmerkingen van de leden	49
2.2.	Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois.....	62
III.	Toerisme	75
1.	Toelichting door Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn	75
1.1.	Beleidsbrief Toerisme 2018 – 2019.....	75
1.2.	Uitgavenvergroting 2019	80
2.	Bespreking	81
2.1.	Vragen van de leden	81
2.2.	Antwoorden van minister Ben Weyts	89
IV.	Indicatieve stemmingen	94
	Gebruikte afkortingen	95
	Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 13, 20 en 27 november 2018 het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019.

Dit ontwerp van decreet werd besproken in samenhang met de beleidsbrief Onroerend Erfgoed (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1721/1), de beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1720/1) en de beleidsbrief Toerisme (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1728/1).

Manuela Van Werde en Bart Caron brengen verslag uit over het deel Onroerend Erfgoed, Karim Van Overmeire en Tine Soens over het deel Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking en Cathy Coudyser en Steve Vandenberghe over het deel Toerisme.

De bijlagen en de presentaties die voor de toelichtingen werden gebruikt zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Onroerend Erfgoed

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

1.1. Uitgavenbegroting 2019

1.1.1. Apparaat Agentschap voor Onroerend Erfgoed

Minister-president *Geert Bourgeois* licht de apparaatskredieten voor het agentschap Onroerend Erfgoed toe. Het VAK van het apparaat stijgt bij deze begrotingsopmaak met 260.000 euro en het daarmee samenhangende VEK daalt met 1000 euro. Het loonkrediet van het agentschap daalt met 2000 euro, tot 16.445.000 euro. Dat is het netto resultaat van de loonindex die erbij komt, ten bedrage van 329.000 euro en anderzijds de verlaging van het loonkrediet met 331.000 euro, in het kader van de generieke 'koppenbesparing'. Het werkingskrediet van het agentschap stijgt met 261.000 euro VAK en het VEK blijft ongewijzigd. Die stijging van het werkingskrediet wordt intern gecompenseerd met een tijdelijke verschuiving van het beleidskrediet. Dat houdt verband met de verdere investeringen in IT, zowel voor het onderhoud van bestaande toepassingen als voor de ontwikkeling van nieuwe interne procestoepassingen. De dotatie vanuit het agentschap Onroerend Erfgoed aan de SARO stijgt met 1000 euro. Ook dat is een loonindex. Er is ook een nieuw variabel krediet, zowel aan ontvangsten- als aan uitgavenzijde, enerzijds ter inschrijving van de terugbetaalde lonen van personeelsleden van het agentschap die met verlof voor opdracht zijn, en anderzijds het met die terugbetaalde middelen uitbetalen van het loon van de tijdelijke vervangers. Concreet gaat het om 85.000 euro voor de vervanging van een gedetacheerde medewerker.

1.1.2. Beleid Onroerend Erfgoed

De vastleggingskredieten stijgen met 9.492.000 euro, tot een historisch bedrag van 113.589.000 euro. Er is een tijdelijke verschuiving van vastleggingskredieten, van het beleids- naar het werkingskrediet, voor IT-kosten, ten bedrage van 261.000 euro. Daarnaast valt er 250.000 euro weg. Dat was bij de begrotingsopmaak van 2018 een eenmalig bedrag, een investeringssubsidie aan vzw Herita voor de ontwikkeling van een ICT-systeem achter de Open Monumentenkaart. Voorts wordt 3000 euro loonindexatie toegekend aan de loonsubsidies die worden

toegekend aan verenigingen in de erfgoedsector met ex-DAC-personeel. Daardoor wordt het premiekrediet eenmalig verhoogd met 10 miljoen euro.

De vereffeningskredieten voor onroerend erfgoed dalen bij deze begrotingsopmaak met 2.235.000 euro. Dat is het nettoresultaat van vijf kredietbewegingen. Er valt een eenmalig VAK weg, daar stond 250.000 euro VEK tegenover, maar dat valt dus weg. Daarnaast is er 3000 euro loonindexatie, die in VAK en VEK werd toegevoegd aan de loonsubsidies voor de verenigingen uit de erfgoedsector met ex-DAC-personeel, de 47.000 euro VEK die bij de begrotingsaanpassing 2018 eenmalig was verschoven van de kredieten voor 'ondersteuning Vlaamse Regering – transversale samenwerking' bij Kanselarij en Bestuur, naar de kredieten voor de werkingssubsidies voor IOED's, erkende erfgoeddepots en erkende archeologiefondsen. Dat krediet keert nu bij de opmaak van deze begroting terug naar de kredieten Kanselarij en Bestuur.

Technisch wordt hetzelfde VEK voor de uitbetaling van deze werkingssubsidies wel nog verhoogd met 465.000 euro in functie van de in 2019 verwachte betalingen, zodat dit VEK netto stijgt met 418.000 euro. Eveneens technisch valt er 394.000 euro vrijgekomen VEK weg na de vereffening van de laatste schijf van de investeringssubsidie voor de Abdij van Park in Heverlee.

Tot slot wordt, samenhangend met de eenmalige verhoging van het premiekrediet met 10 miljoen euro bijkomend VAK, ook al 1 miljoen euro bijkomend VEK toegevoegd. Daarnaast was dit VEK voor de premies wel al technisch verminderd met 3.012.000 euro op basis van de raming van wat reëel zal moeten worden betaald. Die ramingen worden altijd geëvalueerd. De vereffeningskredieten zijn, zeker bij Erfgoed, manifest lager dan de vastleggingskredieten omdat die vastlegging gebeurt op het ogenblik van de beslissing en de werken vaak niet eens in dat jaar worden aangevat, laat staan dat de betalingen gebeuren in het eerste jaar. Soms is dat gespreid over meerdere jaren. Vandaar dat er bij Onroerend Erfgoed bij uitstek een verschil is tussen vastlegging en vereffening. Dat wordt altijd zo correct mogelijk geraamd door het agentschap, met dien verstande dat er waar nodig tijdig wordt bijgestuurd, zodat alle premies tijdig kunnen worden betaald. Netto daalt het VEK bij het premiekrediet met 2.012.000 euro.

Daarnaast gebeuren er nog twee relevante interne kredietherschikkingen binnen de beleidskredieten van Onroerend Erfgoed. Vanuit het premiekrediet wordt er tijdelijk 1.054.000 euro VAK herschikt naar de werkingsuitgaven van het beleid. Dat is om een aantal specifieke uitgaven te kunnen financieren, zoals verdere investeringen in ICT-toepassingen voor externen (onder meer voor de digitalisering van de premieaanvragen), de verhuizing van de depots te Tongeren, Zarren en Zellik naar een nieuw centraal depot in Vilvoorde, onderzoek en conservatie van skeletten op de De Meersen-site in Ieper en de verdere conservatie van de Doelse Kogge. Deels samenhangend wordt er ook nog 686.000 euro VEK intern herschikt vanuit diverse begrotingsartikelen naar dit uitgavenartikel.

Eveneens vanuit het premiekrediet wordt er wel recurrent 171.000 euro VAK herschikt naar de werkingssubsidies voor de erkende IOED's en de erkende onroerenderfgoeddepots om enerzijds structurele subsidiëring te financieren van twee extra depots en anderzijds voor de beperkte verhoging van de werkingssubsidies van twee erkende IOED's (Lage Kempen en Meetjesland), ten gevolge van de fusies vanaf 2019 van de gemeenten Nevele en Deinze, en Neerpelt en Overpelt.

1.2. Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2018-2019

1.2.1. *Vijf strategische doelstellingen*

Minister-president Geert Bourgeois zegt dat hij met deze beleidsbrief voortbouwt op de vijf strategische doelstellingen zoals geformuleerd in de beleidsnota Onroerend Erfgoed (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 146/1). Die doelstellingen worden elk jaar opnieuw geconcretiseerd aan de hand van initiatieven. Hij zal een overzicht geven van de belangrijkste gerealiseerde initiatieven enerzijds en van de nog te realiseren initiatieven anderzijds.

1.2.2. *SD 1: Een vlotte en consequente uitvoering van de regelgeving is gegarandeerd*

Het Onroerenderfgoeddecreet trad vanaf 1 januari 2015 gefaseerd in werking. In geen enkel beleidsdomein wordt de vinger zozeer aan de pols gehouden als bij Onroerend Erfgoed. De evaluatie van de decreetgeving gebeurt heel strikt, om na te gaan of de regelgeving de vooropgestelde doelstellingen bereikt. De regelgeving voor onroerend erfgoed wordt gemonitord en het archeologieluik jaarlijks geëvalueerd.

Samen met erkende actoren

De verantwoordelijkheid voor het onroerend erfgoed ligt niet alleen bij de Vlaamse overheid. Er zijn gelukkig tal van actoren die samen met de overheden zorgen voor behoud en goed beheer. Gemeenten en IOED's kunnen worden erkend. De lokale besturen die aangesloten zijn bij een IOED nemen een engagement op zich om op hun grondgebied een eigen onroerenderfgoedbeleid te ontwikkelen. Dat is een goede evolutie, die blijvend moet worden aangemoedigd omdat er op die manier een groter draagvlak ontstaat en een grotere verantwoordelijkheid voor het lokale bestuur.

Het aantal erkende onroerenderfgoedgemeenten is in 2019 ongewijzigd gebleven, wat ook logisch is, aangezien de aanvragen voor een erkenning enkel in het eerste of het vierde jaar van de lokale beleidscyclus kunnen worden ingediend. De minister-president hoopt dan ook dat er in het eerste jaar van de nieuwe beleidscyclus nieuwe aanvragen bij zullen komen.

Van het aantal erkende IOED's blijft de teller op vijftientig staan, maar hiervoor kunnen de aanvragen wel jaarlijks gebeuren. Er zijn nu in Vlaanderen 175 gemeenten aangesloten bij een erkende IOED en in de begroting van 2018 is er ruim 2.111.000 euro ingeschreven voor de ondersteuning ervan.

Op 15 oktober 2018 waren er 209 erkende archeologen en 2390 erkende metaaldetectoristen. De 14 erkende onroerenderfgoeddepots zijn verenigd in het Vlaams Depotnetwerk, dat in 2016 door het agentschap is opgestart.

In de begroting van 2018 staat een budget van 935.000 euro voor de subsidiëring van elf erkende onroerenderfgoeddepots. Voor 2019 ligt dat bedrag hoger: 1.105.000 euro voor dertien depots. Het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed is van rechtswege erkend en maakt in die hoedanigheid dus ook deel uit van het netwerk. Dat netwerk gaat nu verder onder een wisselend voorzitterschap.

Evaluatie en bijsturing van de regelgeving

In 2018 werden de bepalingen uit de conceptnota 'Aanpassing Onroerenderfgoeddecreet naar aanleiding van de ex-postevaluatie' omgezet in aanpassingsvoorstellen voor het Onroerenderfgoeddecreet en -besluit. Enkele procedurele bijstu-

ringen zorgen ervoor dat de regelgeving klantvriendelijker wordt, bijvoorbeeld door te stoppen met beveiligde zendingen waar dat mogelijk is. De belangrijkste inhoudelijke aanpassingen gingen natuurlijk over de bijsturing van het premiestelstel en de verdere optimalisatie van het archeologisch traject.

Het Vlaams Parlement keurde het decreet houdende de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie definitief goed op 4 juli 2018 (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1553/3) en dat decreet werd op 27 augustus 2018 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De Vlaamse Regering keurde het wijzigingsbesluit een tweede keer maal principieel goed op 12 oktober 2018 en alle intenties die in de conceptnota aangekondigd werden, zijn in regelgeving omgezet, behalve de verhoging van de oppervlaktecriteria voor archeologisch onderzoek buiten archeologische zones.

Het tweede evaluatierapport van de archeologieregelgeving is op 8 juni 2018 aan de Vlaamse Regering meegedeeld. Dat rapport behandelt voor het eerst de resultaten van een volledig werkjaar. Het zet het archeologietraject uit in cijfers, het beschrijft in detail de effecten van het vergunningentraject op het bouwproces en op de kenniswinst, maar ook de financiële effecten. Het rapport eindigt met concrete engagementen van de administratie en met aanbevelingen over de regelgeving en de volgende evaluatie. De aanbeveling met het oog op effectievere procedures voor de opvolging van erkende archeologen wordt ter harte genomen en zal worden meegenomen in de lopende wijzigingen van het Onroerenderfgoedbesluit.

De tweede evaluatie bevestigt in grote mate de resultaten van de vorige evaluatie. Veel tendensen zetten zich ook in 2017 voort, maar voor andere zaken is het nog te vroeg om conclusies te trekken. De details van de cijfers voor het werkjaar 2017 zijn in de beleidsbrief terug te vinden.

1.2.3. SD 2: De onroerenderfgoedzorg is een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsniveaus en organisaties door vertrouwen te schenken

De zorg voor het onroerend erfgoed in Vlaanderen is een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsniveaus, organisaties en burgers, door vertrouwen te schenken en door samen te werken. Volgens het regeerakkoord moet 'samenwerken' een positieve connotatie krijgen en daarom is het belangrijk dat het agentschap blijft werken aan een cultuuromslag. Om dit te kunnen realiseren, heeft het agentschap in de eerste plaats geluisterd naar de noden en de wensen van de klanten. Er zijn daarna acties ondernomen om klantvriendelijker te gaan werken en er werd ook gewerkt aan de waarden: constructief, proactief en consequent.

Het agentschap heeft specifieke acties ondernomen om zijn dienstverlening te optimaliseren: er werd verder ingezet op de digitalisering van de dienstverlening, er is meermaals overleg gepleegd met de partners, alle personeelsleden kregen een opleiding 'Heerlijk Helder' en de volledig vernieuwde website van het agentschap werd gelanceerd. Die website is volledig vraaggestuurd opgebouwd, met informatie op maat van de belangrijkste doelgroepen: eigenaars, beheerders, lokale overheden en professionelen. Verder is er ook de online te consulteren projectportfolio 'Erfgoedbeheer in de kijker' de samenwerking met verschillende beleidsdomeinen en -velden – Omgeving, Wonen, Energie – werd intenser gemaakt.

In 2019 gaat het agentschap verder op de ingeslagen weg naar meer klantvriendelijkheid en flexibiliteit. Zo maakt het onder meer werk van het heerlijk helder maken van de beschermingsbesluiten. Zoals al eerder aangehaald, werd er in de briefwisseling en de formulieren al komaf gemaakt met het 'ambtenarees'. Mededelingen worden nu helder gedaan, in heel directe woorden, duidelijk leesbaar, maar ook vriendelijk.

Begeleiding lokale besturen

Het begeleiden van lokale besturen bij het ontwerpen en uitvoeren van een eigen onroerenderfgoedbeleid is een belangrijke opdracht. In overleg met de VVSG en het Kenniscentrum van de Vlaamse Centrumsteden bracht het agentschap de noden in kaart van de lokale besturen om een lokaal onroerenderfgoedbeleid te ontwikkelen. Daar werden in 2018 zes groepssessies over georganiseerd en daaruit kwamen actiepunten op korte, middellange en lange termijn. Een aantal aandachtspunten zijn intussen al opgenomen in de vernieuwde website van het agentschap en in de verdere uitbouw van het netwerk van de IOED/onroerenderfgoedgemeenten.

De administratie organiseert in de eerste helft van 2019 informatiesessies voor de lokale besturen over hoe ze een erkenning als onroerenderfgoedgemeente of als IOED kunnen aanvragen. Ze doet dit om al in te spelen op de vragen van de vernieuwde lokale besturen, zodat die vanaf het begin van hun beleid die stap zullen zetten. Deze sessies worden samen met het Departement CJM georganiseerd, zodat lokale ambtenaren of besturen ook informatie krijgen over de aanvragen voor nieuwe erfgoedconvenanten. Dat is een goed voorbeeld van horizontale zinvolle samenwerking.

Het geografisch inventariseren van individuele erfgoeditems zoals gebouwen en landschapselementen wordt, zoals aangegeven in het kerntakenplan, als een opdracht van de lokale besturen beschouwd. In 2018 begeleidde het agentschap Onroerend Erfgoed steden als Antwerpen en Leuven bij het inventariseren van hun bouwkundig erfgoed. Het is verheugend dat gemeenten intussen ook een lokaal beleid voor niet-beschermd erfgoed uitwerken. In 2019 worden de lokale besturen verder begeleid bij het inventariseren. Het zwaartepunt ligt dan in de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen.

Samenwerken met partners

Niet alleen de overheid staat in voor de zorg van het onroerend erfgoed. Verschillende partnerorganisaties vormen een belangrijke schakel bij het ondersteunen en begeleiden van de eigenaars, beheerders en erfgoedzorgers. Verenigingen zoals Herita, Monumentenwacht Vlaanderen, het CRKC, Het orgel in Vlaanderen en Aan De IJzer worden daarom ondersteund.

Herita maakt volop werk van haar vernieuwde strategie en krijgt in 2018 en 2019 een subsidiëeringsbudget van 2.209.000 euro.

De samenwerking met Monumentenwacht Vlaanderen loopt verder volgens de in 2017 goedgekeurde meerjarige samenwerkingsovereenkomst. Deze overeenkomst zal worden geëvalueerd om nieuwe accenten en streefdoelen te bepalen. In 2018 en 2019 wordt een budget van 271.000 euro ingeschreven voor de subsidiëring van Monumentenwacht Vlaanderen.

Ook de samenwerking met het CRKC, gevestigd in de schitterende Abdij van Park in Leuven, wordt voortgezet. De nieuwe naam van het CRKC wordt PARCUM. Dat staat voor de integrale werking van het CRKC als erfgoedorganisatie, met naast dienstverlening inzake onroerend en roerend religieus erfgoed ook een dialoogmuseum. Daarvoor wordt in 2018 en in 2019 telkens een budget vrijgemaakt van 225.000 euro voor het uitvoeren van taken voor onroerend erfgoed. De minister-president is lovend over de samenwerking met het CRKC, nu PARCUM, omdat er zinvol wordt nagedacht over bijvoorbeeld herbestemmingen en omdat er met expertise wordt gewerkt.

Erfgoedpartner Aan De IJzer ontvangt een jaarlijkse financiële ondersteuning van 131.000 euro, gebaseerd op het Memoriaaldecree van 15 juli 2011. Door dit

decreet krijgt deze vereniging onder meer de opdracht om de site van het IJzerm monument goed te beheren en te ontsluiten voor het brede publiek. Met de erkenning als open erfgoed is een belangrijke stap gezet in het traject naar een genuanceerde duiding van deze waardevolle site voor het brede publiek.

FVA vzw, dat het maatschappelijk draagvlak voor archeologie wil vergroten, kreeg in 2018 een facultatieve subsidie van 10.000 euro. Het FVA organiseert activiteiten zoals de archeologiedagen en de Forumprijs Archeologie en publiceert een laagdrempelig tijdschrift.

Vernieuwde strategie Herita

Op 15 maart 2018 vond in Leuven een succesvolle editie plaats van het Open Monumentencongres, met 169 deelnemers uit 102 organisaties. Naast grote sectormomenten zijn daar ook geografische en thematische netwerkmomenten georganiseerd.

Dankzij een bijkomende investeringssubsidie van 250.000 euro kon Herita in 2018 een volledig nieuw digitaal platform ontwikkelen. De website www.erfgoedhelden.be zal op termijn in deze omgeving worden geïntegreerd. Zoals bekend, werkt Herita voor het lidmaatschap voortaan met de merknaam 'Open Monumenten' en is op termijn afstemming en mogelijke integratie met de museumpas gepland.

Het lidmaatschap en de publiekswabsite werden tijdens de dertigste editie van Open Monumentendag gelanceerd. Die feesteditie was aanleiding voor een uitgebreid programma en er lag uiteraard een sterke focus op het Europees Erfgoedjaar.

Herita ontwikkelt en beheert de eigen sites in een aparte eenheid, om ze zo de nodige aandacht te geven. Als erfgoedorganisatie gaf ze daar niet het goede voorbeeld, wat een van de grote pijnpunten was. Ondertussen werden nieuwe medewerkers aangeworven, tijdelijke werkrachten ingezet, nieuwe beheersplannen opgemaakt en dossiers voor erkenning als open erfgoed ingediend. Op alle sites zijn ook achterstallige beheerwerken uitgevoerd en Monumentenwacht werkt aan een tweejaarlijkse bouwkundige inspectie van alle erfgoedsites alsook aan de opmaak van meerjarenonderhoudsplannen met een kostprijsindicatie. Voor restauratiewerken aan de kastelen van Horst en Beauvoorde en het Fort Napoleon in Oostende zijn ondertussen twee meerjarige subsidieovereenkomsten ingediend.

Conform eerdere afspraken werden de erfpachten van de Hundiusbatterij, naast Fort Napoleon in Oostende, de Sint-Donatustoren in Leuven en het paviljoen De Notelaer in Bornem overgedragen. Fort Napoleon zelf sloot in september 2018 de deuren voor renovatiewerken en met het oog op een nieuwe exploitatie vanaf 2019. Herita realiseerde daartoe in het voorjaar een procedure met biedboek en kende de exploitatie uiteindelijk toe aan Toerisme Oostende vzw. De restauratie van loods 1 in Tramsite Schepdaal, ten slotte, is voltooid.

Voor 2019 plant Herita volgende initiatieven:

- organisatie van het Open Monumentencongres en Open Monumentendag;
- ontplooiën van het platform en de nieuwe sectorwabsite;
- opstellen van een actieplan voor fondsenwerving;
- inzetten op de aangroei van het Open Monumentennetwerk, het aantrekken van particuliere leden en de mogelijke integratie van de Open Monumentenkaart in de museumpas;
- verder werken aan de ontwikkeling van de Herita-sites, beheersplannen opmaken, herstellingswerken uitvoeren en open erfgoed op het terrein realiseren;
- een nieuwe fondsenwervingsstrategie operationeel maken.

Draagvlak voor onroerend erfgoed

Er werd een draagvlakonderzoek voor onroerend erfgoed opgestart. De bevolkings-survey is gelanceerd in september 2018. Zesduizend Vlamingen kregen de uitnodiging om een vragenlijst in te vullen, die polste naar hun meningen en hun erfgoed-participatie. De bevraging is ondertussen afgesloten en de ruwe data worden tegen eind 2018 verwacht.

Bij bepaalde ingrepen in de bodem is een archeologisch onderzoek vereist. Ook de basisrapportage van elke individuele site is zo geregeld. Vaak organiseert de bouwheer, het lokaal bestuur of de erkende archeoloog een open dag op het terrein om deze basisinfo te laten doorstromen naar het publiek. Meestal kan dat op heel wat belangstelling rekenen, al ontbreekt het vooralsnog aan ontsluiting en inbedding in een breder historisch verhaal. Om die reden werd in 2018 via de projectsubsidies voor syntheseonderzoek archeologie een bijkomend instrument ingezet dat de site-gerichte kennis moet overstijgen. Om van die projectsubsidie een succes te maken, werd de regelgeving bovendien aangepast. 90 procent van de projectkosten wordt gefinancierd en elk project kan tot 200.000 euro aan subsidies ontvangen.

Eind januari 2018 werd een publieke infosessie georganiseerd, zodat alle geïnteresseerden uit de sector zich maximaal konden voorbereiden op de projectoproep. Die oproep kon met eenentwintig kandidaten op heel wat respons rekenen en ook het opzet om de private archeologische bedrijven actief bij dit initiatief te betrekken, is geslaagd. Niet alleen hebben ze zelf elf projectvoorstellen gelanceerd, ze nemen ook deel aan de onderzoeksvoorstellen die lokale overheden en wetenschappelijke instellingen hebben ingediend. Uiterlijk op 1 december zullen de projectsubsidies worden toegekend.

In 2019 wil de minister-president, samen met minister van Cultuur Sven Gatz, enerzijds concreet zicht krijgen op de manier waarop archeologie vandaag in Vlaanderen wordt ontsloten voor het publiek en anderzijds onderzoeken hoe de nieuwe kennis over het verleden op een kwaliteitsvolle, publieksvriendelijke en toegankelijke manier ontsloten kan worden.

Voor de derde maal heeft het agentschap de Onroerenderfgoedprijs georganiseerd, een prijs voor publiek toegankelijk erfgoed. Uit de negentwintig kandidaten koos een externe jury drie laureaten: de Izegemse schoenfabriek Eperon d'Or, de Mechelse Heilige Geest site en het beleavingscentrum Het Moment in Scherpenheuvel-Zichem. Op 5 oktober 2018 werd de winnaar bekendgemaakt: Eperon d'Or.

Daarnaast reikte het agentschap naar aanleiding van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed ook eenmalig een bijkomende prijs uit, 'Participatie'. Die prijs is bedoeld om de maatschappelijke dimensie van erfgoed in de kijker zetten. Het agentschap organiseerde in 2018 ten slotte ook de voorronde van de Landschaps-prijs van de Raad van Europa, een prijs die elke twee jaar wordt uitgereikt aan een project dat een waardevol landschap beschermt, beheert, ontwikkelt en ontsluit in het kader van de Europese Landschapsconventie.

Werelderfgoed

In 2018 werden belangrijke stappen gezet in de lopende werelderfgoednominatiedossiers. Het Werelderfgoedcomité besliste in de zomer van 2018 om het nominatiedossier voor de Koloniën van Weldadigheid, dat mede door Vlaanderen ingediend werd, nog niet toe te voegen aan de Werelderfgoedlijst, maar formuleerde wel concrete aanbevelingen. Zodra daaraan voldaan is, kan het dossier opnieuw worden ingediend. Ook het dossier van de militaire begraafplaatsen en de WO I-monumenten werd onderzocht door het Werelderfgoedcomité en er werd

beslist om daar een diepgaande reflectieoefening rond te organiseren, alvorens het dossier opnieuw in te dienen.

Het nominatiedossier met betrekking tot het Nationaal Park Hoge Kempen is tijdig ingediend en wordt momenteel geëvalueerd. Het Werelderfgoedcomité is momenteel wel strenger voor het oververtegenwoordigde Westen en gaat daar dus selectiever mee om. Nominaties uit andere landen worden iets soepeler beoordeeld. Daarom werd beslist om niet te werken aan een concrete herziening van de Belgische indicatieve lijst, maar om een reflectie- en visietraject te starten over de manier waarop Vlaamse en Belgische kandidaturen in de toekomst gekanaliseerd zullen worden. Misschien moet Vlaanderen zelf iets selectiever worden om resultaten te kunnen boeken.

Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed

Tijdens het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed nemen het agentschap Onroerend Erfgoed en het Departement CJM, samen met FARO en Herita, tal van initiatieven met als doel kennis uit te wisselen, netwerking te stimuleren en het draagvlak te vergroten. Een voorbeeld daarvan is de organisatie van de slotconferentie voor het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed op 19 november 2018. Aan de hand van internationale en Vlaamse voorbeelden wordt de brug gemaakt van Europese beleidskaders naar de Vlaamse en lokale erfgoedpraktijk. Een ander voorbeeld is het financieel ondersteunen van twintig projecten, verspreid over heel Vlaanderen, door middel van EYCH-subsidies voor een totaalbedrag van bijna een half miljoen euro. Verder zijn er ook de fotowedstrijd 'Inzoomen op erfgoed' en de campagne 'Wiki Loves Heritage' en het project 'Vredesbomen', waarbij 220 steden en gemeenten in Vlaanderen op 11 november een vredesboom plantten.

Ook na het Europees Erfgoedjaar wordt er blijvend gewogen op het internationale beleid. Via de Denkgroep EU en Erfgoed, een informeel netwerk van Europese erfgoedadministraties, dringt het agentschap erop aan dat in al het relevante EU-beleid de nodige aandacht aan erfgoed wordt besteed en volgt het de initiatieven inzake erfgoed van de voorzitterschappen van de Raad van de Europese Unie op. Via de collega's van de Permanente Vertegenwoordiging bij de EU levert de administratie input voor heel wat Europese initiatieven zoals de Raadsconclusies, het nieuwe Europese Werkplan Cultuur en de voorbereiding van het nieuwe cohesiebeleid. De administratie volgt ook de opstart op van het nieuwe partnerschap Cultureel Erfgoed van de Stedelijke Agenda, dat steden wil ondersteunen via betere regelgeving, betere financiële instrumenten en kennisdeling.

1.2.4. SD 3: Samen met de prioritaire partners worden op transparante wijze de ambities voor de onroerenderfgoedzorg geformuleerd

De minister-president blijft belang hechten aan een transparante en rechtszekere besluitvorming. Om het erfgoed te behouden zet hij in op het vaststellen van inventarissen en het beschermen van onroerend erfgoed. Hij tast ook nieuwe mogelijkheden zoals het onroerenderfgoedrichtplan af. Om transparantie te garanderen worden afwegingskaders en handleidingen opgemaakt en worden de belangrijkste dienstverleningsprocessen gedigitaliseerd. Met die afwegingskaders en handleidingen zullen grote stappen vooruit kunnen worden gezet, wat ertoe kan leiden dat er een veel uniformere toepassing komt door de diverse consultants in Vlaanderen. Het kan ook een kapstok zijn voor lokale besturen die bijvoorbeeld iets willen doen aan terrassen, luifels of reclame op beschermde monumenten. Daarvan zijn er prachtige voorbeelden te vinden in landen als Italië, terwijl er in Vlaanderen vaak een kakofonie is, die niet bijdraagt tot een mooi uitzicht. Met die kaders en handleidingen kan een nieuw pad ingeslagen worden, zonder zaken te forceren. Naarmate er nieuwe initiatieven komen, kan een gemeente er dan

via een gemeentelijk reglement voor zorgen dat er meer schoonheid komt in de Vlaamse steden en gemeenten.

Inventarissen

In 2018 werd de inventarisatie van het bouwkundig erfgoed voortgezet in de Vlaamse Rand, meer bepaald Meise, Merchtem en Overijse, in Antwerpen, met een focus op de twintigste eeuw, en in Gent, met nadruk op de naoorlogse architectuur. Naar aanleiding van de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed in de provincie Antwerpen zijn ook de fiches over de historische binnenstad van Antwerpen grotendeels geactualiseerd. De bunkers van de Nordabschnitt Stellung Antwerpen en Turnhoutkanalstellung zijn opgenomen in de Inventaris Bouwkundig Erfgoed.

De CAI is uitgebreid met alle metaaldetectievondsten, gemeld door erkende detectoristen, met de nodige bevindingen over deze meldingen. Archeologische rapporten, nota's en eindverslagen worden systematisch toegevoegd.

De Inventaris Bouwkundig Erfgoed van de provincie Limburg is vastgesteld. De vaststellingsprocedure van de inventaris van de provincie Antwerpen loopt en voor de vaststelling van de inventaris van Vlaams-Brabant is de voorbereiding gestart.

Zes prehistorische sitecomplexen in alluviale vlaktes en zes bandkeramische sites werden vastgesteld als archeologische zone. Ook werden vier ankerplaatsen toegevoegd aan de Landschapsatlas. De kaart van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt, werd verder geactualiseerd.

In 2019 worden de inventarissen van de Vlaamse Rand, het Zoniënwoud, de Gentse deelgemeenten, militair erfgoed en andere relictten uit WO I, het interbellum en WO II, alsook wederopbouwarchitectuur afgerond.

In 2019 zal de Inventaris Bouwkundig Erfgoed van de provincie Antwerpen worden vastgesteld en zal de vaststelling voor de provincie Vlaams-Brabant verder voorbereid worden. Het agentschap volgt ook in 2019 het AGNAS-programma verder op in functie van de vaststelling van de Landschapsatlas. Voor de inventaris van archeologische zones wordt onder andere ingezet op de historische dorpskernen.

Doelmatigheidsanalyse beschermingsinstrumentarium

Al in 2017 werd het onderzoeksrapport 'Doelmatigheidsanalyse van het beschermingsinstrumentarium fase 1: de geschiedenis van het beschermen 1931-2016' opgeleverd. In 2018 rondde het agentschap de aansluitende deelrapporten over de bescherming als monument van gevels en bedaking en over de bescherming van archeologische sites af. Het onderzoek 'Als monument beschermde gevels en bedaking' bakende een pakket van 493 als monument beschermde gevels en bedakingen af. Meer dan de helft is in de jaren 70 tot stand gekomen. De helft is in de provincie Antwerpen gelegen. Die beschermingen zijn effectief. De monumenten zijn bewaard en verkeren meestal in een vrij goede staat.

Het onderzoek concludeert evenwel dat fragmentarische bescherming in de huidige beschermingspraktijk onwenselijk is. Dit kan aanleiding geven tot 'façadisme' en de beschermde onderdelen zijn meer onderhevig aan de impact van werken aan niet-beschermde delen.

Het onderzoek 'archeologische sites' heeft een pakket opgeleverd van 188 sites die onder verschillende statuten worden beschermd. Het gaat om 36 archeologische sites, 106 monumenten, 26 stads- of dorpsgezichten en 20 landschappen. De hantering van die verschillende statuten is vaak doelgericht gebeurd. De bescher-

ming is effectief en de sites zijn in hoofdzaak behouden. Niettemin is de omzetting van een aantal minder doeltreffende statuten aangewezen en moeten enkele besluiten worden verduidelijkt om ze doeltrekender te maken.

Met betrekking tot het onderzoek naar bouwkundige gehelen is de dataset afgebakend. Het onderzoek zelf is in 2019 gepland.

Het agentschap stelt een visie op voor het molenpatrimonium en maakt een analyse van de bescherming in het verleden. Hierbij worden alle knelpunten in kaart gebracht en worden meteen ook mogelijke oplossingen aangereikt.

Beschermingen

In 2018 zijn een aantal voorlopige en definitieve beschermingen tot stand gekomen. Naast een selectie uit het bouwkundig erfgoed in de Vlaamse Rand, Antwerpen en Gent, gaat het om een thematische selectie van waardevolle bunkers, erfgoed uit de Eerste Wereldoorlog, eendenkooien en etagelindes. Voor de bescherming van de fortengordels in Antwerpen en het landschap bij de burchtruïne in Kolmont zijn de voorbereidingen getroffen. Verder zijn ook de schansen in Beringen en As, een hoogtenederzetting uit de IJzertijd op de Kemmelberg, protohistorische grafheuvels in Mol, een Romeinse vicus in Dilsen-Stokkem en voor het eerst ook een oorlogslandschap, namelijk Bellewaerde Ridge in Ieper, als archeologische site erkend.

Op basis van het onderzoeksrapport over de historische wegen werkte het agentschap een selectiekader en selectiecriteria uit voor de bescherming van historische wegen. Dat kader zal worden toegepast om een aantal hoofdzakelijk ad-hocaanvragen te evalueren en desgevallend voor bescherming voor te dragen.

De afgeronde inventarissen zullen aanleiding geven tot nieuwe beschermingen. Wat de thematische landschapsbeschermingen betreft, worden dossiers gestart voor herdenkingsbomen, voor wegen met een erfgoedwaarde en voor kasteelparken die aan het oeuvre van een ontwerper zijn gelinkt. Daarnaast komen enkele zeer waardevolle landschappen aan bod. Tot slot wordt ingezet op de bescherming van archeologische sites op ad-hocbasis, op basis van de opnieuw te starten onderzoeksbalans en van de resultaten van het syntheseonderzoek.

Proefprojecten onroerenderfgoedrichtplannen

Voor het project van het onroerenderfgoedrichtplan mergelgroeves hebben de diverse actoren een akkoord bereikt over de toekomst van de mergelgroeves in Riemst. Die visie is op participatieve wijze tot stand gekomen. Er is overleg geweest met verschillende Vlaamse agentschappen, met de gemeente Riemst, met de IOED Oost en met de lokale belanghebbenden, waaronder de inwoners van Riemst.

Voor het project 'onroerenderfgoedrichtplan hoogstamboomgaarden Haspengouw' is eveneens een gedragen visie uitgewerkt. Door middel van workshops en een online participatieplatform konden mensen uit het middenveld, particulieren en ook het grote publiek hun mening kwijt. Experts uit het middenveld en beleidsmensen hebben dit, bijgestaan door ervaringsdeskundigen, met behulp van bestaande en mogelijk nieuw te ontwikkelen instrumenten vertaald in beleidsopties.

De minister-president zal de onroerenderfgoedrichtplannen voor de mergelgroeves en de hoogstamboomgaarden in het voorjaar van 2019 ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorleggen. In 2019 zal het agentschap het onroerenderfgoedrichtplan mergelgroeves Riemst in een actieprogramma uitwerken. Ook voor de hoogstamboomgaarden in Haspengouw wordt in 2019 naar een concreet actieprogramma gestreefd.

Afwegingskaders en handleidingen

In 2018 werkte het agentschap aan drie afwegingskaders, waarvan er twee zijn ontsloten: zonne-energie in een erfgoedcontext en publiciteit in en aan beschermd erfgoed. Het generieke afwegingskader voor werken in en aan onroerend erfgoed is in opmaak. Naast die afwegingskaders komen er een aantal handleidingen, zoals:

- voor het gebruik van laserantimetrische gegevens en het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen;
- voor de omgang met menselijk skeletmateriaal bij opgravingen;
- voor staalnemingen voor dateringstechnieken, namelijk de C14-test en de dendrochronologie;
- de handleiding 'Thuis in erfgoed. Handleiding voor het beheer van de erfgoedwaarde in het patrimonium van de sociale huisvestingsmaatschappijen';
- de handleiding 'Terrassen in erfgoedcontext';
- voor het beheer van traditionele hagen en houtkanten;
- voor wegen met een erfgoedwaarde.

In 2019 zal het agentschap twee afwegingskaders ontwikkelen, namelijk voor technische installaties aan het exterieur van onroerend erfgoed en voor de toekomstperspectieven voor open ruimte in en bij beschermd erfgoed.

Radicaal digitaal

In 2018 zijn opnieuw stappen gezet in de digitalisering van de interacties met burgers, ondernemers en andere overheden. De vastgestelde inventaris is beschikbaar op het geoportaal als een uniforme kaartlaag. De afbakeningen met rechtsgevolgen kunnen als een afzonderlijke gegevenslaag worden geconsulteerd. De beeldbank van de inventaris is vervangen door een performanter systeem. De archeologierapporten zijn digitaal gemaakt voor de sector. Ze worden door middel van een openaccesstoepassing gepubliceerd. De documenten die voortvloeien uit de archeologietrajecten, kunnen op het portaal van het agentschap worden geraadpleegd. Dit alles komt het digitaal informatieaanbod, de rechtszekerheid en de praktische consulteerbaarheid rechtstreeks ten goede.

Steeds meer procedures worden gedigitaliseerd. De investeringen in IT werpen vruchten af. De aanvragen tot uitbetaling van de erfgoed- en onderzoekspremie en de toelatingsaanvragen voor handelingen aan beschermd erfgoed kunnen nu digitaal worden ingediend. De status kan gefaseerd worden opgevolgd bij het premieloket van het agentschap of door middel van het burgerlijk profiel van Informatie Vlaanderen. De erkende metaaldetectoristen kunnen hun vondsten met een gebruiksvriendelijke toepassing online melden. Ze vinden daar ook een overzicht van vroegere meldingen. Het agentschap heeft de nodige stappen gezet voor een efficiënte digitale gegevensuitwisseling. Met het platform MAGDA kan het agentschap gegevens opvragen in functie van beschermingsprocedures die op de AVG zijn afgestemd. Hierdoor beschikt de administratie over een gevalideerd informatieveiligheidsbeleid, een verwerkingsregister en aangepaste richtlijnen. De nodige verwerkingsovereenkomsten zijn gesloten.

In 2019 zal de vernieuwde inventaris van het onroerend erfgoed online komen. De data van de beschermingsdatabank en de objectendatabank zullen hierin worden geïntegreerd. De databank vormt de centrale component voor tal van interacties met burgers, overheden en de erfgoedsector. Het agentschap zal een traject starten om deze databank als een authentieke bron voor het onroerend erfgoed te laten erkennen en zal van de gelegenheid gebruikmaken om meer beeldmateriaal uit de archieven van het agentschap in een nieuwe beeldbank te ontsluiten.

Op vraag van het notariaat wordt een toepassing ontwikkeld die aangeeft wat de rechtsgevolgen op een bepaald perceel zijn. Tevens wordt een digitaal loket ontwik-

keld om beheersplannen eenvoudig in te dienen. Om de efficiëntie te verhogen, zal verder worden gewerkt aan het wegwerken van parallelle papierstromen. Er zal een communicatieactie komen die voortvloeit uit de vernieuwing van de beschermingsdatabank. Daarbij is vastgesteld dat de geografische afbakeningen van het beschermde areaal in het verleden niet altijd juist zijn geregistreerd. De nodige correcties zijn doorgevoerd, maar kunnen een impact op de rechtsgevolgen hebben.

Handhaving

Het agentschap heeft 23 raadgevingen, 33 aanmaningen en 3 aanmaningen ter herinnering na een eerste aanmaning verstuurd. Hierdoor konden beheerders zich door middel van een zacht handhavingstraject in regel stellen. De erfgoedinspectie heeft 24 aanmaningen, 2 verslagen van vaststelling, 82 processen-verbaal en 8 herstellvorderingen opgesteld. Die cijfers dateren van eind augustus 2018. Voor het eerst is ook een proces-verbaal opgesteld in verband met de opvolging van het varend erfgoed. In verband met vijf dossiers is een stakingsbevel opgelegd. In verband met twee dossiers die betrekking hebben op metaaldetectie zonder vergunning zijn geldboetes opgelegd. Verder zijn twee minnelijke schikkingen gesloten. De handhavingsdatabank staat sinds 2018 online. De Vlaamse overheid kon in twee dossiers een schadevergoeding vorderen voor het maatschappelijk verlies aan erfgoedwaarde. De bescherming van beide goederen werd daarna opgeheven. De cascadereregeling van integraal fysiek herstel tot schadevergoeding werd voor het eerst toegepast. Het gaat om de Kapel 5 van Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand in Zottegem, de zogenaamde Leliekapel, en de Kalvaerkapel in Herzele.

In 2018 werd een eerste inspectieplan onroerend erfgoed opgemaakt. Hierbij ging, naast klachtgestuurd handhaven, de aandacht naar onderzoek van mogelijkheden tot meer proactief optreden en het inzetten van de nieuwe handhavingsinstrumenten, meer bepaald het screenen van dossiers inzake bestuurlijke geldboetes, bestuurlijke dwangmaatregelen en het bepalen van indicatoren voor de minnelijke schikking.

In 2018 werd ook gestart met actieve monitoring, gericht op het actief bijstaan van eigenaars in functie van schadepreventie. Begin 2018 werd een eerste reeks bekwaamheidsbewijzen afgeleverd. Dit geeft het college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeenten de mogelijkheid om effectief over te gaan tot aanstellingen van eigen onroerenderfgoedverbalisanten. De eerste aanstellingen gebeurden in het voorjaar van 2018.

1.2.5. SD 4: Investerings in onroerend erfgoed worden erkend en aangewend als gerichte hefboom voor economische ontwikkeling

Het is belangrijk dat investeringen in onroerend erfgoed worden erkend en aangewend als hefbomen voor economische ontwikkeling. In de afgelopen periode werd vooral ingezet op de diversificatie van de financiële ondersteuningsmechanismen, om op maat te kunnen werken.

Optimalisatie en diversificatie van het financieringsstelsel

Het afbouwen van de wachtlijsten blijft een belangrijk aandachtspunt. Begin 2018 vertegenwoordigde de totale vraag aan restauratie- en erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure nog een totaal bedrag van 249 miljoen euro. De reeds doorgevoerde bijsturingen van de premieregelgeving, zoals het afschaffen van het verrekenen van de btw, zorgden alvast voor een scherpere en meer correcte premieberekening. Er wordt ook strenger toegezien op de doelmatigheid van de ingrepen. Voor alle kerken moeten er kerkenbeleidsplannen voorliggen en via de richtlijn Betoelaagbaarheid wordt ook scherper toegezien op de kostenposten die in aanmerking worden genomen.

Ook de in voorbereiding zijnde herziening van de premiepercentages moet bijdragen tot een verdere optimalisering en het kostenbewuster maken van de premietoekenningpraktijk. Tevens wordt het doelmatiger toepassen van de premieregeling en het doelmatiger maken van de beheersplannen mogelijk gemaakt door de aanscherping van regelgeving.

In 2018 werd 87.856.000 euro besteed aan het toekennen van premies. Volgend jaar is er 96.558.000 euro beschikbaar. Alles werd in gereedheid gebracht voor de inwerkingtreding van de geoptimaliseerde vermindering van de personenbelasting voor onderhoud en restauratie van beschermd onroerend erfgoed vanaf het aanslagjaar 2019. Het agentschap zet in 2019 ook stappen om het vernieuwde fiscale instrumentarium beter bekend te maken, onder meer bij professionele doelgroepen zoals de notarissen.

Nieuwe financieringsinstrumenten

Het publiek begint de weg te vinden naar het nieuwe ondersteuningsinstrumentarium. Een jaar na de lancering van de erfgoedlening werden alvast 33 aanvragen geregistreerd, waarvan er 23 geïnventariseerd erfgoed betreffen, en een meerderheid consumentenkredieten. 19 aanvragen werden goedgekeurd, voor een totaalbedrag van 2.790.745,8 euro.

Ook het fiscale instrumentarium kent succes. De aanvragen voor de vermindering van de verkooprechten vertegenwoordigen al een bedrag van 1.423.228,92 euro. Sinds 1 juni 2018 werd al voor 365.574 euro vermindering in de registratierechten gegeven, volgens de 1 procentregeling.

Deze cijfers komen bovenop de bestaande vermindering op de personenbelasting: in 2018 werden 57 dossiers gunstig beoordeeld, goed voor een totale belastingvermindering van bijna 156.000 euro.

De Vlaamse Erfgoedkuis ontplooiëde verscheidene initiatieven: de Sint-Annakerk in Gent, de sites Weylerkazerne en Huis van Hamme in Brugge, Panquin in Tervuren, het Sint-Paulusklooster in Antwerpen en het Kasteel ter Ham in Steenokkerzeel.

Sinds de oprichting van de Vlaamse Erfgoedkuis werd voor circa 20,7 miljoen euro aan financieel engagement opgenomen en al circa 11,5 miljoen euro werd effectief geïnvesteerd.

In 2018 werden meerjarenovereenkomsten gesloten voor het interieur van de Sint-Jacobskerk in Antwerpen (2018-2022), het Belfort en de Lakenhal in Ieper (2020-2024), het kasteel van Horst, het begijnhof van Lier en de Sint-Katarinakerk in Hoogstraten (2019-2023). Voor de restauratie van Fort IV in Mortsel werd een addendum bij de bestaande overeenkomst goedgekeurd, zodat de restauratie volgens de nieuwe inzichten voor de herbestemming kan worden gerealiseerd.

Bijkomend wordt het sluiten van meerjarenpremieovereenkomsten voorzien voor nog andere sites die in eigendom zijn van Herita en de verdere restauratie van de Transfo-site in Zwevegem.

1.2.6. SD 5: De zorg voor het onroerend erfgoed levert een positieve bijdrage aan de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving

De zorg voor het onroerend erfgoed levert een positieve bijdrage, niet alleen aan de ruimtelijke kwaliteit maar ook aan de duurzame ontwikkeling van de leefomgeving.

Duurzaam ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit

Er wordt blijvend ingezet op een goede samenwerking en afstelling van de doelstellingen tussen Onroerend Erfgoed en Ruimtelijke Ordening. De verschillende mogelijkheden hiertoe zullen worden onderzocht. Ook het belang van de aanwezigheid van onroerend erfgoed in onze leefomgeving moet worden benadrukt.

Op 20 juli 2018 keurde de Vlaamse Regering de aangepaste strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen goed. Het inzetten op een sterke identiteit door voort te bouwen op cultuurhistorische waarden en landschappelijke karakteristieken, alsook het bijdragen aan de waardering van het erfgoed maakt deel uit van de strategische doelstellingen. De betekenis van erfgoed en de karakteristieken van het landschap inzake de ruimtelijke kwaliteit zijn hiermee onderschreven.

Door de samenwerking tussen het agentschap Onroerend Erfgoed en het Agentschap voor Natuur en Bos werden de proefprojecten voor geïntegreerde beheersplannen voor de gebieden Bleyckhof in Ranst, Gaasbeek in Lennik en Altenbroek in Voeren voortgezet. Het eerste formele geïntegreerde beheersplan, voor het Vriesshof in Ranst, werd goedgekeurd.

De projecten van de Meesterproef Erfgoed en Herbestemming werden verder opgevolgd, om een snelle realisatie mogelijk te maken. De herbestemmingsonderzoeken voor de Slagmolen in Genk en voor het openluchtwembad in het domein Hofstade zijn zo goed als afgerond. Het projectbureau Herbestemming Kerken plant in 2018 twee bijkomende oproepen. Nog een dertigtal kerken zal kunnen worden opgenomen.

Het agentschap werkte actief mee aan het programma 'Toekomstgericht herbestemmen', een initiatief van het Kenniscentrum Vlaamse Steden in samenwerking met de Vlaamse centrumsteden. In december 2018 organiseert het agentschap een colloquium om het landschap als beleidsthema op de agenda te zetten en verscheidene partners samen te brengen voor de opstart van een toekomstig samenwerkingstraject. Het colloquium zal gaan over landschapsbeleid, ruimtelijke kwaliteit en het instrumentarium en er komt een verslagboek van.

Bijdragen aan duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Het voorbije jaar zijn de inspanningen opgedreven om het onroerend erfgoed energiezuiniger te maken. Er was een vijfdaagse opleiding om erfgoedgebouwen op een verantwoorde bouwfysische wijze energiezuiniger te maken, met respect voor de erfgoedwaarden. Dat traject is bestemd voor restauratiearchitecten die hun kennis van energie-ingrepen wensen te verhogen.

De opleiding biedt een inleiding inzake duurzaamheid, bouwfysica, comfort enzovoort. Er was ook een verkorte inleiding van de vijfdaagse opleiding voor medewerkers van het agentschap, voor monumentenwachters, voor vertegenwoordigers van erfgoedgemeenten en IOED's. Tegen de zomer was er ook een CO₂-simulatie tool en een monitoringdatabank voor energiezuinige ingrepen ontwikkeld. Het agentschap bezorgde aan het VEA de nodige informatie en ondersteuning om via de woningpas toegang te verlenen tot de databanken van de inventaris en het beschermde erfgoed. Het agentschap zal volgend jaar verder inspanningen leveren en de contacten met het VEA optimaliseren. De minister-president wil zijn medewerking blijven verlenen aan de Vlaamse Sustainable Development Goals-implementatieagenda, die met Vizier 2030 doelstellingen aan de Visie 2050 koppelt. Daarnaast zal het agentschap acties uitvoeren inzake duurzaamheid en erfgoed.

Maatschappelijke waarde van onroerend erfgoed

De maatschappelijke inbedding van erfgoedzorg staat centraal in de Faroconventie. Samen met het Departement CJM en FARO werd op 16 januari 2018 een inspiratiedag georganiseerd over de Faroconventie voor de gemeentelijke erfgoedcellen en de erkende IOED's. De resultaten werden ontsloten via de website van Onroerend Erfgoed en CJM en een verslag werd gedeeld via FARO.

Onroerenderfgoedrichtplannen worden gezien als het ideale instrument om participatie in de hand te werken. Daarom wordt de goedkeuringsprocedure vereenvoudigd. Er wordt ook bekeken hoe vrijwilligers actiever kunnen worden ingeschakeld. Het omgaan met en ondersteunen van erfgoedgemeenschappen op lokaal niveau werd ook onderzocht tijdens een meeting van de Raad van Europa over de Faroconventie in mei 2018. De resultaten daarvan zijn meegenomen in de begeleiding van het lokaal onroerenderfgoedbeleid en in de actieplannen.

In navolging van de studiedag organiseren Onroerend Erfgoed en CJM in februari 2019 drie gezamenlijke infosessies over de erkenning als erfgoedcel, onroerenderfgoedgemeente en IOED. De sectorbrede beleidsaanbevelingen inzake de implementatie van de Faroconventie worden afgerond en meegenomen op de slotconferentie van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed.

Het onderzoek naar de betalingsbereidheid in Vlaanderen voor het huidige, toekomstige en potentieel gebruik van onroerend erfgoed wordt in juni 2019 afgerond met communicatie van de resultaten in juli-augustus 2019.

In 2019 zal het agentschap een handleiding opstellen waarin onder andere de toepassing van de onderzoeken hedonische prijzenanalyse/woongenotswaarde en betalingsbereidheid in een MKBA wordt toegelicht. De onderzoeken dragen immers bij aan het vergroten van het draagvlak voor onroerend erfgoed en onroerenderfgoedzorg, die al te vaak als een dure last worden ervaren. De handleiding heeft als ruimere doelstelling het potentieel gebruik van de MKBA in het onroerenderfgoed-domein te beschrijven.

2. Bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1.1. Jean-Jacques De Gucht

Algemeen

Volgens *Jean-Jacques De Gucht* werden er het afgelopen jaar grote en belangrijke stappen voorwaarts gezet. De tekortkomingen werden bijgestuurd. Hij dankt de minister-president voor het overleg dat werd georganiseerd, niet alleen met de sector maar ook met het parlement en deze commissie.

Het zwaartepunt van het erfgoedbeleid ligt vandaag bij het Vlaamse niveau en ook bij het gemeentelijke niveau. Het probleem daarbij is dat er enkel wordt gefocust op overheden. De vraag is hoe het middenveld daar in de toekomst nog meer bij kan worden betrokken, zodat de kloof tussen de overheid en de andere spelers zoals eigenaars, vrijwilligers, beheerders, verenigingen, erfgoedcellen, erfgoeddeskundigen en andere bestuurlijke niveaus, kan worden gedicht. Dat is een uitdaging, want het zou zorgen voor een groter draagvlak en daarbij zou Herita een belangrijke rol kunnen spelen.

De reden waarom er nog steeds een draagvlakprobleem is, is het ontbreken van een vlot werkend solidariteitsfonds. Dat moet op een goede manier naar buiten

worden gebracht. Zullen de conclusies van het draagvlakonderzoek dat dit jaar werd opgestart, nog tijdens deze legislatuur beschikbaar zijn en zo ja, wanneer?

SD 1

Op bladzijde 11 van de beleidsbrief staat dat het aantal erkende archeologen jaar na jaar blijft stijgen. Dat is een goede zaak en het betekent onder meer kortere termijnen. Welke mogelijke pistes heeft het agentschap ondertussen al onderzocht inzake het toezicht op de erkenning van die archeologen? Daarover is een hele discussie gevoerd. Heeft men een idee hoe dat in het buitenland gebeurt? Een mogelijke erkenning kan samengaan met het nalezen van rapporten en het geven van positieve feedback, naar analogie met de Franse aanpak. Daar lezen ervaren archeologen van het Comité Interrégional d'Archéologie rapporten niet alleen na, maar geven ze ook feedback en sanctioneren ze ook.

Op dezelfde bladzijde van de beleidsbrief staat dat het aantal erkende onroerenderfgoedgemeenten en IOED's wat blijft steken. Dat vindt de spreker een problematische situatie. Er wordt geen vooruitgang geboekt en dat heeft grotendeels te maken met de schrik bij het lokale niveau om die stap te zetten. Hoe evalueert de minister-president dat en wat zijn de mogelijke oorzaken hiervan? De spreker heeft wel goede woorden over voor de aanpak hiervan door het agentschap. Hij suggereert om binnenkort een gedachtewisseling te organiseren met de nieuwe voorzitter van het Vlaams netwerk van IOED's en onroerenderfgoedgemeenten om na te gaan wat er leeft op het terrein en hoe men een bijsturing van de regelgeving evalueert.

Op pagina 12 gaat het over het eindrapport van de tijdelijke Vlaamse coördinatie van het Vlaams Depotnetwerk. Dat rapport bevat aanbevelingen over het deponeeringsproces, de rol van de onroerenderfgoeddepots en het belang van het netwerk voor de sector. Kan er enige verduidelijking worden gegeven over het toekomsttraject van dat netwerk? Welke aanbevelingen werden er gegeven aan de overheid? Kan dat rapport eventueel beschikbaar worden gemaakt voor de leden van deze commissie? Hoe verloopt de digitalisering van dat depotnetwerk en is het de bedoeling dit te optimaliseren?

De recente decreetsevaluatie is alvast zeer positief. De minister-president gaf in antwoord op een schriftelijke vraag (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 130, aan minister-president Geert Bourgeois) te kennen dat hij op basis van opgedane ervaring het evaluatieproces zou optimaliseren. Dat is toch een pijnpuntje waar verschillende stakeholders in de feedback de nadruk op vestigden. Vandaar de vraag welke aanpassingen er al gebeurd zijn, bijvoorbeeld in de aanloop naar de jaarlijkse doorlichting van het archeologiebeleid.

Op pagina 14 van de beleidsbrief wordt gezegd dat de nodige voorbereiding wordt getroffen voor de implementatie van de aanpassingen aan de regelgeving op basis van de bevindingen van het tweede evaluatierapport van de archeologieregelgeving. Wil dat zeggen dat de minister-president in de nieuwe versie van de Code van Goede Praktijk 3.0 de recente wijzigingen van het Onroerenderfgoedbesluit heeft meegenomen?

De spreker vindt heel wat interessante cijfergegevens terug bij dit evaluatieproces. Misschien is het een goed idee om die gegevens net zoals vorig jaar hier te laten toelichten door het agentschap? Vorig jaar waren de cijfergegevens nogal beperkt doordat de regelgeving nog maar net in werking was getreden, maar nu zouden de nodige gegevens toch al beschikbaar moeten zijn om daar dieper op in te gaan.

In het rapport ontbreekt overigens een cijfer, met name over de controle op het terrein. Gebeuren er vandaag geen steekproeven om te bekijken of de erkende

archeoloog zich al dan niet aan het vooropgestelde programma houdt? Meer precies: op welke manier heeft het agentschap Onroerend Erfgoed vandaag zicht op wat zich op het terrein afspeelt? Hoe gebeurt dit voor de erkende onroerenderfgoedgemeenten? Krijgt het agentschap melding van de vooropgestelde werken en resultaten? Het lid vindt de manier van samenwerken en hoe de rapportage tussen de erfgoedgemeenten en het agentschap gebeurt, belangrijk voor de toekomst bij het verder uitbouwen van erkende erfgoedgemeenten.

In 2017 behandelden de archeologienota's in 11 procent van de gevallen terreinen die in gebieden liggen waar geen archeologie te verwachten valt, wat een vertienvoudiging is ten opzichte van 2016. Is deze evolutie vooral te wijten aan de vele updates die de GGA-kaart krijgt?

Karim Van Overmeire, waarnemend voorzitter, vraagt of het niet beter is het agentschap uit te nodigen om te komen antwoorden op dergelijke, overigens zeer interessante, detailvragen. *Jean-Jacques De Gucht* is bereid om vragen die te gedetailleerd zijn om ter vergadering te beantwoorden, om te zetten in schriftelijke vragen. Minister-president *Geert Bourgeois* meent dat die factuele en terechte vragen kunnen passen in het geheel van een toelichting door het agentschap en wijst erop dat de rapporten ook online geplaatst worden. *Sonja Vanblaere*, administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed, bevestigt dat de rapporten die online staan al heel wat informatie geven. Een toelichting met bijkomende info is zeker mogelijk.

Jean-Jacques De Gucht merkt bij de bedenkingen in het rapport over het invoeren van het systeem van gedifferentieerde erkenning van archeologen, de schrik op van de VONA en het VLAC. Blijkbaar vreest men dat archeologen met een type 2-erkenning verantwoordelijk zouden kunnen zijn voor onverantwoorde archeologienota's die onwerkbare methodieken bevatten. De minister-president en het agentschap zouden het aantal weigeringen goed in de gaten moeten houden om na te gaan of er wel degelijk gevaar in schuilt. Indien dat het geval is, is het goed om na te denken over waar het probleem precies zit, eventueel in overleg met universiteiten, zodat de opleiding voldoende garanties biedt op het leveren van degelijk opgeleide archeologen.

SD 2

Op pagina 16 leest de spreker dat de cultuuromslag, waarover zoveel te doen is geweest in deze commissie, jaar na jaar meer vorm krijgt. Hij is tevreden met de oprichting van de gecentraliseerde klantendienst, het Infopunt Erfgoed, in 2018. De burger heeft zo immers een duidelijk aanspreekpunt om goed geïnformeerd te worden. Wat is de teneur van de eerste klantenfeedback? Hoe zal die feedback naar de buitenwereld gecommuniceerd worden en zal het parlement daarover informatie krijgen?

Open Vld verwelkomt de proactieve aanpak van het agentschap om informatiesessies te organiseren voor lokale besturen over een aanvraag tot erkenning als onroerenderfgoedgemeente. Het is belangrijk hier de VVSG bij te betrekken en na te gaan in welke mate intergemeentelijke samenwerking mogelijk is tussen de erfgoedgemeenten. De indruk bestaat dat dit wel gekend is bij de centrumsteden, maar dat kleinere gemeenten de stap heel moeilijk zetten, tenzij bepaalde erfgoedgemeenten met een historische ligging. Ook over andere gemeenten valt iets te zeggen en daarom is inzetten op intergemeentelijke samenwerking nodig.

Initiatief 5, complementair samenwerken met de gesubsidieerde partners, bevat enkele veelbelovende initiatieven zoals een mogelijke integratie van de Open Monumentenkaart in de museumpas, een suggestie die het lid eerder al aan de minister-president had gedaan. De opportuniteiten spreken voor zich. Met de museumpas

kan men bovendien veel meer zaken bezoeken en er zijn ook enkele musea die overlappend zijn, zoals het In Flanders Fields Museum. De incentive voor een gezin om zowel een museumpas als een Open Monumentenkaart aan te schaffen is dan ook bijzonder klein. Met een museumpas kunnen ook tentoonstellingen in musea worden bezocht, wat niet het geval is met de Open Monumentenkaart. Men zou dus dringend moeten samenzitten om dat te integreren. Hoeveel mensen hebben er reeds een Open Monumentenkaart en kunnen zich lid noemen van de organisatie Open Monumenten? Is het qua branding overigens wel interessant om een nieuwe naam te lanceren en dreigt Herita straks niet helemaal onbekend te worden voor het grote publiek?

Over de organisatie van de Open Monumentendag viel het tijdens de recentste editie op dat het betalend en reserverend gedeelte van dit open evenement jaarlijks groter wordt. Het gaat hier ook om de meest unieke sites, waar de meerderheid van de bezoekers vaak geen toegang toe krijgt. Deelt de minister-president die bezorgdheid en wordt dit in overleg met Herita ook aangekaart?

Wat het werelderfgoed dossier betreft, op pagina 24 tot 26, blijft Open Vld met een wrang gevoel zitten. Dat is een pijnlijk dossier, waar de Vlaamse Regering al in de vorige legislatuur haar kaarten niet goed genoeg heeft uitgespeeld. Dit is ook een zaak waarop de minister-president niet afweek van zijn koers, ondanks de waarschuwingen van de Open Vld-fractie tijdens de vorige besprekingen van de beleidsbrief. In zijn beleidsnota 2009-2014 (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 189/1) had de minister-president de ambitie om hiervan in 2014, bij de start van de officiële herdenking van de Eerste Wereldoorlog, zijn paradepaardje te maken. Niet alleen volgde daarop uitstel, maar als men vandaag terugkijkt, is het eigenlijk niet gebeurd. Dat is een gemiste kans.

Hoe evalueerde de minister-president het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed? Heeft dat ondertussen reeds de impact gehad waarop Europa hoopte? Wat was daar de bijdrage van Herita en slaagde zij erin om als tussenpartner bij uitstek het Europees Jaar tot bij de middenveldorganisaties te brengen? Heeft de minister daar evaluaties van? Hoeveel steden en gemeenten of organisaties kozen ervoor om op Open Monumentendag gebruik te maken van het Europese thema en hoe verhoudt zich dat tot andere thema's? De minister-president had in een antwoord op zijn schriftelijke vraag (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 256, aan minister-president Geert Bourgeois) al aangegeven dat het aantal bottom-up initiatieven vrij beperkt was. Dit aantal kon nog aanzienlijk uitbreiden na het opstarten van de projecten waarvoor een projectsubsidie toegekend was. Is het aanbod ondertussen al uitgebreid?

Het agentschap Onroerend Erfgoed zorgt ook permanent voor kennisuitwisseling en overleg met andere nationale en internationale organisaties en via dit overleg wordt ook aansluiting gemaakt met de lopende en aankomende voorzitterschappen van de EU en de door hen voorbereide Raadsconclusies. Recent maakte het Bulgaarse voorzitterschap de finale versie op de Raadsconclusies 'On the need to bring cultural heritage to the fore across policies in the EU'. Wat waren de belangrijkste aanbevelingen en welke werden door de Vlaamse administratie aangebracht?

SD 3

Op pagina 28 van de beleidsbrief wordt vermeld dat de CAI ondertussen is uitgebreid met alle metaaldetectievondsten, gemeld door erkende metaaldetectoristen. Via een antwoord op een schriftelijke vraag over archeologische veldprospectie (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 255, aan minister-president Geert Bourgeois) vernam het lid dat er in een nieuwe tool werd voorzien voor een MEDEA ID-veld, zodat een link gemaakt kan worden met het MEDEA-systeem. Hij vindt dit een uitstekende zaak voor wie minder vertrouwd is met metaaldetectie. MEDEA is

een community platform dat experts, onderzoekers en detectoristen samenbrengt, een initiatief van het Brussels Erfgoedlab met de steun van de VUB. Hij wijst erop dat zijn fractie dat vorig jaar onder de aandacht bracht van de minister-president via een vraag om uitleg en hij is dan ook zeer verheugd dat dergelijke suggesties meegenomen worden.

In 2019 wordt de Inventaris Bouwkundig Erfgoed voor de provincie Antwerpen vastgesteld en zal de vaststelling van die voor Vlaams-Brabant worden voorbereid. Hoe worden eigenaars vandaag op de hoogte gebracht indien hun goed op de voorlopige lijst zou komen te staan? Klopt het dat de inspraakprocedure zich tot feitelijkheden beperkt? Hoe garandeert de minister-president dat er geen sterke regionale verschillen in kwaliteit plaatsvinden? Dat is een vrees van onder meer de SARO, te lezen in tal van zijn adviezen. Hoe gebeurt de doorlichting hiervan en zijn de criteria of parameters hier ook duidelijk voor de mensen die bezwaar wensen aan te tekenen tijdens het openbaar onderzoek? Als dit niet zo is, is het een taak van de overheid er zo snel mogelijk voor te zorgen dat dit wel op een goede manier kan gebeuren.

Op pagina 33 van de beleidsbrief staat dat het agentschap in 2018 ook enkele interessante rapporten publiceerde. Zo verscheen er enkele maanden terug een rapport over metaaldetectievondsten. In dat rapport wordt melding gemaakt van 1387 meldingen in 2017, op een totaal van 1636 vrijetijdsdetectoristen. Dat is een gemiddelde van amper 0,84 meldingen per erkend detectorist. Vindt de minister-president dit realistisch of vreest hij hier toch ook problemen? Het zou interessant zijn meer inzicht te krijgen in deze cijfers. Wat is het percentage van frequente aanmelders ten opzichte van het percentage detectoristen dat geen melding maakt? En wat met de meldingen per maand en per seizoen?

In datzelfde rapport kaarten archeologen een nog groter probleem aan met betrekking tot de metaaldetectie. Zij merken op dat archeologische sites bezocht worden door detectoristen die er op grote schaal detecteren en zich niet beperken tot de maximale diepte van 30 centimeter. Deze sites raken bekend omdat ze archeologische zones zijn. Ze zijn al dan niet vastgesteld, maar in elk geval wel op die manier aangegeven vanuit de overheid. Ze kunnen echter ook naar voren komen uit archeologienota's, als resultaat van vooronderzoek. Deze informatie is immers publiek beschikbaar en kennelijk gebruiken detectoristen dit als bron.

Heeft de minister-president deze signalen ook al opgevangen, is de vrees van de archeologen terecht en zo ja, bestaat er een mogelijke oplossing? In het rapport wordt ook verwezen naar ervaringen uit het recente verleden, waar overtredingen met betrekking tot metaaldetectie worden doorgegeven aan de inspectiediensten, maar waar vervolgens geen gevolg aan gegeven wordt. Dat is helaas weinig motiverend voor de toekomst. Klopt het dat de veroordeling vandaag teveel ad hoc gebeurt? De spreker ziet gelijkaardige patronen als bij zijn schriftelijke vraag inzake het gebruik van steekproeven ter controle bij de opvolging van archeologienota's (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 427, aan minister-president Geert Bourgeois).

Samengevat: als de ondergrond inderdaad verder in beeld wordt gebracht, en men er niet voor zorgt dat metaaldetectie op een juiste manier gebeurt, met de juiste controle, dan zou het kunnen dat op het einde van de rit wordt geconstateerd dat zaken die van publiek belang zijn en bijzonder interessant kunnen zijn om de historiek te kennen, weggenomen worden. Het zou te betreuren zijn dat dergelijke voorwerpen zomaar op de schouw van een metaaldetectorist belanden, terwijl er zoveel tijd, energie en geld geïnvesteerd wordt om dit op een juiste manier te doen.

2.1.2. *Bart Caron*

Begroting

Bart Caron stelt vast dat er 331.000 euro wordt bespaard bij de lonen van het agentschap en vraagt zich af wanneer het nulpunt bereikt wordt. Dat is immers een verhaal dat al van het begin van de legislatuur bezig is. Wanneer vindt de minister-president dat het wenselijke niveau bereikt is? Hoever gaat dit nog door? Het lid spreekt hiermee ook zijn bekommernis uit voor een goed beleid inzake onroerend erfgoed, dat niet kan worden gevoerd onder een bepaald kritisch punt. Hij hoopt dan ook dat dat kritisch punt ondertussen bereikt is en niet nog veel lager ligt.

Dat er 10 miljoen euro bij komt voor het wegwerken van de wachtlijst, kan hij alleen maar toejuichen. Maar hij moet helaas wel vaststellen dat een deel van het budget van de premies voor andere zaken gebruikt wordt. Zo wordt een deel van die 10 miljoen euro afgehouden om te besteden aan ICT, beleidsdossiers, informatiedrukwerk en het opmaken van UNESCO-dossiers. Er gaat ook 1.045.000 euro naar de interne organisatie. Dat betekent niet dat dit budget niet nodig is, maar het is niet correct om in een hoger budget te voorzien en dat vervolgens naar andere posten te verschuiven. Als iemand 10 miljoen vraagt voor restauraties, dan dient dat effectief daarvoor gebruikt te worden en mag er niet zomaar 2,5 miljoen worden ingezet voor andere doeleinden. Het lid begrijpt wel dat er bepaalde noden opgelost moeten worden, maar hij verkiest dan dat het budget met 8 miljoen stijgt, met daarnaast een bijkomend budget van 2 miljoen euro voor andere opdrachten. Dat is een heldere en correctere manier van werken. Hij stelt dezelfde praktijk vast bij onder meer de Onroerenderfgoedprijs en de UNESCO-bijdragen, maar daar gaat hij verder niet op in.

Wat de facultatieve subsidies en het partnership betreft, stelt de spreker vast dat er in de loop van de voorbije jaren en zeker ook volgend jaar, meer dan ooit samengewerkt wordt met partners uit het erfgoedveld. Hij spreekt hier zijn waardering voor uit. De strategische doelstelling van het versterken van het draagvlak voor onroerend erfgoed kan wellicht alleen maar slagen als er veel partners bij betrokken worden. Het gaat dan niet alleen om bestuurspartners, maar ook private organisaties. Er is niet alleen Herita, maar ook het FVA. Hij denkt ook aan andere initiatieven, waarbij de actoren in het veld de kans krijgen niet alleen te zorgen voor het erfgoed, maar ook voor een beleid rond erfgoed. Dat kan alleen maar worden toegejuicht, want het zal het draagvlak verder verhogen.

Het onroerend erfgoed heeft een zwak middenveld, in vergelijking met bijvoorbeeld het cultureel erfgoed, dat een veel meer gestructureerd middenveld heeft. Daar zijn er veel meer actoren, waardoor het belang van die deelsector in de samenleving opgetild wordt. Dat is bij erfgoed te weinig het geval geweest, al wil het lid niemand iets verwijten en stelt hij alleen maar vast. Hij kan wel een aantal beleidsevoluties van het verleden duiden, maar de toestand is wat hij is, en hij is blij met elke stap en elke financiële ondersteuning, ook al is die soms beperkt: soms gaat het over een bedrag van slechts 5000 euro, zoals voor de koepelstructuren voor de belforten en de begijnhoven. Het zijn net die partners die levensbelangrijk zijn voor het draagvlak en voor de toekomst van het onroerend erfgoed. Dat ook hier het budget opnieuw afkomstig is van de erfgoedpremies, is een jammerlijke evolutie.

Bij het krediet 'stimuleren van interlokale samenwerking, depotwerking en archeologiefondsen' kan dezelfde evolutie worden vastgesteld. Er komt, terecht, 171.000 euro bij voor nieuwe depots, maar ook dat geld komt uit het premiestelsel.

Het lid heeft tot slot nog een inhoudelijke bedenking bij de begroting en meer bepaald het krediet 'ondersteunen van onroerenderfgoedinitiatieven in de

breedte - investeringssubsidie voor het Lam Gods'. Klopt het dat het laatste deel van de restauratie van het Lam Gods niet aangepakt wordt? Hij meent overigens begrepen te hebben dat de kerkfabriek dat ook niet wenst.

Beleidsbrief

Het is goed dat lokale besturen in de toekomst een nog grotere rol moeten spelen in het onroerend erfgoed. Daarvoor moet er echter nog meer instrumentarium worden ontwikkeld. Elke Vlaamse gemeente zou een stuk verantwoordelijkheid moeten opnemen in de erfgoedzorg en daarvoor een erkenning krijgen. Door voldoende motieven te creëren, worden lokale besturen gestimuleerd om hierin te stappen. De VVSG heeft hierover vroeger al een aantal aanbevelingen gedaan waaraan nog verder kan worden gewerkt.

De spreker zou het op prijs stellen indien de samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen in de toekomst sterker wordt. Het gaat dan niet over minder of meer autonomie, maar wel over meer samenwerking tussen de bestuursniveaus zodat ze hun krachten kunnen bundelen en de bestaande expertise maximaal kunnen inzetten. Hij geeft als voorbeeld een kleine gemeente die een beschermd orgel wil laten restaureren. Indien in die gemeente niemand daarin expertise heeft, bestaat de kans dat een private architect wordt ingeschakeld. Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft dan geen enkele impact op de hele procedure die deze gemeente doorloopt, vanaf de aanbesteding en het bestek tot het toezicht op de restauratie. In dat geval zou een agentschap – dat de expertise wel in huis heeft – moeten kunnen samenwerken met de lokale besturen.

Het lid waardeert dat de oppervlakte- of vrijstellingsnormen voor archeologie niet zijn verhoogd. Hij heeft ook waardering voor het goede werk van het agentschap Onroerend Erfgoed, ondanks de 'koppensnellerij'. In de klantgerichtheid, maar ook in de algemene werking, is er een heel positieve evolutie. Tegelijkertijd is er continuïteit en vernieuwing, want continuïteit in erfgoedzorg is duurzaamheidszorg. Daar zijn we in Vlaanderen al decennia mee bezig en die zorg moeten we volhouden en doorzetten en tegelijkertijd moeten we innovatief blijven. Hoe gaat Vlaanderen bijvoorbeeld om met de energiethematiek in het onroerend erfgoed? Hoe doen we op een frisse manier aan herbestemming? Wat doen we met die 170 kerkbeleidsplannen? Kortom, hoe combineren we innovatie met de zorg voor het erfgoed?

Het lid begrijpt dat er te veel UNESCO-werelderfgoed is, maar het steekt dat daarvoor nieuwe dossiers bijna worden geslachtofferd. Het is niet of-of maar en-en, ook al is het vanzelfsprekend dat de UNESCO meer aandacht moet hebben voor erfgoed in het Zuiden.

Hij spoort de minister-president aan om de motieven voor het dossier over de sites van de Eerste Wereldoorlog opnieuw tegen het licht te houden. Misschien is er een andere insteek mogelijk, zoals landschapsontwikkeling. Kunnen we niet minder vanuit militaire hoek, maar meer vanuit de impact die de Eerste Wereldoorlog heeft gehad op de bevolking, het landschap en de omgeving, denken? Al het voorbereidend werk dat voor dit dossier werd gedaan, blijft even waardevol. Maar door deze andere insteek wordt er misschien gereageerd op de – begrijpelijke – kritiek van de UNESCO en op de vraag of aan de overwinnaars van een oorlog wel het label van UNESCO-werelderfgoed moet worden gegeven. Moet de minister-president, die zelf vanuit de vredesgedachte dit initiatief heeft genomen, dit dossier niet opnieuw evalueren zodat het bij een tweede ronde wel erkend zal worden?

De spreker merkt een voorzichtige inzet van fiscaal instrumentarium op en geeft schoorvoetend zijn ongelijk hierin toe.

In de samenwerkingsverbanden met de Vlaamse bouwmeesters rond kerken en andere herbestemmingsprojecten, en met andere actoren zoals CJM, Cultureel Erfgoed, Immaterieel Erfgoed en FARO, heeft hij de indruk dat deze zinvol zijn voor beide partijen en dat ze elkaar inspireren en versterken. Het is maatschappelijk relevant wanneer een Vlaamse bouwmeester met erfgoed bezig is. De maatschappelijke relevantie van die debatten is groot, want die samenwerking is zichtbaar en voelbaar.

Het lid zou echter graag weten hoe alles werkt. Wat de handhaving betreft, vraagt hij zich namelijk niet alleen af of aanmaningen en pv's er komen na een bezoek van eigen medewerkers dan wel na klachten van burgers of lokale besturen, maar ook wanneer er beslist wordt daar gevolg aan te geven en op welke manier. Zit daar enige systematiek in of niet?

2.1.3. *Manuela Van Werde*

Manuela Van Werde heeft lof voor wat de minister-president tijdens deze legislatuur heeft gerealiseerd. Zowat alles wat in zijn beleidsnota stond werd waargemaakt. Hoewel er grote wijzigingen zijn geweest in de sector, waaronder de implementatie van het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet en de archeologieregelgeving en die wijzigingen op het terrein soms voor wrevel en onduidelijkheid zorgden, zit Vlaanderen toch op koers, mede dankzij snelle bijsturingen.

De minister-president heeft een geïntegreerd onroerenderfgoedbeleid gevoerd, waarbij er aandacht was voor monumenten, landschappen, archeologie en cultureel erfgoed en waarbij een grote groep vrijwilligers, verenigingen, gemeenten en IOED's werd betrokken. De doelstellingen van het beleid zijn trouwens transversaal en veel acties hebben betrekking op verschillende doelstellingen.

Ook op budgettair vlak werden er veel stappen gezet. De traditionele premies blijven natuurlijk bestaan, maar daarnaast zijn er financiële instrumenten opgestart, zijn er verschillende meerjarige overeenkomsten voortgezet of gesloten en blijven de partnerorganisaties, ook die voor archeologie, ondersteund. Maar vooral heeft de Vlaamse Regering nog nooit zoveel middelen geïnvesteerd voor de restauratie van haar monumenten: 96 miljoen euro voor 2019.

De spreekster zal zich beperken tot enkele vaststellingen en vragen over de beleidsbrief.

Archeologie

Op pagina 14 van de beleidsbrief, in de laatste paragraaf, bij de stand van zaken, onderdeel 1.3, wordt gemeld dat het vooronderzoek met ingreep in de bodem te vaak uitgesteld wordt, hoewel het decreet bepaalt dat er een vooronderzoek moet plaatsvinden voor een vergunning wordt aangevraagd. Wat zijn de redenen voor dat uitstel? Wordt dat altijd toegestaan door het agentschap of de IOED? Wat kan en zal de minister-president hieraan doen?

Zou het archeologisch vooronderzoek naar Nederlands voorbeeld niet beter op planniveau gebeuren, bijvoorbeeld bij de opmaak van een MER of een RUP? Heeft de minister-president die optie al besproken met minister van Omgeving Joke Schauvliege? Dankzij die optie kan er worden overwogen een alternatief plan uit te werken, als er archeologische resten in de bodem blijken te zitten. Dat zou perfect mogelijk moeten zijn en het zou het erfgoed alleen maar ten goede komen. Een grondig archeologisch vooronderzoek op planniveau zou er ook voor kunnen zorgen dat er geen archeologienota meer opgemaakt hoeft te worden bij latere vergunningsaanvragen.

En tot slot wat archeologie betreft: zal de minister-president net zoals in 2018 opnieuw een facultatieve subsidie geven aan het FVA en zo nee, waarom niet?

Samenwerking met andere beleidsvelden, partners en lokale overheden

De minister-president en het agentschap Onroerend Erfgoed hebben de voorbije jaren veel ingezet op netwerking, ondersteuning en kennisoverdracht. Het lid verwijst daarbij naar de vele initiatieven die ze daartoe gelanceerd hebben, zoals die ook op pagina 16 en 17 van de beleidsbrief te lezen vallen. Vooral de nieuwe en overzichtelijke website met informatie op maat van de doelgroepen is een pluim waard, maar ook het initiatief van het agentschap Onroerend Erfgoed en het Departement Cultuur om voor de nieuwe gemeentelijke beleidsploegen begin 2019 infosessies te geven over erfgoed, is zeer geslaagd. Op lokaal vlak kan informatie over onroerend en cultureel erfgoed namelijk een incentive zijn om een IOED op te starten of een aanvraag in te dienen tot erkenning als onroerenderfgoedgemeente. Daarnaast kunnen dergelijke sessies ook gewoon inspirerend werken voor een lokaal erfgoedbeleid dat inzet op zowel roerend en onroerend als materieel en immaterieel erfgoed. Lokale besturen en gemeenten zouden hun bestuurskracht trouwens kunnen verhogen door een intergemeentelijke samenwerking op te zetten of te fuseren.

Het is verheugend dat de minister-president de samenwerking met het CRKC en PARCUM wil voortzetten. De uitdagingen om roerend en onroerend religieus erfgoed te behouden en te herbestemmen, blijven immers groot.

Instrumenten voor de zorg

Een van de initiatieven die voor het volgend werkjaar naar voor worden geschoven is het 'heerlijk helder' maken van beschermingsbesluiten. Wat houdt dat precies in? Gaat het om een soort van typebepalingen voor nieuwe, duidelijke beschermingsbesluiten of om het opfrissen van oude beschermingsbesluiten? Gaat het om een screening en actualisatie van alle oude besluiten? Wat is het tijdsplan en welke procedure wordt er dan gevolgd?

Binnen operationele doelstelling 3.1 heeft de minister-president het over het onderzoeksrapport 'Doelmatigheidsanalyse van het beschermingsinstrumentarium fase 1'. In dat rapport staat dat selectieve beschermingsbesluiten ertoe kunnen leiden dat van beschermde, authentieke gebouwen enkel de gevel en daken bewaard blijven. Dat is een spijtige zaak. Welke aanpassingen zal de minister-president doorvoeren om dat zogenaamde façadeisme te vermijden? Zullen de oude beschermingsbesluiten die enkel de gevel of daken beschermen, dan systematisch opgeheven of vervangen worden?

Op pagina 29 staat dat het agentschap Onroerend Erfgoed een selectiekader en criteria heeft uitgewerkt in verband met de bescherming van historische wegen. Kan er een korte toelichting worden gegeven over welke wegen het precies gaat en hoe er gecommuniceerd wordt met lokale besturen?

Daarnaast wil het lid graag weten hoe de handleidingen en afwegingskaders die het agentschap Onroerend Erfgoed opstelt, tot stand komen, wie daarbij betrokken wordt en welke timing het agentschap vooropstelt.

Erkenningen als werelderfgoed

Ook wat de twee dossiers betreft die Vlaanderen heeft ingediend ter erkenning als werelderfgoed, de Koloniën en de WO I-sites, heeft ze enkele vragen. Is er voor het eerste dossier al bekend wanneer dat opnieuw zal worden ingediend? Over het tweede dossier heeft ze op pagina 26 gelezen dat Vlaanderen begin 2019 "actief

zal participeren” in de oefening van het Werelderfgoedcomité voor de erkenning ervan. Hoe zal dat gebeuren? Wie zit er namens Vlaanderen aan tafel en welke middelen worden hiervoor uitgetrokken?

Handhaving en inspectie

Bescherming en inventarisatie zijn één zaak, restauratie en onderhoud een andere. Maar ook handhaving is belangrijk. In de beleidsbrief staat op bladzijde 36 dat er dit jaar een aantal aanmaningen en pv's zijn opgesteld voor verwaarlozing, dat er geldboetes zijn opgelegd en dat er ook twee dossiers over schadevergoeding werden opgestart. Over welke concrete bedragen gaat het? Werden deze boetes en schadevergoedingen inmiddels betaald? Wat gebeurt er met die middelen? Worden die weer ingezet voor onroerenderfgoedzorg?

Ook lokale besturen krijgen een rol op het vlak van lokale handhaving. Op bladzijde 36 gaat het over opleidingen voor gemeentelijke verbalisanten en aanstellingen. Hoeveel en welke gemeenten hebben intussen een lokale handhavingsambtenaar erfgoed? Kunnen ook IOED's dergelijke ambtenaren aanstellen?

Slotopmerkingen

Zoals al gezegd, werd er in Vlaanderen nog nooit zoveel geld geïnvesteerd in de restauratie van monumenten: 96 miljoen euro voor 2019. Wat betekent dat voor de wachtlijsten voor restauratiepremies? Op bladzijde 39 is sprake van een wachtlijst van 249 miljoen euro begin 2018. Wat is het huidige totaal op de wachtlijst?

In 2018 werden ook enkele nieuwe meerjarige premieovereenkomsten goedgekeurd, zoals vermeld op bladzijde 41. Welke voordelen kan dergelijke meerjarige overeenkomst hebben voor de eigenaar enerzijds en voor het erfgoed anderzijds?

2.1.4. Tine Soens

Begroting

Tine Soens zegt dat het op pagina 49 van de toelichting bij het beleidsdomein Omgeving (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 13/2-Q) over het ondersteunen van een kwaliteitsvol onroerenderfgoedbeheer gaat. Kan er een stand van zaken worden gegeven inzake de erfgoedleningen, die pas in 2019 op kruissnelheid zouden komen?

Op pagina 137 gaat het over “de zorg voor onroerend erfgoed voor iedereen vanzelfsprekend maken (Fonds Onroerend Erfgoed)”. Daar wordt gemeld dat er dit jaar een eenmalige afwijking was van het evenwicht op het begrotingsfonds voor het dadingsdossier Gent Sint-Anna. Daarvoor werden 85.000 euro extra uitgaven toegestaan. Kan hier wat meer informatie over worden gegeven?

Op pagina 139 gaat het over het “ondersteunen van onroerenderfgoedinitiatieven”. Er wordt daar 128.000 euro VAK gecompenseerd naar ‘werking apparaat’ en 40.000 euro VEK gecompenseerd naar ‘werking beleid’. Waarop hebben die compensaties op dit begrotingsartikel precies effect? In de lijst van de details staat een overzicht van de UNESCO-werelderfgoed dossiers en wordt een budget toegekend om die dossiers op te volgen. Waarom staat het UNESCO-werelderfgoed dossier over de WO I-sites daar niet bij?

Ook in een ander begrotingsartikel, op pagina 142, gaat het over het “ondersteunen van onroerenderfgoedinitiatieven”. Daar wordt de eenmalige investerings-subsidie aan Herita, die in 2018 werd toegekend, teruggeschroefd. In 2019 zal die niet meer toegekend worden. Welk effect zal dat hebben voor Herita?

Op pagina 144 ten slotte is er nog een begrotingsartikel met betrekking tot het "ondersteunen van een kwaliteitsvol onroerendergoedbeheer". Die 10 miljoen euro extra om de wachtlijst van de restauratiepremies af te bouwen, is uiteraard zeer positief. Eigenlijk gaat het echter over veel minder dan 10 miljoen euro. Het is jammer dat dit op die manier gecommuniceerd wordt, terwijl er toch – en soms terecht – afnames op dat budget gebeuren om andere goede initiatieven te kunnen laten doorgaan. Het lid wil hier graag correcte informatie over krijgen.

Beleidsbrief

Bij SD1, "een vlotte en consequente uitvoering van de regelgeving is gegarandeerd", wordt gezegd dat de Code van Goede Praktijk opnieuw zal worden aangepast. Tegen het voorjaar van 2019 moet daarover een beslissing worden genomen. Is het mogelijk om een iets preciezere timing te geven? Op pagina 15 van de beleidsbrief wordt gezegd dat de eerstvolgende evaluatie gericht zal zijn op de uitgestelde vooronderzoeken. Waarover zal die evaluatie dan precies gaan?

Bij SD 2 wordt het draagvlakonderzoek vermeld. In mei 2019 zou hierover een rapport komen. Wat is precies de bedoeling van dat onderzoek?

Het is heel spijtig dat de WO I-sites in dit herdenkingsjaar niet erkend geraakt zijn als werelderfgoed. In de beleidsbrief staat dat hierover begin 2019 een reflectie-initiatief wordt opgestart. Wat zijn de volgende stappen en welke rol zal Vlaanderen daarin spelen? Wanneer zal dit dossier opnieuw voorgelegd worden aan de UNESCO? Wat is de stand van zaken van dat dossier?

Onder SD 3 staat dat er een knelpuntennota in de maak is over het molenpatrimonium. Wat is hiervoor de timing?

Onder SD 4 wordt gesproken over de verdere restauratie van de Transfo-site in Zwevegem. De overeenkomst daarover wordt voorbereid. Wat is daar de timing?

2.1.5. Sabine de Bethune

Algemeen

Sabine de Bethune bedankt de minister-president voor de boeiende en allesomvattende presentatie, waaruit kan worden afgeleid dat er het voorbij jaar en deze legislatuur niet stilgestaan werd. Er werden stappen vooruitgezet. Er werd een behoedzame maar duidelijke evolutie ingezet, ook op het vlak van investeringen. CD&V wil hier haar waardering voor uitspreken.

Wat het wettelijke kader betreft, werd dit jaar goed samengewerkt. Er was een brede consensus over het voorstel van resolutie betreffende de verfijning van de nieuwe onroerendergoedpremie naar aanleiding van de ex-post evaluatie van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1645/1), dat een goede aanvulling was op het ontwerp van decreet houdende de wijziging van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 naar aanleiding van de ex-post evaluatie (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1553/1). Volgens de minister-president zijn nu alle wettelijke stappen gezet en werden alle teksten aangenomen. Die wetgevende oefening is dus afgerond, behalve misschien de Code van Goede Praktijk, die begin volgend jaar nog zijn beslag moet vinden. Moeten er nog andere teksten of besluiten komen? Heeft de minister-president, met de legislatuur die naar haar afronding gaat, nog decretale wijzigingen in petto voor 2019?

Begroting

Het lid is verontrust door de vaststelling dat er op het personeel van het agentschap wordt bespaard. Het gaat om 331.000 euro. Kan de minister-president verduidelijken waarom dat gebeurt? Hoe moet dit worden geïnterpreteerd in functie van het organogram en de taken van de administratie? Kan er wat duiding worden gegeven bij het aantal vte's? Werd er een opdracht afgerond of aan een andere actor gedelegeerd?

De verhoging van de middelen voor de restauratiepremies is inderdaad verheugend. Dit is een van de kernopdrachten van het beleidsdomein. Het lid verheugt zich ook over de stappen in de richting van de nieuwe, gediversifieerde financieringstechnieken. Heeft de minister-president al zicht op de impact van de inzet van die middelen? Tijdens zijn toelichting heeft hij al goede voorbeelden gegeven, maar kan hij dit ook duiden in een formule of in cijfers? Wat zal de verhoging van de middelen betekenen ten aanzien van de wachtlijst? Hoe groot is de wachtlijst nu? Hoeveel dossiers zijn er in 2018 bij gekomen en hoe zit het met de communicerende vaten?

Die diversificatie is goedgekeurd en de moeite waard bevonden, al is dat natuurlijk nog maar een aanzet of een begin. Heeft de minister-president, naast zijn concrete voorbeelden, al enig zicht op de impact die hij in 2019 verwacht? Een meerjarenplanning is misschien wat ambitieus in deze stand van de besluitvorming, maar een prognose bestaat allicht toch. Hoeveel middelen hoopt de minister-president in het volgend begrotingsjaar te kunnen genereren?

Beleidsbrief

Het belang van de lokale bestuurders en spelers werd zeer terecht benadrukt. De zorg voor en de waardering van het onroerend erfgoed is een taak van de verschillende beleidsniveaus.

Het begin van een gemeentelijke legislatuur is het moment om de lokale besturen nog meer aan boord te krijgen. De spreekster wil het agentschap danken voor de informatieronde en de sessies die begin 2019 zullen worden georganiseerd. Dat is heel positief, maar zal dat volstaan om een boost te geven aan het engagement dat van de lokale besturen moet worden verwacht? Wat is de strategie om voor een dekking van 100 procent van het Vlaamse grondgebied te zorgen? De minister-president heeft vermeld dat 175 gemeenten bij een IOED zijn aangesloten, maar het moet de ambitie zijn om tot 100 procent te komen. Hoe kan hij dit waarmaken, want enkel informatie verstrekken zal niet volstaan? Hoe moet dit worden omkaderd, wat moet er nog worden aangereikt en hoe moet dit worden geëvalueerd? Hoe kan ervoor worden gezorgd dat dit een groot succes wordt?

Wat Herita betreft, werd het voorgaande jaar een heel ander verhaal verteld. Toen waren er grote zorgen over de toekomst van die organisatie, maar nu staat men een stuk verder. Hoe evalueert de minister-president de beheersovereenkomst en de samenwerking? Hij heeft een aantal positieve punten naar voren geschoven en er mag dan ook worden gehoopt dat er een beslissende wending is genomen waarop nu stevig zal worden voortgebouwd.

Aan het draagvlak wordt terecht een studie gewijd. De spreekster kijkt al uit naar de resultaten, die weliswaar pas in 2019 beschikbaar zullen zijn. Volgens haar kan dit een zeer belangrijk onderzoek worden. Het is in elk geval een belangrijke verantwoordelijkheid van het beleid en de politiek om samen na te denken over een versterking van het draagvlak. Alle intermediaire actoren, de lokale besturen en het georganiseerde middenveld, moeten in dat draagvlak worden opgenomen. Dat geldt ook voor het werkveld, al de mensen die oude beroepen uitoefenen of

oude technieken kennen om te restaureren. Die technieken gaan verloren, maar gelukkig wordt er hier en daar nog aandacht aan besteed. Dit komt aan bod in een aantal projecten en de zorg hiervoor moet worden hardgemaakt.

Als het om draagvlak gaat, moet er over drie niveaus worden gesproken: de professionele actoren, het georganiseerde middenveld en de noodzakelijke strategie die hiervoor moet worden ontwikkeld. De beleidsbrief bevat zeer mooie voorbeelden, zoals de projectsubsidies die voor het eerst aan archeologen en metaaldetectoristen worden gegeven. De archeologen krijgen nu de kans de archeologie in Vlaanderen op grote schaal te organiseren. Dat zijn mooie en terechte projecten, maar ze zijn eenmalig of toch voorlopig eenmalig. In een strategie om het middenveld te versterken, zijn die projecten wellicht te zwak en is het belangrijk dat de steun structureel kan worden gemaakt en in een beleidsstrategie kan worden ingebed. Het moet verder gaan dan de positieve punctuele projecten die de minister-president nu genereert of de middelen die hij heeft verdeeld. Hoe kan dit worden veranderd?

De vrijwilligers worden vanuit het beleid nog steeds onvoldoende gewaardeerd. Die dialoog moet zich nog verder ontwikkelen, maar vraagt soms ook structurele maatregelen. Als voorbeeld verwijst het lid naar de vrijwilligers in de archeologie. Volgens haar zal een decretale wijziging of een besluit van de Vlaamse Regering moeten worden opgesteld om hun meer power te geven en hun actiemogelijkheden te definiëren.

Zeer belangrijk voor het draagvlak is ook het grote publiek. In het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed werden tal van mooie initiatieven genomen voor de betrokken actoren. Is het echter gelukt om daar een groter publiek bij te betrekken? Het lijkt geen echt feest te zijn geworden voor de gewone mensen, onder meer de scholen. Het populair maken van onroerend erfgoed is nochtans belangrijk, want het maakt onze leefomgeving boeiender en interessanter en ons leven mooier. Het heeft ook een groot sociologisch en politiek belang. Mensen moeten hun eigen wortels kennen en fier kunnen zijn op hun erfgoed. Dat is een antidotum tegen het populisme en de angst voor het onbekende in tijden van globalisering en globale migratie. Men houdt de mensen voor dat die migratie ons land in gevaar brengt. Er rust een bijzonder grote verantwoordelijkheid bij wie op een niet objectieve manier angst verspreidt. Mensen moeten sterker worden gemaakt en fier worden over hun eigen wortels en cultuur. Daarin speelt het beleid inzake onroerend erfgoed een belangrijke rol. Daarom mag dat niet enkel op het niveau van de experts en actoren van de verenigingen gebeuren, de ruime bevolking moet daarbij worden betrokken.

Tot slot is er nog het dossier van de achttien WO I-herdenkingssites dat geen gehoor heeft gevonden bij de UNESCO en voor een paar jaar werd uitgesteld. Minister-president Bourgeois heeft zich daarvoor ingezet en de mensen, over alle partijgrenzen heen, verwachten dat die sites op de juiste manier internationale erkenning krijgen. De inhoudelijke invulling vormt een uitdaging en moet worden geformuleerd in lijn met onze overtuiging, maar ook tegemoetkomend aan wat wereldwijd de evoluerende waarden zijn. Wat is de strategie om dit dossier voor te bereiden? Gelukkig zijn de bevoegdheden Onroerend Erfgoed en Buitenlandse Zaken in handen van dezelfde minister. Hij kan dus meteen zijn diplomatieke instrumenten inzetten voor dit dossier. Wij moeten de openheid van geest hebben om er de juiste invulling aan te geven, aldus de spreekster. Zij wil geen aanbevelingen geven, maar vindt wel dat de vredesboodschap in die hele regio wortel heeft geschoten en dat gaat veel breder dan onze eigen geschiedenis, die wij levendig moeten houden. Zij verwijst naar het werk dat de Ieperse burgemeester Jan Durnez de voorbije jaren heeft verricht om zijn stad als vredesstad op de kaart te zetten. Onder meer de conferenties 'Vrouwenkracht is vredesmacht' werden er gehouden, met vrouwelijke vredesactivistes uit de hele wereld, elk met de eigen

ervaring van een oorlogs- of conflictsituatie, of het nu om Afghanistan ging of Rwanda of andere Afrikaanse landen of conflictzones in Latijns-Amerika. Vanonder de Menenpoort hebben die vrouwen hun onderlinge dialoog en vredesboodschap kunnen verwoorden. Het lid besluit met de hoop dat de minister-president die ambitie krachtig zal uitdragen en een ambitieuze strategie zal kunnen uittekenen.

2.2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

2.2.1. *Begroting*

Minister-president *Geert Bourgeois* is verrast door de vragen over de lonen. Hij kan Bart Caron geruststellen: er is geen enkele kop gesneld. Er zijn enkel mensen vervangen die met pensioen gingen, niet alleen bij Onroerend Erfgoed trouwens maar in alle beleidsdomeinen. De doelstelling was om tegen juni 2019 een nog betere dienstverlening te verzekeren met 5 procent minder mensen in de Vlaamse overheid. Het is verheugend dat Bart Caron wel erkent dat het agentschap goed en efficiënt werkt, met een betere dienstverlening en betere formulieren. Er werd gefocust op kerntaken, er werden handleidingen uitgereikt er werd meer geüniformiseerd met de buitendiensten door fors te investeren in IT en dergelijke. Zo ontstaat er een performant agentschap, dat goed het beleid kan uitvoeren. De 331.000 euro voor de lonen komt elk jaar opnieuw aan bod omdat het om een voortlopend traject gaat tot midden 2019, niet alleen voor Onroerend Erfgoed maar voor alle beleidsdomeinen.

De minister-president heeft het moeilijk met de kritiek van sp.a en Groen met betrekking tot de bijkomende 10 miljoen euro. Hij heeft het budget vanaf 2016 recurrent verhoogd met 10 miljoen euro in de loop van deze regeerperiode, vanaf vorig jaar aangevuld met nog eens 10 miljoen euro recurrent, zowel voor de premies als voor de IOED's en de andere bijkomende uitgaven voor de erkende gemeenten. Daar gaat niets van af. In 2018 ging er eenmalig 261.000 euro naar Herita voor een noodzakelijke IT-investering, die ten goede komt aan alle mensen die premies aanvragen en 'klant' zijn van het agentschap. Dat bedrag was eenmalig, het kwam boven op het budget en wordt weer in mindering gebracht. Dit zijn serieuze bedragen voor een niet zo groot budget. Er is recurrent 20 miljoen euro meer en daar bovenop komt voor 2019 nog eens eenmalig 10 miljoen euro meer. De wachtlijst bedroeg 219 miljoen euro op 19 september 2018. Die wachtlijst is verminderd en dat is een gevolg van de hervormingen die werden doorgevoerd in de premies, de fiscale maatregelen en de erfgoedlening. Er is dus een significante daling van de wachtlijst. Het is echter nog te vroeg om nu al een evaluatie te maken van de verschuivingen. Het effect op de premies kan nu nog niet worden gemeten, maar er is wel degelijk een verschuiving. De cijfers voor de kooprechten, de erfgoedleningen, de personenbelasting zijn gegeven. Het is dus nog te vroeg om al te evalueren, maar dat er een impact is, is vrij zeker.

De dading die werd gesloten, heeft te maken met een overtreding die de inspectie had vastgesteld. Ze had dientengevolge ambtshalve werken laten uitvoeren, maar net in die periode was er een eigenaarswissel geweest. De eigenaar was dus niet betrokken bij de ambtshalve uitgevoerde werken en finaal is er dan een dading gekomen. Dat incident is te goeder trouw gebeurd door de inspectie die herstelmaatregelen had genomen. Het gebeurt ook in andere beleidsdomeinen dat er een dadingsovereenkomst wordt gesloten. Op zich is een dading een goede zaak, want dat is beter dan pakweg vijftien jaar procederen.

Op de vraag dienaangaande van Tine Soens antwoordt hij dat de erfgoedleningen vermeld zijn op pagina 40 van de beleidsbrief en dat hij daar ook bij zijn mondelinge toelichting op ingegaan is.

2.2.2. *Beleidsbrief*

De minister-president noteert dat de commissieleden over het algemeen appreciëren wat er in de voorbije jaren is gebeurd op het vlak van horizontale samenwerking. Hij bedankt Manuela Van Werde voor haar positieve commentaren. Volgens haar zijn alle beleidsvoornemens uitgevoerd, Jean-Jacques De Gucht en Sabine de Bethune hadden het over de bijstellingen die zijn gebeurd. In geen enkel beleidsdomein wordt er zo snel geëvalueerd. Het gaat soms zelfs zodanig snel dat er moet worden opgepast niet te kort op de bal te spelen waardoor er geen zicht is op de evolutie op de lange termijn.

Middenveld en lokale besturen

Verschillende leden hebben de vraag opgeworpen hoe het middenveld meer betrokken kan worden bij de lokale besturen. Dat is inderdaad een pijnpunt, naast het soms gebrekkige onderhoud van het bestaande patrimonium en de band met de leden. Er zijn tientallen lokale verenigingen, niet altijd met de naam erfgoedvereniging, vaak gaat het om heemkundige of geschiedkundige kringen of culturele verenigingen, maar die zijn daar als unieke doelstelling of als een van de doelstellingen mee bezig.

Herita is nu uit het dal aan het weggaan, met onder andere een nieuwe voorzitter, meester Gustaaf Sap uit Antwerpen, die een enorm groot hart heeft voor erfgoed. De minister-president hoopt dat de band met het middenveld nu zal worden hersteld, want daar zijn kansen verloren gegaan. Hetzelfde met gemeentebesturen en hoe die daar meer bij betrokken kunnen worden. Eigenlijk is er al heel veel gerealiseerd doordat 175 gemeenten deel uitmaken van een IOED en doordat er negentien erkende onroerenderfgoedgemeenten zijn. Grosso modo voeren twee op drie Vlaamse gemeenten een actief onroerenderfgoedbeleid. Het kan echter meer en het moet ook meer, maar naarmate er een actiever middenveld is op het lokale vlak, kan dat een grotere impuls zijn voor de lokale besturen.

Aan de administrateur-generaal van het agentschap werd gevraagd om alle handleidingen en afwegingskaders niet alleen op de website bekend te maken, maar ook telkens gericht te sturen naar lokale besturen en ook, voor zover ze bekend zijn, naar de lokale verenigingen. Dit kan het debat op gang brengen om een beleid te voeren op het lokale niveau. Misschien moet er wat meer input zijn op dat vlak, maar daar zal aan gewerkt worden.

Er zijn in Vlaanderen ongeveer 1 miljoen vrijwilligers. Die kunnen niet allemaal op een of andere manier worden vergoed, maar er zijn andere mogelijkheden. Zo werd na de laatste Onroerenderfgoedprijs een ambachtsman, een schrijnwerker uit Tollembeek, uitvoerig in beeld gebracht met een filmpje. Naast de Onroerenderfgoedprijs is het ook de bedoeling een prijs voor de vrijwilliger of vrijwilligersverenigingen te installeren, zodat elk jaar opnieuw op grotere schaal waardering kan worden getoond voor al die mensen die op allerlei terreinen actief zijn.

Wie recent in Flanders Fields is geweest, heeft gezien dat ook daar honderden mensen zich op allerlei manieren hebben ingezet. Zij vragen niets daarvoor, maar verdienen wel dank en waardering. Het zou ook goed zijn hun een prijs te geven. Zo worden niet alleen jeugdverenigingen, culturele en sportverenigingen met een werking van vrijwilligers gewaardeerd, maar ook erfgoedverenigingen. De minister-president wou dat eigenlijk later bekend maken, maar doet dat nu al als antwoord op de terechte vraag van Sabine de Bethune.

Het ontwerp van besluit houdende wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit is nu bij de Raad van State. Als het terugkomt, zal het worden goedgekeurd. Voorts moeten er nog enkele ministeriële besluiten worden getroffen ter uitvoering van

ander wetgevend werk. Dan is wat deze regeerperiode betreft het wetgevend werk achter de rug.

Wat de erkenningen van de lokale besturen betreft: samen met de VVSG zullen er activiteiten worden georganiseerd om gemeenten daar meer bij te betrekken. Het agentschap Onroerend Erfgoed zal ook actief promotie voeren op de VVSG-beurs, waar veel verenigingen aanwezig zijn. Alleen in het eerste en het vierde jaar van de beleids- en beheerscyclus kunnen gemeenten de stap zetten. Het is dan ook logisch dat er nu geen bij zijn gekomen, maar er zal opnieuw actief promotie worden gevoerd in de hoop dat nog meer steden en gemeenten die stap gaan zetten om hun eigen onroerenderfgoedbeleid te voeren.

Archeologie

Minister-president Bourgeois stelt voor dat Jean-Jacques De Gucht zijn detailvragen als schriftelijke vragen indient. Hij stelt ook voor om het rapport, dat er over enkele weken zal zijn, door het agentschap hier te laten voorstellen, en naar aanleiding daarvan een dialoog te voeren. Hij heeft op 24 oktober 2018, in antwoord op een vraag om uitleg van Manuela Van Werde over de evolutie van het aantal geweigerde archeologienota's (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2018-19, nr. 85) ook tekst en uitleg gegeven bij het verschil tussen de lokale aanpak en de aanpak door het agentschap, en gezegd dat er lokaal sneller wordt bijgestuurd tijdens het traject zodat er validaties komen. Hij heeft toen ook gezegd dat er een einde gemaakt wordt aan het effect van de schorsing van de archeologen.

Sonja Vanblaere, administrateur-generaal van het agentschap Onroerend Erfgoed, licht de cultuuromslag verder toe. Het agentschap Onroerend Erfgoed geeft op twee manieren klantenfeedback. Om de vijf jaar doet het een KTO. Dat is gebeurd in 2015, bij de start van de cultuuromslag, en gaat opnieuw plaatsvinden in 2020. Maar sinds vorig jaar is er een veel actievere klantenfeedback: voor bepaalde processen krijgt wie tijdens de week een brief van het agentschap kreeg, op het einde van de week een enquêteformulier waarin hij of zij kan aangeven hoe het contact met het agentschap gewaardeerd werd. Dit gebeurde al voor de toelatingen: in alle dossiers waarin een toelating werd gegeven of niet gegeven, werd op het einde van de week naar de mening van de klant gevraagd. Het gebeurt nu ook voor de beheersplannen, en daar trekt het agentschap lessen uit. Om de vijf jaar is er dus een volledige klantenbevraging door een extern bureau, en tussen-door al die kort-op-de-bal-klantenfeedback via een zogenaamd feedbackformulier.

Minister-president *Geert Bourgeois* antwoordt op de vraag van Tine Soens naar de timing, dat de Code van Goede Praktijk op 1 april 2019 zal verschijnen.

Erkenning als UNESCO-werelderfgoed

Over de Koloniën van Weldadigheid moet de stuurgroep eerstdaags beslissen: ofwel wordt het dossier in 2019 ingediend, ofwel wordt er nog een bijsturing gedaan aan de hand van eerste bedenkingen.

Wat de Eerste Wereldoorlog betreft, zijn er vooreerst momenteel 550 sites en monumenten beschermd, na een heel traject van inventarisering en bescherming. Ten tweede heeft het agentschap en inzonderheid één persoon veel werk besteed aan het dossier over de Eerste Wereldoorlog en dat heeft tot een uitgebalanceerd voorstel geleid. Er was een kleine vertraging omdat Wallonië en vooral Frankrijk mee moesten worden gekregen op hetzelfde tijdsvlak. Uiteindelijk kon het dossier samen worden ingediend en ondertussen werden mogelijke fricties over de zones rond dat werelderfgoed opgelost. Dat vergde zeer intens overleg, met de lokale besturen en vooral met de landbouwers. Maar er zijn uiteindelijk geen discussies over geweest. Het dossier is ook in orde en is zelfs niet besproken, de minister-

president heeft enkel tekst en uitleg gegeven omdat er een vooringenomenheid is voor alles wat met oorlogssites te maken heeft.

Het dossier is helemaal geen verheerlijking van oorlog of oorlogssites. Het is opgebouwd rond vier hoofdlijnen. Vooreerst is er het herdenken van álle slachtoffers, zowel winnaars als verliezers. Voorts dient de confrontatie met relictten, met kerkhoven en met oorlogssites, om mensen tot reflectie te brengen en ook tot verzoening. De bedoeling is ook mensen, vooral jongeren, te laten leren uit het leed van WO I. De confrontatie met dat leed rechtvaardigt ook de investeringen. Daarom zet de minister-president zich af tegen de soms negatieve en denigrerende commentaren in bepaalde media, die het als louter toerisme omschrijven. Het is echter geen vertiertoerisme, maar wel herdenkingstoerisme. Mensen bezoeken tentoonstellingen van In Flanders Fields en gaan daar de confrontatie aan met de geschiedenis en de gruwel van de slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog. Dat erfgoed is ook in die zin opgebouwd. Daarom was het zo belangrijk al die investeringen en beschermingen te doen.

De reflectieoefening zal nu door ICOMOS gedaan worden. Vlaanderen zal daar uiteraard actief aan meewerken en heeft reeds alle mogelijke inspanningen geleverd om daartoe te komen. De minister-president vindt het ontzettend jammer dat de erkenning niet gebeurd is, maar heeft er in de loop van het traject herhaaldelijk op gewezen dat er een grote objectie was van een aantal staten wat betreft oorlogserfgoed, omdat men vreesde dat ook andere oorlogsvelden en dergelijke meer in aanmerking zouden komen. Hier gaat het echter om het omgekeerde van verheerlijking van geweld. De minister-president benadrukt nogmaals dat alle mogelijke inspanningen geleverd zijn en dat hij betreurt dat men hier op een vooroordeel gestoten is, ondanks de actieve steun van enkele partners zoals Australië.

EU-Raadsconclusies over erfgoed

Minister-president Bourgeois stelt voor de EU-Raadsconclusies schriftelijk toe te voegen aan het verslag. Hij vindt het een goede zaak dat de nieuwe tool ontwikkeld is.

Inventaris

Wat het openbaar onderzoek voor de inventaris betreft, verduidelijkt hij dat dat een onderzoek via de gemeenten is en over de feitelijkheden gaat. Hij voegt eraan toe dat erover gewaakt wordt dat er geen regionaal verschillende beoordelingen zijn, want het gebeurt altijd door dezelfde mensen binnen het agentschap. Het wordt niet decentraal volgens verschillende standaarden aangepakt. Over het aantal meldingen komt er binnenkort ook een rapport dat desgewenst hier besproken kan worden.

Handhaving

Vervolgens gaat de minister-president nader in op een vraag van Bart Caron over de handhaving. Hij stelt dat dat niet over soft law gaat, maar over een softe afhandeling. Er is een zachte en een harde afhandeling, maar de wet geldt voor iedereen. Het agentschap probeert zo veel mogelijk zaken in der minne te regelen, eerder dan over te gaan tot beteugeling en dat is een goede zaak. Wanneer er opgetreden wordt, is dat meestal op basis van meldingen, omdat het agentschap nu eenmaal niet over de nodige mensen beschikt om de meer dan 12.000 monumenten te controleren op verwaarlozing. Daarom zijn de eerste schuchtere stappen met gemeentelijke ambtenaren die ook een oogje in het zeil houden, een goede zaak.

De selectie voor historische wegen en de handleidingen gebeurt na studie en overleg. Dat is de methode die het agentschap hiervoor hanteert. Schadever-

goedingen komen terecht bij het Onroerendergoedfonds, dat ook vaak uitgaven moet doen. Die vergoedingen zijn dus niet voor het agentschap Onroerend Erfgoed bestemd. Ze komen in het Onroerendergoedfonds terecht, waar ze wel voor onroerend erfgoed aangewend worden. Het gebeurt soms dat er insolvabele partijen zijn, waar de inspectie dan ambtshalve werken uitvoert. Die middelen komen dan in het fonds terecht, zodat ze opnieuw door de handhavingsdiensten kunnen worden aangewend.

Heerlijk Helder

Het is niet zo dat de oude besluiten allemaal gescreend worden op 'Heerlijk Helder' en vervolgens allemaal herschreven worden. Het zou onmogelijk zijn om die duizenden besluiten te herschrijven. Er worden er wel een aantal gescreend op doelmatigheid, onder andere die van de gevels. Dat is inmiddels al gebeurd. Maar het is dus niet de bedoeling om de 12.000 oude besluiten allemaal te herschrijven in de heerlijk heldere taal die vandaag gehanteerd wordt. Het is wel zo dat de nieuwe besluiten met meer zorg opgemaakt worden en dat neemt natuurlijk iets meer tijd in beslag. Zo wordt er bijvoorbeeld niet meer gezegd dat het gebouw, met alles wat erin staat, beschermd wordt. Als er zaken in het gebouw mee beschermd worden, dan dient daar voortaan een gedetailleerde beschrijving van gemaakt te worden. Er wordt dus niet langer een algemene noemer gebruikt.

Meerjarenovereenkomsten

De meerjarige overeenkomsten zijn een heel goede zaak. Dat biedt budgettaire zekerheid, de overheid wordt niet geconfronteerd met bijkomende vragen en het biedt voor de ontvangende overheid ook rechtszekerheid. Alles gaat ook veel sneller, want er moeten niet telkens nieuwe dossiers ingediend worden. Een mooi voorbeeld daarvan is het dossier van de kerkgebouwen in Mechelen, waar meerjarige overeenkomsten uitgevoerd zijn.

Die aanpak neemt wel een grote hap uit het budget, maar de minister-president denkt dat dit ook voor lokale besturen een zeer goed instrument is. Het zet de gemeenten er ook toe aan om een meerjarenplanning op te stellen en een grondige studie te maken. Hij blijft in elk geval sterk geloven in dit instrument.

Molenpatrimonium

De knelpuntennota voor het molenpatrimonium start in 2019, maar loopt door in 2020. Voor Zwevegem is het voorstel van overeenkomst net binnen; het zal nu bekeken worden door het agentschap. De minister-president neemt aan dat dit binnen enkele weken aan bod zal komen, zodat het nog dit jaar door de regering behandeld kan worden.

2.3. Bijkomende vragen en opmerkingen

Tine Soens verwijst naar haar vraag over de financiële ondersteuning van de algemene werking van de koepelstructuren van UNESCO-werelderfgoed, waaronder het Zoniënwoud, de belforten en begijnhoven en de Koloniën van Weldadigheid. Minister-president *Geert Bourgeois* antwoordt dat het agentschap inderdaad zelf verantwoordelijk is voor de monumenten van de Eerste Wereldoorlog, daar zijn dus geen externe middelen voor nodig. Wat de Koloniën van Weldadigheid betreft, ligt de verantwoordelijkheid wel bij derden.

Manuela Van Werde vraagt of het Forum Vlaamse Archeologie ook volgend jaar nog een facultatieve subsidie zal ontvangen. Minister-president *Geert Bourgeois* bevestigt dat het hier om een recurrente subsidie gaat.

II. Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

1.1. Uitgavenbegroting 2019

1.1.1. Algemeen

De kredietwijzigingen zijn globaal te groeperen in vijf grote bewegingen:

- zoals gebruikelijk bij een begrotingsopmaak wordt de loonindexering toegevoegd en omgekeerd wordt de laatste opstap in de afgesproken loonbesparing doorgevoerd;
- eveneens gebruikelijk worden de kredieten die eenmalig in 2018 werden toegevoegd, terug uit de basis gehaald;
- om ervoor te zorgen dat het begrip apparaatskredieten consistent doorheen de begroting van het ministerie telkens dezelfde lading zou dekken, werd in een omzendbrief van de minister van Financiën en Begroting een lijst opgenomen van kredieten die vanaf begrotingsopmaak 2019 allemaal onder de apparaatskredieten ingeschreven moeten worden. Met het oog daarop worden nu een aantal kredieten verschoven van de beleidskredieten naar de apparaatskredieten. Dit heeft vooral betrekking op de kredieten voor buitenlandse zendingen, die budgetneutraal verschuiven naar de apparaatskredieten van het Departement Buitenlandse Zaken en daar ingeschreven worden onder een nieuw afzonderlijk begrotingsartikel. Daarnaast worden alle kredieten die betrekking hebben op de kantoorkosten, de gebouwkosten, de communicatie, zending- en representatiekosten van alle afvaardigingen van de Vlaamse Regering eveneens boekhoudkundig uit de beleidskredieten gehaald en budgetneutraal verschoven naar de algemene werkingskredieten van het apparaat van het Departement Buitenlandse Zaken;
- een eerste belangrijke beleidsmatige kredietverschuiving hangt samen met de opening van de nieuwe Algemene Vertegenwoordiging in Rome die volledig budgetneutraal wordt gefinancierd en waarvoor middelen worden verschoven;
- de tweede belangrijke beleidsmatige kredietwijziging kadert in het 'brexit-actieplan': het Departement Buitenlandse Zaken en het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen/Flanders Investment & Trade worden beide versterkt met bijkomende middelen en de middelen voor steun vanuit FIT aan Vlaamse bedrijven – onder meer voor de prospectie van alternatieve afzetmarkten – worden eveneens verhoogd.

1.1.2. Apparaat

De reguliere vastleggings- en vereffeningskredieten van het apparaat van het Departement Buitenlandse Zaken stijgen bij deze begrotingsopmaak in totaal met 1.339.000 euro VAK en 1.284.000 euro VEK als gevolg van zeven bewegingen. Vooreerst stijgt het loonkrediet van het departement met 211.000 euro door loonindexatie. Ingevolge de laatste opstap in de afgesproken personeelsbesparing daalt hetzelfde loonkrediet vervolgens met 214.000 euro. Verder stijgt het loonkrediet van het departement met 200.000 euro in functie van de oprichting van de nieuwe Algemene Vertegenwoordiging in Rome. Dat bedrag wordt volledig gecompenseerd op de vrijkomende beleidskredieten 'herdenking wereldoorlog I'.

Samenhangend wordt het werkingskrediet van het departement verhoogd met 300.000 euro, eveneens met het oog op de oprichting van de nieuwe Algemene

Vertegenwoordiging in Rome. Ook die 300.000 euro wordt volledig gecompenseerd op de beleidskredieten.

De tijdelijke brexitversterking van het departement met drie personeelsleden wordt verlengd tot en met 2020. De hiervoor bij de begrotingsaanpassing 2017 toegevoegde tijdelijke loonkredieten liepen tot en met maart 2019. Die tijdelijke kredieten vallen dan ook deels weg, wat leidt tot een vermindering van het loonkrediet 2019 van het departement met 135.000 euro. Maar omdat de opvolging van de brexit nog zeker tot en met 2020 zal moeten gebeuren, worden nieuwe tijdelijke loonkredieten toegevoegd. Concreet wordt hiervoor in 2019 opnieuw 150.000 euro toegevoegd. Netto stijgt het loonkrediet van het departement in 2019 hierdoor met 15.000 euro.

Analoog was het werkingskrediet van het departement bij de begrotingsopmaak 2018 eenmalig verhoogd met 500.000 euro voor de digitalisering van de vergunningsprocedure voor wapenhandeldossiers. Die eenmalige 500.000 euro valt nu weg. Om deze digitalisering te kunnen afronden wordt er in 2019 echter opnieuw 200.000 euro tijdelijk ingeschreven. Netto daalt het werkingskrediet van het departement in 2019 hierdoor dus met 300.000 euro.

1.1.3. *Beleid*

De minister-president zegt dat hij zich tot de belangrijkste wijzigingen per begrotingsprogramma zal beperken. Wat het begrotingsprogramma DD 'behartiging van de internationale belangen van Vlaanderen' betreft, werden de belangrijkste kredietverschuivingen al toegelicht:

- voor de budgetneutrale oprichting van de nieuwe AAVR te Rome wordt er 500.000 euro verschoven;
- vervolgens verschuift er in functie van de nieuwe boekhoudkundige definitie van apparaatskredieten in totaal 1.087.000 euro VAK en 1.037.000 euro VEK budgetneutraal van begrotingsprogramma DD naar de loon- en werkingskredieten van het departement;
- daarnaast valt de eenmalige 500.000 euro weg die bij begrotingsaanpassing 2018 bijkomend was toegevoegd aan de kredieten voor culturele diplomatie;
- tot slot wordt budgetneutraal 500.000 euro toegevoegd als 'cash-voorschot' voor de afvaardigingen van de Vlaamse Regering bij hun rotatie in 2019. Dit 'cash-voorschot' zonder ESR-impact moet toelaten dat de afgevaardigden onmiddellijk kosten kunnen financieren die dan na latere afrekening boekhoudkundig aangerekend worden op de juiste uitgavenartikelen. Bij de volgende rotatie na vijf jaar worden deze voorschotten dan kasmatisch teruggevorderd.

De belangrijkste budgettaire wijziging bij het begrotingsprogramma DE 'bestrijding van de structurele armoede in de wereld en het dichten van de noord-zuidkloof' is het wegvallen van de bij begrotingsaanpassing 2018 eenmalig toegevoegde 550.000 euro voor noodhulp. Daarnaast nemen de loonsubsidies voor ex-DAC-personeelsleden toe met 20.000 euro loonindexatie.

Wat de kredieten van het begrotingsprogramma DF 'internationalisering van de Vlaamse economie' betreft, wordt de toelage aan het federale Agentschap voor Buitenlandse Handel verhoogd met 10.000 euro bijkomende loonindexatie tot 791.000 euro.

Tot slot zijn er de kredieten voor het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen. De werkingsdotatie van FIT verhoogt bij deze begrotingsopmaak netto met 800.000 euro tot 42.365.000 euro. Dit is het gevolg van vijf kredietbewegingen. De werkingsdotatie verhoogt met 556.000 euro loonindexatie. Vervolgens verlaagt de werkingsdotatie met 554.000 euro ingevolge de laatste opstap in de afgesproken generieke loonbesparingen. Aansluitend bij het bedrag van 22.000 euro dat reeds

recurrent bij de begrotingsaanpassing 2018 vertrok naar de werkingstoelage van de VITO voor elf maanden werking van het gemeenschappelijke kantoor in Doha, vertrekt nu nog recurrent 2000 euro naar dezelfde werkingstoelage van de VITO, zodat de FIT-bijdrage de onderling overeengekomen kosten van twaalf maanden dekt.

De bij begrotingsaanpassing 2018 eenmalig toegevoegde 100.000 euro voor de realisatie van de IT-tool nodig voor de verdere verwerking van de gedetailleerde import- en exportgegevens van de Nationale Bank, valt nu weg. Tot slot wordt voor de uitvoering van het brexitactieplan de werkingsdotatie van FIT verhoogd met 400.000 euro eenmalige nieuwe middelen en 500.000 euro recurrente nieuwe middelen voor bijkomende acties.

De vastleggingsmachtiging voor het toekennen van nieuwe subsidies aan ondernemingen, ondernemersorganisaties, clusters en Kamers van Koophandel verandert nu in de uitgaventabel in een klassiek VAK en stijgt bij deze begrotingsopmaak netto met 250.000 euro tot 13.310.000 euro. Bij de begrotingsopmaak 2018 was namelijk eenmalig 750.000 euro toegevoegd voor bijkomende subsidiedossiers. Die 750.000 euro valt nu weg, maar er wordt opnieuw eenmalig 1 miljoen euro toegevoegd voor bijkomende subsidiedossiers in het verlengde van de brexitcampagne. Netto stijgt dit krediet dus met 250.000 euro. Het samenhangende betaal-krediet wordt nu in de uitgaventabel een klassiek VEK en stijgt met 252.000. Vooreerst wordt dit betaalkrediet louter technisch terug verhoogd met 2000 euro. Dit compenseert de eveneens technische verlaging die bij de begrotingsaanpassing 2018 werd doorgevoerd als spiegelbeeld van de verrekening en aanwending van het overgedragen saldo 2017. Daarnaast stijgt dit betaalkrediet netto ook met dezelfde 250.000 euro als het VAK.

1.2. Beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelings-samenwerking

1.2.1. Inleiding

Het afgelopen jaar werd gekenmerkt door een aantal internationale verschuivingen, waarbij gevestigde waarden in vraag werden gesteld, onder meer:

- de beslissing van de VS om uit het nucleaire akkoord met Iran te stappen;
- de geopolitieke manoeuvres tussen de VS en Noord-Korea;
- de machtswissels in Zuidelijk Afrika, waarbij Mugabe en Zuma van de troon werden gestoten;
- de spanningen met Turkije en in het Midden-Oosten;
- de onenigheid over de Europese aanpak van de migratiecrisis;
- de activering van artikel 7 van het EU-verdrag tegen een Europese lidstaat, recent is er op vraag van het Europees Parlement een nieuwe activering ten aanzien van Hongarije bijgekomen.

Er blijven ook vraagtekens bij de oplopende spanningen op het internationale handelstoneel. Overheden van handelsnaties, die bovendien lid zijn van de WTO, hebben het afgelopen halfjaar meer handelsbeperkende maatregelen genomen dan een jaar eerder. Die maatregelen lokten tegenmaatregelen van geïsoleerde handelspartners uit. Als meest open economie en vijftiende exporteur wereldwijd kan deze negatieve handelsspiraal Vlaanderen sterk raken. Ook de nakende brexit blijft een stempel drukken op het Vlaamse buitenlandse beleid. Een handelsvriendelijke brexit blijft dan ook een absolute prioriteit voor de Vlaamse Regering.

Een lichtpuntje was de detente die president Juncker met president Trump voorlopig heeft kunnen bereiken rond het vermijden van een mogelijk trans-Atlantisch handelsconflict. Op binnenlands vlak is er de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering van het CETA.

In 2017 kende het wereldhandelsvolume de sterkste toename in zes jaar tijd (+4,7 procent). WTO-analisten gaan er van uit dat ook in 2018 (+4,4 procent) en 2019 (+4 procent) de wereldgoederenhandel vrij sterk zal blijven presteren. Ook de groeihereniging van de wereldeconomie zet zich door. Vlaanderen staat op de vijftiende positie, met 2,02 procent inbreng in de totale wereldexport. Als goederenimporteur staat Vlaanderen op een vijftiende plaats, met een aandeel van 1,88 procent.

Europa kende in 2017 een groei van 2,4 procent, de krachtigste groei van de afgelopen tien jaar. De buitenlandse investeringsprojecten in Vlaanderen stegen in 2017 van 198 naar 215, wat goed is voor een investeringsbedrag van 2,08 miljard euro en een record aantal rechtstreekse nieuwe jobs: 5377. Toch worden onder meer door het WEF 2018 Risk Analyst Report enkele risicofactoren genoemd, zoals de wereldwijde en Europese geopolitieke instabiliteit en ook de brexit. Ondanks deze risico's blijft Europa toch een aantrekkelijke investeringslocatie.

De Vlaamse import en export bereikten in 2017 een recordhoogte met respectievelijk 299,4 miljard euro (+3,15 procent) en 317,1 miljard euro (+5 procent). In juni 2018 lanceerden de OESO en de Europese Commissie de resultaten van een studie over gedecentraliseerde ontwikkelingssamenwerking. De thematische en geografische focus die Vlaanderen consequent toepast, kon op veel waardering rekenen.

1.2.2. De belangen van de Vlaamse samenleving zijn internationaal goed behartigd

Vlaanderen maakt deel uit van een slagkrachtige EU

In 2017 werd een Vlaamse overheidsbrede brexittaskforce opgericht, onder het voorzitterschap van het Departement Buitenlandse Zaken. Vlaanderen legt de laatste hand aan een brexitactieplan. Dit actieplan is gericht op proactieve Vlaamse standpuntbepaling waarbij de Vlaamse belangen optimaal in kaart worden gebracht en worden verdedigd in intra-Belgische en Europese besluitvormingskanalen.

Voorts wordt er ingezet op integrale ondersteuning van bedrijven. Er wordt ondersteuning op maat aangeboden voor Vlaamse exporteurs die hun strategie willen aanpassen naar aanleiding van de brexit.

Ook wordt reeds gesproken over het raamwerk van de toekomstige relaties tussen de EU en het VK. Dit raamwerk zal de basis vormen voor onderhandelingen over een post-brexitpartnerschap tussen de EU en het VK.

De onderhandelingen over het meerjarig financieel kader werden in september opgestart. Het departement neemt de horizontale coördinatie van dit dossier voor zijn rekening alsook de opvolging van de deelaspecten.

De EU en Vlaanderen hebben baat bij tastbare resultaten: een verdieping van de interne markt, het aanboren van nieuwe markten door Europese handels- en investeringsbeschermingsakkoorden, een beter geconnecteerde energiemarkt, digitale en transportunie, waartoe EU-Invest een hefboom kan zijn en het gefaseerd vervolledigen van de Economische en Monetaire Unie, in de eerste plaats van de Bankenunie.

De Vlaamse Regering keurde in 2016 een omzendbrief goed over de coördinatie van de omzetting van Europese regelgeving en de maatregelen inzake inbreukprocedures. In het voorbije jaar werd deze omzendbrief verder uitgerold en toegepast. Er wordt blijvend actief ingezet op de coördinatie van het tijdig en correct omzetten en toepassen van de Europese regelgeving en hierover wordt op maandbasis gerapporteerd aan de regering en het parlement.

Vlaanderen heeft goede relaties met buitenlandse overheden

Er werden opnieuw stevige inspanningen geleverd om de relaties met buitenlandse overheden te versterken, met buitenlandse werkbezoeken, economische zendingen, ontvangsten van ambassadeurs, ministers en regeringsleiders enzovoort.

Vlaanderen droeg bij aan de voorbereidingen van het Belgische Benelux-voorzitterschap in 2018. Bovendien wordt dit jaar ook de zestigste verjaardag van de Benelux gevierd. Daarnaast droeg Vlaanderen bij aan de totstandkoming van het Benelux-jaarplan 2018.

Op 5 november 2018 vond de Vlaams-Nederlandse regeringstop in Middelburg plaats. De minister-president verwijst in dit verband naar zijn antwoord op de vraag om uitleg van Karim Van Overmeire dienaangaande (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2018-19, nr. 205). Regeringsvertegenwoordigers uit beide landen hebben zich opnieuw gebogen over een aantal samenwerkingsdossiers op het strategische niveau. Op 18 januari 2019 zal de Vlaamse Regering gastheer zijn voor de gezamenlijke regeringszitting Vlaanderen – Noordrijn-Westfalen.

De strategienota Duitsland zal eind 2018 worden goedgekeurd. De strategienota met Frankrijk zal begin 2019 worden goedgekeurd. Zoals bij de toelichting van de begroting al vermeld, zal in februari 2019 het netwerk van Algemene Afvaardigingen van de Vlaamse Regering uitgebreid worden met een post in Rome.

Vlaanderen is gericht aanwezig in multilaterale organisaties

Vanuit het trustfonds met de IAO werd in 2018 een project over waardig werk op theeplantages in Malawi (275.000 euro) gefinancierd en een project over duurzame natuursteen in India (339.000 euro).

Uit het UNESCO-trustfonds werden erfgoedprojecten in Zuidelijk Afrika, Irak en Cuba gefinancierd.

Het stagefinancieringsprogramma bleef een succes. In de eerste jaarhelft van 2018 ontvingen 52 stagiairs stagefinanciering bij een multilaterale organisatie. Het totaalbudget voor 2018 bedroeg 450.000 euro.

De minister-president bracht op 11 december 2017 een werkbezoek aan de OESO en de UNESCO in Parijs. De ontmoeting met secretaris-generaal Angel Gurría stond in het teken van versterkte samenwerking tussen Vlaanderen en de OESO. Het bezoek aan de UNESCO was een eerste kennismaking met de toen pas verkozen nieuwe directeur-generaal, Audrey Azoulay, met een gedachtewisseling over de geprivilegieerde samenwerking tussen Vlaanderen en de UNESCO.

Ter versterking van de multilaterale samenwerking werd een tweede AAVR in Parijs aangesteld, bevoegd voor multilaterale organisaties en kwam er een ondersteunende beleidsmedewerker voor de beide AAVR's in Parijs.

1.2.3. Vlaanderen heeft een sterke(re) internationale reputatie

Samen met minister Muyters werd Vlaanderen bij verschillende gelegenheden gepositioneerd als investeringslocatie, logistieke toegangspoort en leverancier van state-of-the-artproducten en diensten.

Tijdens de voorbije missies kreeg logistiek heel wat aandacht. Zowel met India als Canada werden samenwerkingsakkoorden ondertekend over havens, de chemie, de transportsector enzovoort. Ook de Vlaamse economische missie naar Vietnam

op 15 en 16 mei 2018 had een logistiek luik met politieke ontmoetingen, plaatsbezoeken en een seminarie in dat kader. Intussen is er ook al een tegenbezoek geweest van de Vietnamese eerste minister.

Tijdens het UNWTO-Wereldforum voor gastronomie en toerisme, waar minister Weyts in Bangkok aan deelnam, werd de organisatie van het Wereldforum in 2020 aan Vlaanderen toegewezen. Event Flanders op zijn beurt heeft de World Choir Games 2020 naar Vlaanderen gehaald. Het heeft er ook voor gezorgd dat de wereldkampioenschappen wielrennen op de weg in 2021 in Vlaanderen zullen worden gereden.

Vlaanderen blijft synoniem voor state of the art. Ter ondersteuning van de Vlaamse culturele diplomatie werden enkele doelgerichte zendingen naar het buitenland ondernomen zoals naar Wenen voor de opening van een grote Rubenstentoonstelling en naar Palestina voor de opening van een Vlaamse culturele week. De Vlaams-Palestijnse culturele week 'Under Construction: Flemish Palestinian Connections' was een hoogtepunt en een zeer geslaagd voorbeeld van deze Vlaamse culturele diplomatie.

Op 12 oktober 2018 brachten de Vlaamse universiteitsrectoren een bezoek aan hun collega-rectoren uit het Britse universiteits- en onderzoekslandschap. Er vond in juni eveneens een inkomende zending plaats van een groep directeurs internationalisering van diverse Amerikaanse universiteiten. Dit bezoekersprogramma werd door het Departement Buitenlandse Zaken uitgewerkt, in samenwerking met de Fulbright Commission.

De stichting 'Vlamingen in de Wereld' wordt verder gesteund. In februari 2018 werd voor drie jaar een nieuwe gunning verleend voor 'Flanders Today'. Dat Engelstalige magazine verschijnt sindsdien enkel nog digitaal, de vrijgekomen middelen worden gespendeerd aan de versterking van het buitenlands netwerk.

Met de conferentiereeks 'Flanders in Dialogue' wordt gemikt op expats in Brussel. Op 15 oktober 2018 vond de meest recente editie plaats, met analyses van de verkiezingen van de dag voordien.

1.2.4. De Vlaamse economie heeft een sterke concurrentiepositie door de internationalisering

Sterke en innovatieve economie

De internationaliseringsstrategie voor de Vlaamse economie, 'Vlaanderen Versnelt!', die in 2016 tot stand kwam, is nu volop in uitvoering. Flanders Investment & Trade werkt branding tools uit voor de vijf domeinen waarmee we Vlaanderen nog sterker op de wereldkaart willen zetten, namelijk: life sciences & health, food, solution driven engineering & technology, smart logistics & sustainable resources en materials & chemistry. Op 7 mei 2019 zal FIT deze nieuwe branding voorstellen op de tweede Flanders International Economic Summit, waar het alle stakeholders en bedrijven zal samenbrengen.

FIT voert deze strategie samen uit met partners. De zeventien partnerschappen die vorig jaar werden ondertekend zijn nu een jaar bezig en zijn alvast goed geëvalueerd door alle partijen. FIT verdedigt de belangen van de Vlaamse bedrijven ook op het Europese niveau, via een vertegenwoordiger bij de Permanente Vertegenwoordiging. In het afgelopen jaar is het onder impuls van FIT gelukt om gezamenlijk met exportagentschappen van andere landen standpunten te bepalen voor het DG Growth in verband met internationalisering van kmo's en in verband met het MFK 2020.

FIT zal uiteraard ook een tandje bijsteken om de bedrijven te sensibiliseren en te informeren over de mogelijke gevolgen van de brexit. Zoals bij de begroting toegelicht, wordt in extra middelen voorzien voor mankracht bij FIT in Brussel en in Londen en voor subsidies voor bedrijven. FIT zal ook extra acties ondernemen om bedrijven aan te zetten hun exportmarkten te diversifiëren.

Goed nieuws is dat door een betere samenwerking met de Nationale Bank Vlaamse bedrijven vanaf nu veel gedetailleerdere exportstatistieken kunnen krijgen die mee de keuzes van hun exportmarkten zullen ondersteunen.

FIT heeft de laatste jaren extra geïnvesteerd in zijn buitenlandse netwerk met de opening van nieuwe kantoren of antennes. Het agentschap is nu aan het sluitstuk toe van deze operatie met de opening van een tweede antenne in West-Afrika, namelijk in Lagos, Nigeria, begin volgend jaar. Ook het netwerk van technologie-attachés van FIT in de VS, Japan en Singapore is uitermate belangrijk om Vlaamse innovatieve bedrijven en clusters te laten groeien in het buitenland.

De minister-president zegt dat hij Vlaanderen op de kaart zal blijven zetten en de sterktes als innovatieve economie zal benoemen tijdens de buitenlandse missies, zoals de prinselijke missie naar Marokko. Met de deelname aan het World Economic Forum in Davos lukt het jaar na jaar om een goede indruk na te laten op buitenlandse investeerders.

FIT is ook begonnen met de voorbereiding van de deelname aan de Wereldexpo in Dubai en de belangstelling van Vlaamse bedrijven en partners blijkt alvast heel groot.

Ten slotte heeft FIT het afgelopen jaar succesvol samengewerkt met de afdeling van Toerisme Vlaanderen die congrestoerisme naar Vlaanderen wil halen. Zo zijn er drie belangrijk evenementen naar Vlaanderen gehaald: Bio Equity, Aerospace Summit en AquaConSoil.

Groeistrategie bedrijven en clusters

De tweede editie van de Exportbeurs was opnieuw een succes, met 1250 bezoekers die alle Vlaams Economisch Vertegenwoordigers van FIT konden ontmoeten, aan de 40 workshops konden deelnemen of contact konden hebben met de 45 standhouders. De reacties waren opnieuw zeer positief.

Met evenementen als de Exportbeurs, maar ook de uitreiking van de Leeuw van de Export en de Invest Trophy worden Vlaamse bedrijven warm gemaakt voor internationalisering en worden ook vestigingen van buitenlandse bedrijven overtuigd om in Vlaanderen te blijven investeren.

FIT blijft ook nauw betrokken bij de werking van de zes speerpuntclusters voor het luik internationalisering. FIT gaat na hoe dit in de toekomst nog intensiever kan.

In het kader van de 'Vlaanderen Versnelt!'-strategie heeft FIT manieren gezocht om de doelgroep van startups en scale ups, de startende en groeiende bedrijven met een grote digitale component in hun businessmodellen, beter te bereiken en te begeleiden.

Versterking van het economische weefsel in Vlaanderen

Om bedrijven te ondersteunen om nieuwe markten te veroveren is er het pakket aan dienstverlening dat FIT aan Vlaamse exporteurs aanbiedt. Het afgelopen jaar heeft het agentschap sterk ingezet op de digitalisering. Er is nu een integraal online en dynamisch klantenbeheer, wat wil zeggen dat bedrijven hun dossiers volledig

online kunnen beheren en opvolgen. Ze kunnen ook meteen hun tevredenheid over de dienst meegeven, wat voor veel kortere communicatielijnen met de klant zorgt.

Volgend jaar zal een platform gelanceerd worden waar bedrijven niet alleen de acties van FIT zullen kunnen zien, maar ook die van de partners. Dat is een belangrijke stap naar meer transparantie voor de bedrijven, wat een van de doelstellingen is uit de 'Vlaanderen Versnelt!'-strategie.

Via de structurele partnerschappen stemmen de partners ook meer en meer de planning van hun acties in het buitenland af met FIT, wat de bedrijven ten goede komt.

De meer dan honderd acties van FIT zelf, al dan niet in samenwerking met de partners, zijn een effectieve manier om de drempels naar nieuwe markten te verlagen en bedrijven aan te zetten om hun exportmarkten te diversifiëren en risico's te spreiden.

Voor de acties inzake opkomende economieën kijkt FIT ook naar mogelijke financiering. Zo werkt het samen met multilaterale ontwikkelingsbanken voor acties volgend jaar in Ghana en Guinee en zal het ook een groot seminarie organiseren over hoe bedrijven kunnen deelnemen aan klimaatprogramma's van de EU in landen buiten Europa. Verder staan ook meer collectieve deelnames aan internationaal gerenommeerde en zeer innovatiegerichte conferenties op het programma, zoals Slush in Helsinki, de Game Developers Conference in San Francisco en Wind Offshore Europe in Kopenhagen.

Drempelverlagend zijn uiteraard ook de subsidies voor bedrijven. Buitenlandse markten bewerken kost geld en subsidies helpen de kosten van prospectie in het buitenland naar beneden te halen. In het kader van het brexitactieplan werd in extra middelen voorzien op de subsidiedotatie van FIT.

In 2017 werden er 215 nieuwe investeringsprojecten gedetecteerd in Vlaanderen voor een investeringsbedrag van 2,08 miljard euro en 5377 jobs. Qua aantal investeringsprojecten is dat een stijging van 8,6 procent in vergelijking met 2016. Opmerkelijk is dat de tewerkstelling uit buitenlandse directe investeringen nog nooit zo hoog was sinds 2003. Qua investeringsbedrag is er een stijging met niet minder dan 8 procent ten opzichte van vorig jaar.

De gevolgen van de strategische keuzes met betrekking tot prospectieactiviteiten zijn ook steeds duidelijker. Met de Welcome Teams kan FIT welbepaalde bedrijven en technologieën nog proactiever benaderen en dat levert op. Ook door intensiever de informatie uit kloofanalyses te gebruiken zijn we proactiever.

Er wordt ook meer en meer gewerkt op retentie van buitenlandse bedrijven. Er is een dienstverlening uitgewerkt om vestigingen van buitenlandse bedrijven te ondersteunen in hun argumentatie bij hun hoofdkwartier om de vestiging in Vlaanderen te behouden of hier uit te breiden. Ook dat is een doelstelling uit 'Vlaanderen Versnelt!'.

Ten slotte maakt FIT nog meer dan vroeger een grondige analyse van de obstakels die buitenlandse investeerders hier aantreffen. Het algemene ondernemersklimaat wat loonkosten en fiscaliteit betreft is na de belastinghervorming verbeterd, maar het blijft in een internationale benchmark nog steeds één van de duurste.

Er zijn ook nieuwe uitdagingen in de internationale context, namelijk de brexit en de nieuwe handelspolitiek van de VS. De 'war on talent' is duidelijk op weg om het meest prangende knelpunt te worden. Vlaanderen/België scoort hierbij minder goed dan de meeste andere Europese landen. Vacatures geraken steeds moeilijker

ingevuld. Daarom heeft de Vlaamse Regering een uitvoeringsbesluit goedgekeurd bij de wet over de tewerkstelling van buitenlandse werknemers, met de bedoeling barrières weg te werken die het aantrekken van toptalent in de weg staan.

Vrijere en eerlijkere handel

De Vlaamse Regering heeft het CETA goedgekeurd op 2 maart 2018. Ook het Vlaams Parlement heeft zijn instemming verleend met dit akkoord. Het verdrag werd tevens door het Federale Parlement goedgekeurd. Het is nu aan de andere deelstaten om de Belgische ratificatieprocedure van CETA te vervolledigen.

De onderhandelingen over een vrijhandelsakkoord tussen de EU en Japan werden afgerond op 8 december 2017. Het akkoord werd op 17 juli 2018 in Tokio ondertekend. Het is inhoudelijk goed voor de twee partners en het is een belangrijk signaal tegen het toenemend protectionisme. Het is tegelijk het eerste akkoord dat tot stand komt na het advies 2/15 van het Hof van Justitie van de EU, dat duidelijkheid heeft verschaft over de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en haar lidstaten wat handel en investeringen betreft.

Het advies 2/15 laat ook toe het akkoord tussen de EU en Singapore af te ronden. Dit akkoord zal gesplitst worden in een vrijhandelsakkoord en een investeringsbeschermingsakkoord. Vermoedelijk zal hetzelfde gebeuren met het akkoord tussen de EU en Vietnam.

De EU en Mexico zijn het eens geworden over de modernisering van het Globaal Akkoord. Dat is een associatieakkoord waarin, naast handel en investeringen, ook politieke en culturele samenwerking wordt nagestreefd.

Tot slot vermeldt de minister-president dat de EU-onderhandelingen met de MERCOSUR, Chili, Indonesië, de Filipijnen, Tunesië, Australië en Nieuw-Zeeland, zijn gestart of verder lopen. Hetzelfde geldt voor de onderhandelingen over de investeringsbescherming met China en Myanmar.

Wat de handelsregelgevingsagenda van de EU betreft stond eerst de afwerking van het dossier van de hervorming van de handelsbeschermingsinstrumenten op de agenda. Het Departement Buitenlandse Zaken was daarnaast nauw betrokken bij de besprekingen van het Commissievoorstel van verordening voor de oprichting van een Europees kader voor de screening van directe buitenlandse investeringen.

De EU startte in 2014 op basis van de strategie 'Handel voor Iedereen' onderhandelingen voor een ambitieus investeringsakkoord met China. Intussen zijn er zeventien onderhandelingsronden achter de rug. Uiteraard wordt daarbij alles gedaan om de Vlaamse belangen te behartigen.

Daarnaast is de EU actief in de VN-Commissie voor de harmonisering van het internationaal handelsrecht in het kader van de werkgroep die gaat over de hervorming van de investeerder-tot-staat-geschillenbeslechting. Vlaanderen en de EU pleiten voor de oprichting van een multilateraal investeringsgerecht en de Europese Raad gaf voor de onderhandelingen daarover een mandaat aan de Commissie.

Intra-Belgisch werd ondertussen een akkoord bereikt over een nieuwe modeltekst voor bilaterale investeringsakkoorden van de BLEU. Onderhandelingen met nieuwe BLEU-partnerlanden zijn opgestart. Lidstaten van de EU mogen immers nog steeds investeringsakkoorden sluiten met landen waarmee de EU nog geen akkoord onderhandelde. Er werd een juridische analyse gemaakt over de mogelijkheid om asymmetrische BIT's te onderhandelen en die analyse bevestigt dat dit kan.

1.2.5. Bijdrage aan een afname van de internationale armoede

Concentratie op partnerlanden in Zuidelijk Afrika

De samenwerking met Zuid-Afrika mikt op de creatie van tewerkstelling en een inclusieve groene economie, met bijzondere aandacht voor het klimaatbestendig maken van economische ontwikkeling.

De directe bilaterale samenwerking verloopt via het Department of Environmental Affairs. Een stuurgroep met vertegenwoordigers van beide landen staat in voor de overkoepelende opvolging van de samenwerking.

Via UNEP wordt een samenwerking opgezet over ecosystem based adaptation. De indirecte samenwerking met verschillende organisaties in Zuid-Afrika zal zich concretiseren via de oproep die dit jaar werd gelanceerd. De best scorende projectvoorstellen zullen dit najaar voor financiering worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. De oproep was bijzonder succesvol, met tachtig ingediende concepten.

In Mozambique richt de samenwerking zich op gezondheidszorg. Via een projectoproep wordt specifiek ingezet op het versterken van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, met specifieke aandacht voor adolescente meisjes.

De bijdragen in Malawi zijn geconcentreerd op gepoolde sectorsteun voor landbouw. Ongeveer 5 miljoen euro komt hierin terecht. Dit vloeit voort uit een engagement uit de strategienota 2014-2018. Afgelopen jaar werden, in nauwe samenwerking met de Malawische autoriteiten, de krijtlijnen uiteengezet voor de nieuwe landenstrategienota 2019-2023. Die strategienota zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Op vraag van Malawi en om verder te bouwen op de aanwezige Vlaamse expertise, blijft Vlaanderen actief in de sector van landbouw en voedselzekerheid.

Inspelen op belangrijke trends in Zuidelijk Afrika

De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking richt zich op de uitvoering van de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling. Het tweejaarlijkse netwerkevent was dit jaar toegespitst op het verzamelen van goede praktijken bij de uitvoering van deze agenda.

De samenwerking met de Wereldgezondheidsorganisatie en UNAIDS wordt voortgezet. Afgelopen jaar is ook ingezet op het bevorderen van de rol van de private sector voor ontwikkeling. Voor Exchange gaat het om een werkingssubsidie. Bij SEED en Ondernemers voor Ondernemers betreft het een projectsubsidie voor, respectievelijk, het bevorderen van eco-inclusieve bedrijfsontwikkeling in Malawi, Zambia en Zimbabwe en het aanbieden van begeleidingstrajecten voor Afrikaanse diaspora-ondernemingen. De samenwerking met Ashoka en I-propeller zet in op het opschalen van succesvolle innovaties op vlak van klimaatverandering.

Naleven van internationale verbintenissen inzake internationale klimaatbijstand

Vanuit het beleid voor ontwikkelingssamenwerking wordt een steentje bijgedragen voor het behalen van de Vlaamse doelstellingen voor internationale klimaatfinanciering: 14,5 miljoen euro per jaar. De middelen komen voornamelijk uit het Vlaams Klimaatfonds. Om synergieën te versterken, wordt er zoveel mogelijk in lijn gewerkt met de focussectoren. De bijdrage via de Wereldgezondheidsorganisatie bijvoorbeeld heeft tot doel om het Mozambikaanse gezondheidsministerie beter te wapenen tegen de effecten van klimaatverandering. Klimaat kan bepaalde ziektes versterken, het bereik van de malariamug uitbreiden, de continuïteit van gezondheidsdiensten verstoren enzovoort.

Rode Kruis Vlaanderen zal bijdragen tot een betere paraatheid naar aanleiding van klimaatrampen in Malawi en Mozambique. Extra trekkingsrechten (4 miljoen euro) zijn voorzien tot 2019. Een deel van die middelen zal worden ingezet voor het ondersteunen van twee projectvoorstellen uit de oproep voor klimaatprojecten in Zuid-Afrika.

Inschakeling in de internationale armoede-agenda

Vlaanderen blijft zich inzetten voor een effectieve en doeltreffende ontwikkelings-samenwerking. Het maakt een goede beurt in de recente OESO-studie over decentrale ontwikkelingssamenwerking. Het Vlaamse succesrecept blijven concentratie en voorspelbaarheid van de hulp, maar ook flexibiliteit als donor. Het vernieuwde kaderdecreet laat toe dit ingeslagen pad verder te bewandelen.

Het is gelukt om tijdens deze legislatuur de omslag te maken van louter ad-hoc-noodhulp naar humanitaire actie in diverse fases: voorbereiden op, versterken van paraatheid, noodhulp en rehabilitatie. Naast ad-hoc-hulp werd ook ingezet op structurele ondersteuning, zoals voor CERF, UNRWA of lokale instellingen in de partnerlanden Malawi en Mozambique. De lijst met ondersteunde projecten is te vinden in de beleidsbrief.

Dit jaar werden de VVOB, jongerenorganisatie YOUCA, Mo* en IPS ondersteund. Verder werd de voortzetting gewaarborgd van de helpdesk voor vierdepijlerorganisaties.

Betere naleving van de rechten van de mens wereldwijd

Vlaanderen rapporteert systematisch aan internationale organisaties over de naleving van de mensenrechten. Het werkte ook mee aan de Belgische rapporten over de toepassing van een aantal belangrijke mensenrechtenverdragen. Het coördineert de evaluatie van deze rapporten. Zo werd er geantwoord op bijkomende vragen over het vijfde en zesde Belgische rapport over het Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

De diensten van de minister-president namen deel aan de plenaire vergadering van de International Holocaust Remembrance Alliance, waar het Belgische rapport over de naleving van de Verklaring van Stockholm werd besproken. Vlaanderen had vooraf meegewerkt aan de totstandkoming van dat rapport.

Daarnaast werd meegewerkt aan het bezoek aan België van de Speciale Rapporteur van de Verenigde Naties voor de bevordering en de bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden in de strijd tegen het terrorisme. Problemen op het vlak van respect voor de mensenrechten worden waar mogelijk aangekaart op internationaal niveau. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de zaak van de veroordeelde Iraans-Zweedse professor Djalali.

Daarnaast werden subsidies toegekend aan een aantal mensenrechtenorganisaties in het buitenland, zoals aan het Wit-Russische Human Rights Center 'Public Legal Aid', dat tot doel heeft de rechtsstaat in Wit-Rusland te versterken.

Herdenking Eerste Wereldoorlog

Op 20 april 2018 nam de Vlaamse Regering akte van de geactualiseerde versie van het actieplan '100 jaar Groote Oorlog (2014-2018)'. Het departement bereidde dit voor in samenwerking met andere Vlaamse beleidsdomeinen.

De minister-president nam het initiatief tot en nam deel aan een reeks activiteiten, waaronder plechtigheden in verband met 100 jaar Slag van Passendale en de opvol-

ging van het Belgisch-Frans dossier voor de erkenning van WO I-monumenten en begraafplaatsen als UNESCO-Werelderfgoed. Er vonden ook herdenkingsconcerten plaats in Parijs, New York en Londen.

Over Wapenstilstand was er een driedaags programma, in nauwe samenwerking met verschillende actoren. Voor de coördinatie en inhoudelijke programmatie is een ondersteuning voorzien van 202.900 euro. Ook in 2019, na de herdenkingsperiode, zal verder aandacht worden besteed aan de 'Grote Oorlog'. In het voorjaar van 2019 zal in Dublin een herdenkingstuin ingehuldigd worden ter ere van de 50.000 Ieren die in Vlaanderen het leven hebben gelaten.

Ethische richtlijnen voor toerisme naar conflictgerelateerde gebieden

Het project over de ontwikkeling van ethische richtlijnen voor toerisme naar conflictgerelateerde gebieden werd met het oog op toetsing bij de regionale commissies en het ethische comité van de UNWTO aan de Wereldtoerismeorganisatie bezorgd.

Extra subsidie voor UNRWA

De Vlaamse Regering voorzag in een extra subsidie van bijna 1 miljoen euro voor UNRWA, het VN-Agentschap voor Palestijnse vluchtelingen in het Nabije Oosten.

Hervormd kaderdecreet voor ontwikkelingssamenwerking

Het recent hervormde kaderdecreet voor ontwikkelingssamenwerking schuift goed bestuur naar voor als een kernwaarde van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking, samen met mensenrechten en gendergelijkheid.

Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

FIT heeft in 2017 en 2018 een actieplan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen uitgevoerd dat via sensibilisering, tools, instrumenten en goede voorbeelden alle Vlaamse internationale ondernemers wil ondersteunen om in hun integrale waardenketen risico's te beperken en waarden te maximaliseren. In dit kader wordt op 26 november 2018 in het Vlaams Parlement de conferentie 'Transparantie in de toeleveringsketen via innovatieve technologieën' georganiseerd.

Duurzame ontwikkeling handelsakkoorden

Bij de onderhandelingen met handelsfaciliterend karakter vraagt Vlaanderen om systematisch belangrijke hoofdstukken handel en duurzame ontwikkeling op te nemen die onze eigen standaarden intact houden en die ook uitdragen naar onze handelspartners.

Verantwoord(elijk) vergunningsbeleid handel strategische goederen

De Vlaamse Regering keurde op 9 maart 2018 de optimalisatie van het Wapenhandelsbesluit goed, volgend op de optimalisatie van het Wapenhandeldecreet met het decreet van 30 juni 2017.

Er wordt blijvend ingezet op outreach. Sinds april 2017 draagt Vlaanderen op Europees niveau bij tot het opstellen van Europese richtlijnen over de implementatie van interne nalevingprogramma's voor dual-use-exportcontrole. Met die doelstelling zit het Departement Buitenlandse Zaken de technische expertengroep over EU ICP-richtlijnen bij het directoraat-generaal Handel voor. Er wordt verwacht dat die richtlijnen tegen december 2018 gefinaliseerd zullen worden. Vanuit de opgebouwde ICP-expertise werkt het departement ook aan een trainingsmodule over bedrijfscompliance voor het Europese dual-use-outreachprogramma.

Sinds juni 2018 hanteert het departement indicatieve maximumdoorlooptijden in de behandeling van vergunningsaanvragen. Op vraag van de voorzitter van de Conferentie van Verdragsstaten nam een medewerker van het Departement Buitenlandse Zaken binnen de Conferentie de rol op van covoorzitter van de transparantie- en rapporteringswerkgroep, met als voornaamste doelen de rapportering door verdragsstaten over hun wapen in- en uitvoer te versterken en informatie-uitwisseling tussen verdragsstaten te faciliteren.

Vlaanderen blijft mee waken over de naleving van internationale afspraken inzake sanctieregimes. Op basis van bijkomend overleg van de gewestelijke exportcontrole-autoriteiten en het secretariaat van de CANVEK over een ontwerpvoorstel voor een nieuwe tekst van een samenwerkingsakkoord Nucleair, bleek dat er overeenstemming bestaat over de meeste punten.

Het departement vertegenwoordigde de Belgische exportcontrole-autoriteiten in de betrokken Raadswerkgroep in de onderhandelingen omtrent het voorstel van de Europese Commissie. Het betreft een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot instelling van een EU-regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel, de technische bijstand en de doorvoer van producten voor tweeeerlei gebruik.

Met het oog op de discussies binnen de EU-Raadswerkgroep over de export van conventionele wapens, de COARM, nam de minister-president het initiatief tot een Belgische positiepaper.

Conferentie vijftwintig jaar buitenlands beleid

Op 10 december 2018 wordt een conferentie georganiseerd ter gelegenheid van vijftwintig jaar Vlaams buitenlands beleid waar ook de commissieleden welkom zijn. Vlaanderen heeft steeds geïnvesteerd in een duurzame en geëngageerde aanpak en er wordt blijvend en voortdurend gestreefd naar beter. De conferentie biedt een goede gelegenheid om het departement als netwerkorganisatie ten dienste van de Vlaamse Regering en de Vlaamse samenleving te presenteren.

Versterking AAVR's Berlijn, Parijs en EU, een nieuwe AAVR in Rome

De voorziene personeelsversterkingen van de Algemene Afvaardigingen in Berlijn, Parijs en de Permanente Vertegenwoordiging bij de EU werden gerealiseerd. In februari 2019 zal de minister-president, zoals al vermeld, de nieuwe Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Rome openen.

FIT: verdere digitalisering en nieuwe antenne in Nigeria

FIT heeft zwaar geïnvesteerd in een centrale businessstool voor klantenrelaties, planning van events, processen van dienstverlening en subsidies enzovoort. In Lagos, Nigeria, wordt in 2019 een nieuwe antenne geopend.

Rotatie AAVR's en aanleg wervingsreserve

Tijdens de zomer van 2019 vindt de vijfjaarlijkse rotatie van de algemeen afgevaardigden van de Vlaamse Regering plaats. Tevens werd de procedure voor het aanleggen van een nieuwe werfreserve voor algemeen afgevaardigden van de Vlaamse Regering opgestart en intussen ook afgerond.

2. Bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1.1. *Tine Soens*

Beleidsbrief

Tine Soens vindt het positief dat de minister-president onder strategische doelstelling 1 expliciet naar dokter Ahmadreeza Djalali verwijst en ook aangeeft diens situatie op te volgen bij de EU. Het is wel jammer dat het voorstel van resolutie, dat unaniem werd goedgekeurd (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1411/2), niet is opgenomen in de beleidsbrief. Het zou immers aangetoond hebben dat het parlement en de regering samen voor deze zaak strijden.

Het is ook jammer dat het mogelijke Europees wapenembargo tegen Saoedi-Arabië nergens vermeld staat, ook al pleit de minister-president voortdurend voor een dergelijk embargo op Europees niveau. Duitsland heeft ondertussen aangekondigd de wapenhandel naar Saoedi-Arabië stop te zetten en ook enkele lopende vergunningen op te schorten.

Kan er wat meer informatie worden gegeven over de zending naar Polen, die ook onder SD I wordt vermeld? Is het voorstel van resolutie betreffende de recente ontwikkelingen in Polen en de verdediging van de Europese waarden en fundamenteën, in het bijzonder van de rechtsstaat met zijn scheiding der machten (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1423/7), dat het Vlaams Parlement unaniem goedkeurde, daar ter sprake gekomen? Ook over het project rond de Indische duurzame natuursteenindustrie had het lid graag wat meer info gekregen. Dit project, dat gefinancierd wordt vanuit het trustfonds van de IAO, sluit aan bij een Vlaams-Nederlands initiatief.

Wat SD 2 betreft, had zij enerzijds graag zicht gekregen op de timing voor het rapport voor de ontwikkeling van ethische richtlijnen voor toerisme naar conflict-gerelateerde gebieden. Anderzijds vraagt ze of het Vlaams-Palestijns culturele festival in 2019 een tweede editie krijgt. Of ging het om een eenmalig initiatief?

Het Grensleieverdrag, behandeld onder SD 3, werd zeer recent, op 19 november 2018, ondertekend. Voor West-Vlaanderen is dat een belangrijk project en het lid dankt de minister-president daarvoor.

Wat SD 4 betreft, vraagt zij wat de timing is voor de projectoproep voor Mozambique en welk budget ervoor uitgetrokken zal worden. Die oproep zal in 2019 gelanceerd worden om projecten te identificeren die zich richten op het versterken van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Adolescente meisjes zullen daarbij specifieke aandacht krijgen. Daarnaast vraagt ze wanneer de nieuwe landenstrategienota tussen Vlaanderen en Malawi er komt. Normaal gezien moet die nog ondertekend worden in het najaar van 2018 en zal landbouw er prioritair in blijven. Het zou goed zijn om die nota, nadat ze ondertekend is, te bespreken in deze commissie, zoals ook het geval was met de landenstrategienota tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika.

Het is zeer positief dat de samenwerkingsovereenkomst met UNAIDS vernieuwd wordt voor 2019-2020. Vlaanderen heeft daar een zeer sterke reputatie.

Begin juni 2019 was er ook een subsidieoproep voor projecten die bijdragen aan de verankering van de internationale ontwikkelingsagenda in Vlaanderen. Er werd toen aangekondigd dat er 1 miljoen euro voor vrijgemaakt was en dat de projecten in het najaar geselecteerd zouden worden. Welke projecten zullen dat worden?

Wat tot slot strategische doelstelling 5 betreft, is er de beslissing van de UNESCO om de WO I-sites voorlopig niet te erkennen als werelderfgoed. Die kwestie is al uitgebreid aan bod gekomen bij de bespreking van de beleidsbrief Onroerend Erfgoed. Inzake de wapenhandel wordt er gemeld dat er gesprekken aan de gang zijn met de douane en het openbaar ministerie over een mogelijke samenwerking en dat er zal verder zal worden gefocust op het informeren van belanghebbenden over het gewijzigde Wapenhandeldecreet en Wapenhandelbesluit. Kan daar wat meer informatie over worden gegeven? Wat is de precieze bedoeling en wat is de stand van zaken?

Er is blijkbaar een proefproject opgestart met enkele bedrijven, dat nog verder zal worden verfijnd. Kan daar wat meer informatie over worden gegeven? Nog in verband met wapenhandel, wordt gemeld dat de elektronische aanvraagmodule wordt afgewerkt. Wat is de stand van zaken van dat project?

Begroting

Inzake de ontvangsten en meer bepaald de uitvoering van het beleid en het Wapenhandeldecreet, heeft het lid een jaarlijks terugkerende vraag. Het Departement Buitenlandse Zaken kan een administratieve boete opleggen, in welke mate zijn er het voorgaande jaar effectief boetes geïnd?

Wat de uitgavenartikelen betreft, verwijst zij naar de pagina's 25 en 26 van de toelichting. In 2018 werd eenmalig 500.000 euro toegekend voor de digitalisering van de wapenhandervergunningen. In 2019 wordt dat bedrag weer in mindering gebracht. Wat is de huidige stand van zaken met betrekking tot de digitalisering van de vergunningen?

Op pagina 29 en 30 wordt onder het beleid met betrekking tot de multilaterale organisaties, een overzicht gegeven van de projecten die onder dit artikel vallen. Daar is sprake van 900.000 euro voor de UNESCO, 55.000 euro voor de VUC en 450.000 euro voor het stagefinancieringsprogramma. Dat levert een totaal van 1.405.000 euro op, maar dat komt niet overeen met het bedrag van 1.581.000 euro in de tabel van de kredietevolutie. Welke andere projecten vallen hier dan nog onder?

Inzake de internationale belangenbehartiging wordt op pagina 31 gemeld dat bij de begrotingsaanpassing in 2018 eenmalig 500.000 euro meer is toegekend voor een impuls 'culturele diplomatie'. Bij de begrotingsopmaak 2019 worden deze kredieten opnieuw in mindering gebracht. Waarvoor werd dat bedrag in 2018 specifiek gebruikt en welke initiatieven zullen er in 2019 niet langer worden genomen?

Wat de samenwerking met regio's en landen in ontwikkeling betreft, herinnert het lid eraan dat zij de minister-president heeft gefeliciteerd met de extra middelen voor het UNRWA en voor noodhulp. In de begroting 2019 wordt niet langer in die middelen voorzien. De minister-president heeft destijds al aangegeven dat het om eenmalige middelen ging, maar het blijft toch spijtig. De noden van het UNRWA zijn er immers niet minder op geworden.

Tot slot wijst de spreker er nog op dat het altijd de bedoeling is geweest tegen 2020 0,7 procent van het Vlaams bbp aan ontwikkelingssamenwerking te besteden. In de begroting 2019 wordt echter opnieuw in minder middelen voor ontwikkelingssamenwerking voorzien. Ze vreest dan ook dat Vlaanderen heel ver van die 0,7 procent af is. De middelen gaan immers elk jaar achteruit.

2.1.2. *Karim Van Overmeire*

Karim Van Overmeire zal enkele algemene beschouwingen naar voren brengen over de beleidsbrief. Nadien zullen een paar fractiegenoten nog op een aantal deelaspecten ingaan.

In 2018 wordt vijftieng jaar Vlaams buitenlands beleid gevierd. In 1993 heeft toenmalig Vlaams minister van Buitenlands Beleid Luc Van den Brande grote inspanningen geleverd om Vlaanderen op de kaart te zetten. Het waren toen boeiende tijden: de Berlijnse Muur was net gevallen en een heel continent moest een nieuw evenwicht zien te vinden. Luc Van den Brande heeft in bepaalde landen een aantal projecten opgezet, met bijvoorbeeld werkbezoeken aan de Baltische staten.

Het is een goede zaak dat het Vlaams buitenlands beleid er vijftieng jaar later nog altijd staat en sterk is uitgebouwd. Dat is immers niet altijd een evidentie geweest. Het Vlaams buitenlands beleid kent een aantal grote supporters, maar er zijn ook mensen die vraagtekens plaatsen bij de meerwaarde ervan. De spreker wil de minister-president er dan ook voor feliciteren dat hij er tijdens de huidige legislatuur niet enkel in is geslaagd het bestaande beleid te handhaven, maar er ook een nieuwe dynamiek aan te geven. Hij verwijst in dit verband naar de opening van een nieuwe post in Rome, naar de ontkoppeling van de AAVR in Frankrijk en naar de versterking van bepaalde posten. Na een periode van stagnatie is er duidelijk een nieuwe dynamiek en dat juicht hij toe.

Vanwege een aantal factoren gaat het allemaal nogal moeilijk. Het lid is zich meer en meer bewust van de grote rol die de Belgische asymmetrie hierin speelt. Theoretisch bestaat dit land uit drie gemeenschappen en drie gewesten. Die entiteiten hebben echter verschillende ambitieniveaus en capaciteiten met betrekking tot het buitenlands beleid. Van de Duitse Gemeenschap of het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kan niet worden verwacht dat ze eenzelfde capaciteit kunnen inzetten of eenzelfde ambitie hebben als de Vlaamse overheid. Dit betekent dat de Vlaamse Regering er in het intra-Belgische overleg vaak alleen voorstaat. Het is niet enkel Vlaanderen tegen België, maar ook de andere gemeenschappen en gewesten stellen soms de vraag waarom er verandering nodig is. De verhouding met de federale overheid blijft moeilijk, maar hij wil het niet te zwart-wit formuleren. Belgische ambassadeurs blijken vaak gedreven mensen die hun rol op een heel correcte wijze vervullen, maar dat geldt niet voor alle echelons. Hij is dan ook teleurgesteld dat het ook tijdens deze legislatuur niet is gelukt de samenwerkingsakkoorden vlot te krijgen. Het is een spijtige zaak dat het zelfs in de huidige constellatie en ondanks de inspanningen van de minister-president, niet lukt om de afspraken in overeenstemming te brengen met de structuren zoals ze zijn in de huidige stand van de staatshervormingen.

Intussen is in Spanje de algemene afgevaardigde van de Vlaamse Regering een soort van persona non grata geworden. Het was dan ook een juiste beslissing om die man terug te roepen. Aan de basis ligt een diplomatiek onbegrijpelijke reactie vanuit Spanje en het federale niveau is daar geen grote bondgenoot geweest. Dat zet een goede samenwerking tussen het Vlaamse en het Belgische niveau weer wat op de helling. Het zou eigenlijk een evidentie moeten zijn dat de Belgische diplomatieke kanalen zich automatisch en volmondig achter Vlaanderen scharen.

Met betrekking tot de internationalisering van de Vlaamse economie kunnen er mooie cijfers worden voorgelegd, dankzij de Vlaamse bedrijven, die op het terrein excelleren. FIT is daarbij een uitstekend instrument. Die organisatie heeft haar bijdrage geleverd aan de besparingsoperatie, maar misschien moet er nu worden ingezet op hier en daar wat extra's, in de wetenschap dat elke FIT'er die in het buitenland zijn werk doet, zichzelf een aantal keren terugverdient. Hopelijk zal de budgettaire situatie binnenkort toelaten om op dat vlak bijkomende inspanningen

te doen. De spreker vindt het goed dat provincies, allerlei bedrijvengroepen en Voka een rol proberen te spelen in het buitenland, maar het is belangrijk dat FIT daar een centrale actorrol kan opnemen.

Waar zitten volgens de minister-president nog de drempels voor bedrijven om te gaan exporteren? De cultuur speelt daar allicht in mee, de vaststelling dat er in het buitenland vaak op een andere manier zaken worden gedaan. Men moet ook durven onder de eigen kerktoren weg te gaan. Zijn er programma's om een tandje bij te steken ten aanzien van bedrijven die nog niet exporteren?

Zitten er nog gemeenschappelijke missies van Vlaanderen en Nederland in de pijplijn? De lage landen als toegangspoort tot Europa: dat is een sterk verhaal en die gezamenlijke missies kunnen dat onderstrepen.

Elk beleid begint met juiste cijfers. Blijkbaar werd er vooruitgang geboekt inzake de statistieken van de Nationale Bank en zijn er meer Vlaamse cijfers. Kan de minister-president daar wat meer details over geven?

Over het Agentschap voor Buitenlandse Handel heeft het lid al bij herhaling vragen gesteld. Dat agentschap richt zich niet rechtstreeks tot bedrijven, maar het volstaat naar de website te surfen om te zien dat bedrijven rechtstreeks kunnen inschrijven. Dat lijkt misschien een futiliteit, maar er zit een hele machtsstrijd achter. Hij vraagt de minister-president om daar de puntjes op de i te zetten, ook al krijgt Vlaanderen niet meteen steun van de andere gewesten of van exportorganisaties als het daar opmerkingen over maakt.

Vervolgens haalt hij enkele cijfers aan uit het boek 'Feitenkennis' van Hans Rosling, die aantonen dat de wereld snel aan het veranderen is, terwijl de beleidsmakers in het Westen vaak nog met verouderde concepten in het hoofd zitten. Zo is het aantal mensen dat in extreme armoede leeft, in de voorbije twintig jaar gereduceerd van 29 procent van de wereldbevolking tot 9 procent, wat weliswaar nog altijd 9 procent te veel is. Ook inzake onderwijs en gezondheidszorg zijn er gigantische evoluties in de wereld. Het komt er dus op aan om in het buitenlands beleid niet vastgeroest te zitten in concepten uit de jaren zestig, zeventig en tachtig, maar mee te zijn met die evoluties. Juiste cijfers zijn een belangrijk beleidsinstrument.

De sleutel is demografie. Als de bevolking veel sneller blijft groeien dan de economie, dan is dat een hopeloos gevecht. Als vrouwen, zoals in sommige Afrikaanse landen, gemiddeld zeven à acht kinderen krijgen en een laag opleidingsniveau hebben, dan is dat een gigantisch probleem. De sleutel is daar onderwijs voor meisjes en trachten het bevolkingscijfer naar beneden te halen.

Bij de partnerlanden of de landen waarop de Vlaamse internationale samenwerking is gefocust, zijn er interessante cijfers te ontwaren. In 1960 had een land als Zuid-Afrika een 'total fertility rate' van 6,5 kinderen per vrouw. Recent is dat, wat eigenlijk verrassend is, gezakt tot 2,4. Iran zit nu zelfs onder het vervangingscijfer, het aantal kinderen per vrouw is daar onder 2,1 gezakt. In Mozambique en Malawi bedroeg dat cijfer in 1960 6,6 kinderen per vrouw, vandaag nog altijd 5,1 en 6,0. Daar doet die evolutie zich dus niet voor.

Misschien moeten het volgende parlement en de volgende regering toch eens nadenken om meer rond de reproductieve gezondheid te doen. In de samenwerking met Mozambique is dat ingeschreven, maar verder blijft het zowat beperkt tot een fototentoonstelling over tienerzwangerschappen in Kinshasa. Als de tekst over migratie in Marrakesh een grote ideologische discussie wordt – wat het in normale omstandigheden niet zou mogen zijn – en tot een nieuwe ideologische breuklijn in Europa leidt, dan is de vraag of wij demografisch overstromingsgebied van Afrika

worden of niet. De bron is natuurlijk de demografische evolutie in Afrika en in de internationale samenwerking zou daar veel meer aandacht moeten voor zijn.

2.1.3. *Wouter Vanbesien*

Beleidsbrief

Wouter Vanbesien haakt in op de inleiding van de beleidsbrief, waar het beeld wordt geschetst van een negatieve handelsspiraal waarin de wereld en dus ook Vlaanderen, kan geraken. Een mogelijk antwoord daarop is het zoeken van nieuwe handelspartners, om vrijhandelsakkoorden mee te sluiten. Dat suggereert een agenda van nieuwe vrijhandelsakkoorden met nieuwe partners. Is dat al concreet, worden daar nieuwe bilaterale akkoorden mee bedoeld en welke partners heeft de minister-president op het oog?

Een volgend punt is politiek van aard en zelfs bijna ideologisch. Op bladzijde 8 en 9 wordt geschetst hoe het met de wereld zit, en dat is volledig geconcentreerd op de groeihereniging van de wereldeconomie en de mondiale bbp-groei met 3 procent, het hoogste peil sinds 2011. De waarnemers blijven al bij al optimistisch over het solide verloop van de mondiale economische activiteit, ook al voltrekt zich dat niet overal in dezelfde mate. Het is natuurlijk belangrijk dat dit in het oog wordt gehouden, dat er wordt gekeken welke bbp-groei er is, maar tegelijk is het gevaarlijk om enkel op basis van die maatstaf te zeggen dat de economie en de wereld goed of slecht bezig zijn. Dergelijke indicatoren moeten steeds worden gecombineerd met indicatoren over de staat van de wereld op het vlak van sociaal welzijn en milieu. Als het gaat over duurzame economische ontwikkeling, moeten de verschillende aspecten daarvan in beeld komen.

Een volgende vraag gaat over de brexit. Op pagina 10 staat: "Om een nadelige concurrentiepositie te vermijden, moet het partnerschapsakkoord bovendien een gelijk speelveld garanderen. Regelgevende samenwerking op het vlak van product, veiligheid, milieu, sociale en andere normen, evenals duidelijke afspraken inzake staatssteun moeten daarbij helpen.". Welke garanties heeft de minister-president dat dergelijke regelgevende samenwerking met het VK en het garanderen van een gelijk speelveld niet leidt tot het naar beneden bijstellen van de Europese standaarden, aangezien toch heel wat leidende Britse politici al herhaaldelijk hebben gesteld dat ze hun wereldwijde concurrentiepositie wel willen versterken door te dereguleren?

Op pagina 17 en 28 wordt gemeld dat er nog zendingen zijn gepland, zoals een deelname aan de prinselijke handelsmissie met een Vlaamse delegatie van 84 bedrijven naar Marokko. In welke mate zal er daarbij druk worden uitgeoefend – op parlementsleden, de meerderheid of regeringsfunctionarissen – om de mensenrechten in Marokko aan te kaarten? Worden ook de kwesties van de Rif en de Westelijke Sahara op de agenda gezet?

Op bladzijde 26 komt de samenwerking tussen de deelstaten, de federale overheid en de Europese instanties aan bod. Daar wordt gemeld dat de minister-president tijdens al zijn contacten met het federale niveau zal blijven benadrukken dat buitenlandse handel en het aantrekken van buitenlandse investeringen deelstaatbevoegdheden zijn. Het federale niveau speelt een ondersteunende rol. Verder zal hij de knelpunten die buitenlandse investeringen of uitbreidingen in de weg staan op het federale niveau, ter sprake brengen. Het is namelijk belangrijk dat de krachten worden gebundeld. Hoe evalueert de minister-president de samenwerking met de federale diplomatie? Zijn er conflicten geweest die de samenwerking problematisch maakten, bijvoorbeeld door discussies over de hiërarchie van bevoegdheden, en hoe concreet zijn die problemen dan?

Op bladzijde 36 en 37 staat onder het hoofdstuk 'Een investeringsvriendelijk ecosysteem creëren': "Het algemene ondernemersklimaat wat loonkosten en fiscaliteit betreft is na de belastinghervorming verbeterd maar blijft in een internationale benchmark nog steeds één van de duurste. Ik zal de knelpunten aanbrengen bij mijn federale collega's, om deze zoveel mogelijk weg te werken en onze concurrentiepositie te versterken.". Eigenlijk wordt daarmee bedoeld dat de loonkosten op het federale niveau naar omlaag moeten. Een taxshift dus, maar dat moet wel op de een of andere manier worden gefinancierd. Heeft de minister-president ook daarvoor suggesties voor zijn federale collega's? In hoeverre kan een verschuiving naar vervuiling of naar vermogenswinsten daar een oplossing voor zijn? Of is dit slechts een vrijblijvende suggestie die verder weinig consequenties heeft?

Op bladzijde 38 en 39 gaat het over het akkoord tussen de EU en Vietnam. "Ik heb tijdens mijn zending naar Vietnam van 12 tot 18 mei aangegeven dat ik hoop dat de EU nu snel overgaat tot de ratificatie en uitvoering van het verdrag. Er zijn namelijk vele opportuniteiten voor Vlaamse bedrijven.". Ondertussen heeft de Europese Commissie onder druk van een groot deel van het Europees Parlement nog extra garanties gevraagd met betrekking tot milieu- en sociale standaarden. Vindt de minister-president dat het akkoord tussen de EU en Vietnam kan worden goedgekeurd of vindt hij, zoals het Europees Parlement, dat er meer garanties nodig zijn?

En tot slot: kan de nieuwe onderhandelde modeltekst inzake de bilaterale investeringsakkoorden van de BLEU voor verdere parlementaire discussie aan het Vlaams Parlement worden bezorgd?

Begroting

Er zal 600.000 euro worden besteed aan een project rond klimaatadaptatie in Zuid-Afrika. 2,5 miljoen euro uit het Vlaams Klimaatfonds zal via het UNDP worden besteed aan een project rond klimaatadaptatie in Malawi en er wordt bijkomend 4 miljoen euro aangewend voor de internationale klimaatfinanciering. Met deze bijdragen zal Vlaanderen in de periode 2016-2019 voldoen aan het intra-Belgische samenwerkingsakkoord. Met dat akkoord engageert België zich tot een jaarlijkse internationale klimaatfinanciering van 50 miljoen euro, waarvan het Vlaamse Gewest 14,5 miljoen euro op zich neemt. Wanneer de beloftes in de beleidsbrief worden samengeteld, is dat 7 miljoen euro. In 2017 was dat 5,1 miljoen euro. In de beleidsbrief Omgeving 2018-2019 van minister Joke Schauvliege (*Parl.St. VI.Parl. 2018-19, nr. 1717/1*) staat niets concreets over internationale klimaatfinanciering. Het ziet er ook niet naar uit dat zij nog een bijdrage zal leveren. Hoe zit het precies met deze budgetten en hoe moet dat worden geïnterpreteerd in het kader van het intra-Belgische samenwerkingsakkoord?

De sterk gestegen koolstofprijs onder het EU-ETS zorgt voor meer inkomsten in het Vlaams Klimaatfonds, zoals vermeld in de beleidsbrief van minister Schauvliege: "Deze toename van de gemiddelde prijs van de EU-ETS-rechten zorgt voor bijkomende ontvangsten in het Klimaatfonds. De Vlaamse Regering heeft in haar begrotingsbespreking beslist om bovenop de reeds bestede middelen van 324,2 miljoen euro nog eens 114 miljoen euro uit het Vlaams Klimaatfonds bijkomend te investeren in klimaatbeleid in 2019.". Hoeveel zal er jaarlijks worden gebruikt voor de internationale klimaatfinanciering, om ervoor te zorgen dat Vlaanderen in 2018 en 2019 de jaarlijkse belofte nakomt? Wordt dat beoogd met de bijkomende 4 miljoen euro uit het Vlaams Klimaatfonds? Waaraan wordt dat bedrag precies besteed? Waarom is het niet mogelijk om, gezien de hogere koolstofprijs en de Vlaamse verplichting, jaarlijks minimaal 14,5 miljoen euro vrij te maken voor het Klimaatfonds?

2.1.4. *Ward Kennes*

Ward Kennes vindt het goed om het Vlaamse buitenlands beleid met een aantal grote geopolitieke beschouwingen te situeren. In een voortdurend veranderende wereld mag Vlaanderen bepaalde trends niet missen. We moeten ons verontrusten waar nodig, of opportuniteiten aangrijpen.

Een uitdaging die ons misschien overstijgt maar die toch voor Vlaanderen erg belangrijk zal zijn, zijn de onderhandelingen over het MFK van de EU. De minister-president stelt dat hij dat allemaal nauwgezet zal opvolgen. Het is onzeker of er nog voor de Europese verkiezingen van volgend jaar een akkoord uit de bus zal komen. Wat zullen de speerpunten, de cruciale elementen, voor Vlaanderen zijn bij de onderhandelingen over het MFK?

In de marge van de brexit heeft de minister-president gewezen op de mogelijkheden van een macroregionale strategie voor de Noordzee. Hoe staat de EU tegenover een dergelijke strategie en hoe kan die verder concreet worden ingevuld? En hoe staan de andere aan de Noordzee gelegen landen daar tegenover, want het is wat stil geworden daar? Dat aspect verdient, gezien de recentste ontwikkelingen in het brexitdossier, nochtans de nodige aandacht.

Vlaanderen heeft een bijdrage geleverd aan het Benelux-jaarplan voor 2018. Er was vraag naar aandacht voor transport, energie, arbeidsmobiliteit, circulaire economie en strijd tegen sociale fraude. Zijn er daaruit al concrete afspraken voortgekomen? Vlaanderen gaat ook meewerken aan het Benelux-jaarplan voor 2019. Welke aspecten wil Vlaanderen daarin benadrukken?

Vlaanderen wil terecht inzetten op Azië. Daar bevinden zich immers de grote groei-economieën. De minister-president wil de ASEM-top aangrijpen om de banden met dat gigantische continent te versterken. In de tweede helft van oktober 2018 is er een dergelijke top geweest. Heeft de Vlaamse diplomatie in het kader van die top contacten gelegd en zo ja, met welke landen en regio's? Heeft dat nieuwe perspectieven opgeleverd?

Vlaanderen kreeg op het UNWTO-wereldforum voor toerisme en gastronomie de organisatie van dit forum in 2020 toegewezen. Hoe zal dit worden voorbereid? Wordt daarvoor een taskforce in het leven geroepen? Wordt er hiervoor al in een budget voorzien?

Er was de afgelopen jaren enige ongerustheid over de stichting NOB. De Nederlandse Regering, in een besparingsmodus, had de middelen hiervoor sterk gereduceerd. Omdat het Nederlandstalig onderwijs in het buitenland ook openstaat voor de kinderen van Vlaamse expats, is dit ook voor Vlaanderen een belangrijk dossier. In het kader van het Damesakkoord leveren Vlaanderen en Nederland elk op een ander terrein in het onderwijslandschap een financiële inspanning. Nu zijn er nieuwe middelen vanuit de Nederlandse overheid en er is ook de afspraak dat Vlaanderen zitting zal krijgen in het bestuur van de stichting NOB. Ondersteunt Vlaanderen het project al op de een of andere manier financieel? In welke mate kan Vlaanderen het schoolcurriculum mee bepalen en hoeveel Vlaamse kinderen maken er gebruik van?

De subsidies voor Flanders Today zijn in 2018 van 900.000 naar 200.000 euro gezakt, doordat deze nieuwsbrief enkel nog digitaal verschijnt. Waarvoor werd dat vrijgemaakte budget in 2018 gebruikt? Zijn die middelen in de grote pot terechtgekomen of werden ze gebruikt om de doelstellingen te verwezenlijken van Flanders Today, met name netwerken opbouwen en buitenlandse geïnteresseerden informeren over wat er in Vlaanderen gebeurt?

In de beleidsbrief staat vervolgens dat FIT nieuwe antennes geopend heeft in Ghana, Nieuw-Zeeland, Oezbekistan en binnenkort ook in Nigeria. Kunnen de selectiecriteria voor de opening van nieuwe antennes wat worden verduidelijkt? Werd er uiteindelijk een dergelijke antenne geopend in Slovakije, zoals in 2017 op de planning leek te staan?

Voorts is de spreker, net als Tine Soens, blij dat de beleidsbrief de zaak-Djalali vermeldt en dat de minister-president zich daarvoor inzet. De kritiek aan het adres van het Iraanse regime, niet alleen specifiek wat professor Djalali betreft, maar ook rond mensenrechten in het algemeen, maakt van de handel tussen Vlaanderen en Iran wel een complexe en problematische zaak. Dat is des te meer het geval nu de VS sancties hebben opgelegd tegen Iran en ook verwachten dat andere landen de handel met Iran stopzetten. Hoe gaat Vlaanderen om met die Amerikaanse boycot? Krijgen Vlaamse bedrijven die handel drijven met Iran, ondersteuning van de overheid en zijn er instrumenten om mensenrechten naar voren te blijven schuiven, zonder de handelsrelaties daarmee te schaden?

FIT heeft een Meldpunt Handelsbelemmeringen. Maken Vlaamse bedrijven daar vaak gebruik van? En zo ja, welke problemen of hindernissen melden ze voornamelijk en hoe wordt er aan die meldingen gevolg gegeven?

Amerikaanse investeringen in Vlaanderen zijn toegenomen en Aziatische investeringen stagneren wat. Welke lessen zal de overheid daaruit trekken en hoe zal ze proberen om Vlaanderen weer aantrekkelijk te maken voor Aziatische investeerders? Zijn er inspanningen geleverd om bedrijven die er door de brexit over nadenken hun Britse vestigingen naar een andere EU-lidstaat te verhuizen, naar Vlaanderen te lokken? Zijn er bedrijven die ingevolge de brexit naar Vlaanderen komen?

Wat de Bit's betreft tussen de BLEU en derde landen en de nieuwe modeltekst die werd goedgekeurd, vraagt de spreker zich af in hoeverre die tekst overeenkomt met het nieuwe ICS-model van de EC. Het lijkt hem goed de BLEU-akkoorden daar zoveel mogelijk op af te stemmen. Op dit moment is niet duidelijk of dat wel het geval is.

FIT heeft aandacht voor het principe van MVO. Daar is ook een publicatie rond gemaakt, maar de vraag is in welke mate de Vlaamse kmo's daar actief mee bezig zijn en verantwoord ondernemen ook als een troef beschouwen. In welke mate stromen goede voorbeelden van buitenlandse actoren door naar onze bedrijven?

In het licht van de optimalisatie van het Wapenhandeldecreet heeft de minister-president te kennen gegeven dat hij meer wil samenwerken met de douane en het openbaar ministerie. Er is een probleem geweest met export van chemische stoffen naar Syrië. Zijn er naar aanleiding daarvan gesprekken geweest met de douanediens en zijn daar lessen uit getrokken? Wat is de toekomstige strategie? Daaraan gerelateerd heeft de minister-president ook aangegeven het samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 rond de invoer, doorvoer en uitvoer van wapens te willen herzien, een doelstelling die trouwens ook in de beleidsbrief 2017-2018 was opgenomen. Ondertussen is daar een omvattend voorstel rond uitgewerkt en het lijkt goed om de krachtlijnen daarvan in deze commissie toe te lichten. Zijn er reacties van de andere partners, de federale overheid en de deelstaten? Licht het moeizame verloop aan een gebrek aan interesse bij de partners?

In dat verband haalt het lid ook de sanctieregimes aan. De minister-president geeft zelf aan dat hij erop wil toezien dat die nageleefd worden en dat hij een wapenembargo tegen Saoedi-Arabië wil bepleiten op het Europese niveau. Het is echter niet duidelijk hoe Vlaanderen een mogelijk wapenembargo verdedigt op Europees niveau en hoe de gesprekken evolueren. Duitsland heeft ondertussen

al concrete stappen gezet, maar de positie van andere landen is niet bekend. Als andere landen een wapenembargo niet genegen blijken te zijn, ondanks de omstandigheden, dan zou het niet slecht zijn alvast in Vlaanderen actie te ondernemen. Zullen de middelen die het Wapenhandeldecreet biedt voor beperkende maatregelen gedurende zes maanden dan alsnog in overweging worden genomen?

Wat de opening in 2019 van een nieuwe Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Rome betreft, is het goed dat selectief wordt omgegaan met de uitbreiding van de vestigingen van AAVR's. Bij een informeel overleg in september 2018 is gebleken dat de AAVR's vooral ondersteuning nodig hebben. Er zijn argumenten om een post in Rome te openen, maar de bestaande posten dringen ook aan op een goede ondersteuning. De oversten worden nogal karig omkaderd en meer ondersteuning zou zeker zinvol zijn om hun slagkracht te versterken. Het lid begrijpt dat er budgettaire keuzes moeten worden gemaakt en dat het allemaal niet evident is, maar hij vindt dat de zorgen die tijdens de werkbezoeken werden genoteerd ook in het Vlaams Parlement moeten worden vertolkt.

Recent werd de diplomatieke status van de AAVR in Madrid afgenomen en blijkbaar is die afgevaardigde ondertussen naar Brussel teruggeroepen en werkt hij nu op het Departement Buitenlands Beleid. Kan de minister-president de laatste stand van zaken geven in verband met de verwikkelingen in Madrid? Zijn er ondertussen nog contacten met de ambassadeur geweest, gaat het om een aankondiging of een definitieve intrekking van de status en is het een optie om een nieuwe Vlaamse vertegenwoordiger te sturen?

2.1.5. *Karl Vanlouwe*

Karl Vanlouwe zegt dat hij het vooral over de brexit zal hebben. Dat dossier komt hier intussen al gedurende meer dan anderhalf jaar aan bod. Zelfs vóór het referendum heeft de Vlaamse Regering al studiewerk verricht en onder meer de impact van een brexit berekend. Iedereen weet intussen hoe moeizaam dit verloopt. Zeer recent is alles echter in een stroomversnelling terechtgekomen. Het akkoord tussen het VK en de EU telt ongeveer 500 bladzijden en het wordt in het VK zeer verdeeld onthaald. Er zijn ondertussen een paar ontslagen gevallen in de regering van premier May, maar het lijkt erop dat toch ze blijft doorgaan. Er zitten echter nog een aantal grote angels in het dossier. Bovendien blijft het scenario van een no-deal, een harde brexit, nog altijd als een zwaard van Damocles boven ieders hoofd hangen.

De Vlaamse Regering volgt dit dossier heel nauwgezet, de minister-president heeft het dan ook het belangrijkste Europese dossier voor Vlaanderen genoemd. De spreker is zeer verheugd dat de Vlaamse Regering haar actieplan heeft voorgesteld. Dat plan omvat verschillende pijlers, zoals de ondersteuning van bedrijven en de verhoging van het budget van FIT met 1 miljoen euro recurrente middelen en 900.000 euro eenmalige middelen. Het meldpunt zal een soort brexithelpdesk voor de Vlaamse ondernemingen worden. Er is een samenwerking tussen FIT en VLAIO. Tegelijkertijd komen er ook compenserende maatregelen die passen in de onderhandelingen over het nieuwe MFK. Er is ook een proactieve investeringsstrategie ten aanzien van buitenlandse investeerders.

Ward Kennes had het al over de versterkte samenwerking tussen de Noordzeelanden. Er blijkt nog steeds ongerustheid te bestaan in de visserijsector met betrekking tot de strategie van de Noordzeelanden. Is er al vooruitgang tot stand gekomen in de EU en ten aanzien van het VK met betrekking tot die strategie? Hoe staat het met het interfederaal overleg dat hierover is georganiseerd?

Het VK is en blijft een belangrijke buur en handelspartner. De Vlaamse Regering moet ervoor zorgen dat het vlot handelsverkeer blijft behouden en dat er zo weinig

mogelijk handelsbelemmeringen komen. Als kleine exporteconomie voert Vlaanderen echter handel met veel meer landen dan het VK. De Vlaamse Regering heeft een visie op de internationale handel die pro vrijhandel is. Dat is ook waar het Vlaamse bedrijfsleven en de sterke Vlaamse havens op zitten te wachten. De open Vlaamse economie leeft van export en Vlaanderen moet dan ook zo veel mogelijk toegang tot nieuwe afzetmarkten krijgen. De handelsbarrières moeten zo veel mogelijk worden weggewerkt.

Net als met het CETA is de Vlaamse Regering aan de kar van allerlei internationale handelsakkoorden blijven trekken. Het lid is trots dat Vlaanderen CETA als eerste in België heeft goedgekeurd. De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft dat ondertussen ook gedaan en hopelijk zullen de andere deelstaten binnenkort ook de nodige initiatieven nemen. Er zijn echter nog andere handelsakkoorden, onder meer met Japan, Singapore, Australië en Nieuw-Zeeland. Op dat vlak zal de minister-president de steun van zijn fractie blijven krijgen, maar die dossiers zullen ook strikt worden opgevolgd.

Ook wat de trans-Atlantische samenwerking betreft, ijvert de N-VA voor een ontdooiing van de relaties. De Amerikaanse markt vormt een enorm potentieel voor het Vlaamse bedrijfsleven. FIT is er zeer actief. Vlaanderen moet dan ook voor een trans-Atlantische handelsdeal blijven gaan. TTIP is weliswaar totaal vergiftigd, maar kan er al wat duiding worden gegeven omtrent de stand van zaken? In de beleidsbrief staat dat Amerika het enige continent is waar de Vlaamse uitvoer is gedaald, namelijk met 13,9 procent. In 2017 heeft de Vlaamse export naar Canada met een stijging met 13,9 procent echter een record neergezet. Ook de export naar Brazilië behoort tot de sterke stijgers, met 40,44 procent. De VS blijven uiteraard een interessante afzetmarkt die de Vlaamse Regering niet uit het oog mag verliezen en hopelijk kan er vroeg of laat een deal worden gesloten.

Om af te sluiten, komt de spreker nog even terug op de brexit. Hij wijst erop dat de minister-president de voorstellen van de EC over het MFK een tijd geleden als brexitblind heeft omschreven. Kan de minister-president een update geven over de focus binnen het MFK die de EC hanteert en over de onderhandelingen? Zijn er verschuivingen waar te nemen vanuit het standpunt van de Europese Commissie? Kan de minister-president dieper ingaan op het plan-Juncker? Tot slot geeft hij nog mee dat er blijkbaar niet alleen in de Britse Regering ongerustheid en onduidelijkheid blijft bestaan, maar dat ook Spanje moeilijkheden heeft met het brexitakkoord en meer bepaald over de deal rond Gibraltar.

2.1.6. Ingeborg De Meulemeester

Ingeborg De Meulemeester stipt aan dat Vlaanderen op het vlak van ontwikkelings-samenwerking een betrouwbare, innovatieve en voorspelbare donor is en blijft. Het zet verder in op de uitgezette en gekende lijnen voor Zuid-Afrika, Mozambique en Malawi. In het najaar zal de minister-president een nieuwe landenstrategienota Vlaanderen-Malawi 2019-2023 ter goedkeuring voorleggen aan de Vlaamse Regering. Op 24 mei 2018 vond de staten-generaal van de Vlaamse ontwikkelings-samenwerking plaats. Zijn de bevindingen van die staten-generaal, waar onder meer het VITO-rapport over 'remote sensing' ter ondersteuning van de landbouw in Malawi werd toegelicht, ook relevant voor die nieuwe strategienota Vlaanderen-Malawi?

In de beleidsbrief wordt verwezen naar het opzetten van multi-actorpartnerschappen met de private sector op het vlak van klimaatfinanciering. Dat is positief en de spreekster kijkt uit naar de resultaten inzake de klimaatfinanciering.

Door de terugval in de wereldwijde financiering van de strijd tegen hiv/aids dreigt een heroptreden van die pandemie. Hoe evalueert de minister-president de situ-

atie in Zuid-Afrika inzake hiv/aids? Het is in elk geval positief dat Vlaanderen zijn steentje zal bijdragen in het afremmen van de neerwaartse financieringstrend en dat het de samenwerkingsovereenkomst met UNAIDS wil hernieuwen voor de periode 2019-2020.

Begin juni 2018 werd een subsidieoproep gelanceerd voor projecten die bijdragen tot de verankering van de internationale ontwikkelingsagenda in Vlaanderen. Is er al een zicht op de projectvoorstellen? Voorts wordt er ingezet op beleidswijzigingen die bijdragen tot een efficiëntere, tijdigere en meer voorspelbare Vlaamse humanitaire respons. Waaruit bestaan die beleidsaanpassingen voor het noodhulpbeleid?

De beleidsbrief stelt tot slot dat de minister-president zal blijven waken over de omzetting van internationale mensenrechtenverbintenissen in Vlaamse regelgeving, de rapportering daarover en de opvolging van de aanbevelingen van de internationale instellingen. Zijn er specifieke mensenrechtenverbintenissen die nog moeten worden omgezet in Vlaamse regelgeving?

2.1.7. *Sabine de Bethune*

Begroting

Sabine de Bethune verwijst met betrekking tot de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking naar de vernieuwde kaderwet, de wet betreffende de Belgische Ontwikkelingssamenwerking van 19 maart 2013, waarmee heel wat verdienstelijk werk is gedaan. Het nieuwe uitvoeringsbesluit moet vanaf 1 januari 2019 in werking treden. De leidraad daarin is dat Vlaanderen zich ten volle inzet voor de SDG's. Vlaanderen doet maximale inspanningen om tegen 2030 de extreme armoede uit te roeien en daar alle strategieën voor uit te rollen die ook in de VN-ontwikkelingsdoelen zijn opgenomen.

Wat is het Vlaamse aandeel in de ODA? Hoe groot is die Vlaamse ontwikkelingsbijdrage ten aanzien van de Vlaamse begroting? We zitten in elk geval ver van de 0,7 procentnorm. Die norm moet globaal gerealiseerd worden, maar ook op Vlaams niveau. Waar staan we vandaag en vanwaar komen we? Aan het einde van de legislatuur is het relevant om de budgettaire inspanning in perspectief te zetten en na te gaan of de Vlaamse bijdrage in de goede richting evolueert.

Andermaal is er in de beleidsbrief aandacht voor klimaatbijstand en de door Vlaanderen ondersteunde initiatieven worden opgesomd. Vlaanderen trekt, conform de gemaakte afspraken tussen de deelstaten en de federale overheid, jaarlijks 14,5 miljoen euro uit voor de periode 2016-2020. In 2017 werd evenwel slechts 5,6 miljoen euro van de afgesproken 14,5 miljoen euro uitgegeven. Hoe kan de minister-president dat verklaren? Is dat bedrag in 2018 wel bereikt? En zijn dat wel additionele middelen, wat zou betekenen dat het ontwikkelingsbudget is gegroeid, of is het inbegrepen in de Vlaamse ODA?

Een andere vraag met betrekking tot de centen gaat over noodhulp. Er wordt een interessante opsomming gegeven van de noodhulp die sinds oktober 2017 ter beschikking werd gesteld. Het gaat over een bedrag van 3 miljoen euro. Net zoals in zijn vorige beleidsbrief, kondigt de minister-president beleidswijzigingen aan die ertoe moeten leiden dat die bijdrage efficiënter wordt besteed, en tijdiger en voorspelbaarder wordt. Wat moet daaronder worden verstaan? Waarom werden die beleidswijzigingen dit jaar niet gerealiseerd, want vorig jaar stond dat ook al in de beleidsbrief? Waarom wordt het bedrag niet verhoogd? Vlaanderen probeert solidair te zijn wanneer zich drama's in de wereld voordoen, maar iedereen beseft hoeveel we tekortschieten om al die nood te lenigen. Is er hoop op meer middelen in de toekomst?

Beleidsbrief

Het is goed eraan te herinneren dat wereldwijd nog altijd 9 procent van de mensen in extreme armoede leeft. Het klopt dat de extreme armoede afneemt, maar andere vormen van armoede nemen wel toe. Bijna 1 mens op 10 leeft dus in extreme armoede, wat rondkomen met minder dan 2 dollar per dag betekent. De daling is vooral te danken aan de evolutie in China, waar de extreme armoede enorm is afgenomen. China heeft een groot aandeel in de wereldbevolking, maar dit gaat wel ten koste van mensenrechten. Voor de verlaging van de armoede in China wordt dus een hoge prijs betaald.

Ongeveer de helft van de wereldbevolking, een enorm hoog aantal mensen dus, moet rondkomen met 5,5 dollar per dag. Dat is geen extreme, maar nog altijd grote armoede. De extreme armoede daalt, maar de extreme inkomensongelijkheid stijgt: 7 miljoen van de rijkste mensen bezitten evenveel als 3,8 miljard van de armste mensen. In een samenleving als de onze die probeert te pleiten voor verbondenheid, sociale rust en een goed leven voor allen, is het een zeer verontrustende evolutie dat die kloof zo drastisch toeneemt, in het bijzonder in sub-Saharaans Afrika, waar bijna 85 procent van de bevolking moet leven met minder dan 5,5 dollar per dag. De bescheiden middelen die Vlaanderen inzet en die altijd zo nuttig en goed mogelijk worden besteed, volstaan absoluut niet om die grote nood en ongelijkheid te lenigen.

Iedereen beseft dat de middelen die door de overheid worden ingezet om de armoede te bestrijden, de zogenaamde ODA-middelen, maar een aspect zijn van de waaier van middelen die gebruikt moeten worden en die maatschappelijk relevant zijn. Het goede nieuws is dat die waaier toeneemt en diversifieert. Het gaat dan over remittances, over eerlijke handel, over de rol van de privésector en de toenemende rol van het middenveld en van privé-initiatieven. Wat wel verontrustend is, is dat slechts 10 procent van de ontwikkelingsmiddelen nog voortkomen uit ODA, dus van overheden, en dat de middelen die ingezet worden vanuit de staten, de EU en de internationale gemeenschap, relatief afnemen en beperkter worden ten aanzien van de noden die zich stellen.

Bepaalde uitgaven zullen nooit door de privésector worden gedaan, of toch nooit op een correcte manier, omdat die nu eenmaal een andere logica heeft. Het gaat dan over een faciliterende omgeving voor de economie, voor het ontwikkelen van een middenklasse, voor tewerkstelling. De vraag is dan ook wat de ODA-bijdrage is van Vlaanderen en hoe die evolueert in het perspectief dat het aandeel van de staten afneemt in de budgetten die nodig zijn voor de strijd tegen armoede.

Hoe staat het met de steun aan de vierde pijler, de privé-initiatieven, toch een taak die Vlaanderen zich heeft toegeëigend? Daarvoor was 300.000 euro gepland in de begroting. Dat gaat via platformen zoals 11.11.11, die zorgen voor ondersteuning, vorming en omkadering. Het is een sector die geroepen is om te groeien. Bij heel veel mensen, families, bedrijven en ziekenhuizen nemen dergelijke initiatieven toe en dat is een positieve evolutie. Daarom is het van groot belang om die te begeleiden. Het is ook relevant om ze in de toekomst meer potentieel te geven.

De spreekster wil het tot slot nog over de partnerlanden hebben. Vlaanderen werkt met redelijk stabiele landen, wat toelaat om vooruit te kijken en de begrote middelen uit te geven. Uit de begroting blijkt dat de centen die worden ingezet ook worden besteed. Dat is een heel positieve zaak.

In 2017 is een nieuwe strategienota voor Zuid-Afrika tot stand gekomen. Die was vooral gericht op tewerkstelling en een inclusieve economische groei, met bijzondere aandacht voor het klimaatbestendig maken van de economische ontwikkeling. Tal van actoren worden daarbij betrokken. Er is ook aandacht voor adaptatie-

maatregelen inzake klimaatsverandering. Daarom werd een subsidieoproep gelanceerd voor een totaal bedrag van 4.750.000 euro voor projecten. In samenspraak met het Department of Environmental Affairs zouden de voorstellen in het najaar van 2018 worden geëvalueerd, waarna de best scorende worden geselecteerd. Op grond van welke criteria wordt er geëvalueerd? Is die evaluatie afgerond en welk type projecten werden voor de subsidie weerhouden?

Vlaanderen investeert jaarlijks 2 miljoen euro in het gezondheidsfonds Prosaúde in Mozambique. Er wordt over gewaakt dat die gelden worden gebruikt waarvoor ze bestemd zijn. Welke donoren dragen nog bij tot dit fonds en met wie wordt er samengewerkt?

Daarnaast gebeuren er ook andere investeringen op het gezondheidsvlak, bijvoorbeeld voor de ondersteuning van het samenwerkingsverband tussen het Instituut voor Tropische Geneeskunde en de Mozambikaanse tegenhanger inzake seksuele rechten, en ook aandacht voor jonge meisjes. Het is de bedoeling om hierop het komende werkjaar andermaal in te zetten. Federaal minister Alexander De Croo heeft tijdens de lancering van zijn campagne #SheIsEqual 3 miljoen euro steun toegezegd aan het UNFPA en aan UNICEF. Wordt er daarbij samengewerkt, is er overleg? Draagt Vlaanderen hier ook toe bij?

De Vlaamse overheid blijft inzetten op het landbouwbeleid en de voedselzekerheid in Malawi en er zal in de nodige financiële middelen worden voorzien voor de periode 2019-2023. De nieuwe strategienota wordt verwacht in het najaar van 2018 en zou inspelen op de vragen van de Malawische overheid. De Malawische minister van Landbouw pleitte tijdens een bezoek aan ons land voor hulp voor de commercialisering van de landbouwproducten. In welke mate kan daaraan tegemoetgekomen worden? Hoe loopt die samenwerking? Kan dat constructief worden ondersteund?

Het is goed dat de private sector een steeds grotere rol speelt in de ontwikkelings-samenwerking. In de beleidsbrief krijgen kleine, micro- en middelgrote ondernemingen een bijzondere rol toegespeeld omdat zij niet alleen streven naar winst maar ook naar inclusieve economische groei. Er wordt verwezen naar vele bedrijfjes in Zuidelijk Afrika die er, door een gebrek aan expertise, netwerken en financiering, niet in slagen van de grond te komen of duurzaam te zijn. Daarom is er in extra middelen voorzien, onder andere voor eco-ondernemingen. Dat verdient zeker steun en waardering. Dat geldt ook voor de subsidiëring van Ondernemers voor Ondernemers en van de vzw Exchange. In het verleden werden interessante studies gefinancierd, onder andere bij het HIVA en werd ook een dialoog opgezet met ondernemers over de rol van de private sector in de ontwikkelingssamenwerking. Wat werd daaruit geleerd en in welke mate kan dat worden gehanteerd in het te voeren beleid?

2.1.8. *Marc Hendrickx*

Marc Hendrickx vraagt hoe de systematische aandacht van de Vlaamse afvaardigingen voor culturele diplomatie gestalte geeft aan onze sterke internationale reputatie. Met betrekking tot de academische diplomatie vraagt hij zich af wat het traject is en welke doelstellingen er worden vooruitgeschoven. Hij denkt daarbij aan Flanders Knowledge Area. 'Flanders in Dialogue' werd al driemaal georganiseerd. Wat was de deelname, de respons en de mogelijke return?

Kan VIW nog altijd worden ingeschakeld en hoe kan dat dan? Hoe zit het met de dynamiek van 'Flanders Business Worldwide'? Het is een goede zaak dat er aan het internationale persbeleid wordt gewerkt, maar wat is nu de stand van zaken?

Wat het onderwerp 'mensenrechten en wapenhandel' betreft, heeft de minister-president in vorige beleidsbrieven meermaals gepleit voor samenwerking met de Basken en de Noord-Ieren inzake vredesbevorderend toerisme. Wat is daarmee gebeurd? Moeten er nog specifieke mensenrechtenverbintenissen in de Vlaamse regelgeving worden omgezet?

De spreker zegt dat hij al meermaals, zowel schriftelijk als mondeling, heeft geïnformeerd naar de samenwerking met de Koerdische gebieden in Irak. Vallen daar concrete vorderingen te noteren?

In verband met de AAVR, vraagt hij tot slot of er al initiatieven zijn genomen voor een andere titulatuur van de deelstaatvertegenwoordigers en voor een betere rangorde.

2.2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* zegt dat hij zoveel mogelijk mondeling zal proberen te antwoorden op de talrijke vragen. Voor de vragen waar dat niet kan, zal een schriftelijk antwoord worden bezorgd dat bij het verslag kan worden gevoegd.

Iran

In de beleidsbrief wordt inderdaad niet vermeld dat het parlement eendrachtig de vraag steunt met betrekking tot professor Ahmadreza Djalali. De minister-president benadrukt dat hij daarvoor in de plenaire vergadering zijn dank en waardering heeft uitgesproken en bij deze wil hij dat ook hier doen.

De relaties met Iran zijn een complexe aangelegenheid. De VS hebben sancties uitgevaardigd, de EU heeft een Blocking Regulation uitgevaardigd, maar bij de effectiviteit daarvan kunnen grote vragen worden gesteld. De ene na de andere onderneming trekt zich terug uit Iran, ook grote bedrijven zoals Siemens en Total. Vandaag was er een bericht dat een Frans bedrijf een zeer hoge boete heeft gekregen van meer dan 1 miljard dollar. Zolang de dollar het internationaal betaalmiddel is, helpt de EU Blocking Regulation wellicht niet.

Vlaanderen, België en de EU blijven op het standpunt dat Iran de nucleaire deal respecteert. Bij al zijn contacten geeft de minister-president aan dat hij die nucleaire deal verder wil handhaven, dat hij verder wil gaan met de controles en wil toezien op de naleving ervan. Hij kaart dat ook aan in de dialoog met betrekking tot de mensenrechten en heel specifiek met betrekking tot de zaak-Djalali. Vooralsnog en tot zijn grote spijt, is daar echter geen vooruitgang in te melden.

Saoedi-Arabië

De vraag met betrekking tot Saoedi-Arabië werd formeel te laat op het Overlegcomité gebracht en het Waalse Gewest heeft zich op basis daarvan verzet tegen de behandeling ervan. Dat punt kon enkel bij de variapunten worden besproken. De minister-president wil het opnieuw op de agenda van het volgende Overlegcomité en hij wil proberen daar tot een eensgezind standpunt te komen. De vooruitzichten om tot een eensgezind intra-Belgisch standpunt te komen zijn echter zeer klein. Aan Waalse zijde wil men daar niet toe overgaan. Minister Didier Reynders heeft in zijn antwoord op het variapunt gezegd dat hij met een aantal EU-lidstaten bilateraal heeft gesproken over die zaak. Het is ook zijn aanvoelen dat daar geen animo voor is. Nu zou ook Duitsland overgaan tot een opschorting, zonder van een embargo te spreken. Maar de grote leveranciers, zoals het VK zolang dat nog lid is van de EU, maar ook Frankrijk, hebben geen oren naar een mogelijk Europees embargo. Het heeft er alle schijn van dat ook op Europees vlak de vooruitzichten niet positief zijn.

Polen

De missie naar Polen was cultureel en economisch, met deelname van Voka. Het punt van de mensenrechten kwam daarbij niet aan bod. Op de Europese Raad over cohesie heeft de minister-president wel in aanwezigheid van de Poolse minister, het standpunt ondersteund dat ook de andere lidstaten ondersteunen, dat de programma's zouden moeten worden gekoppeld aan de naleving van de fundamentele rechten en vrijheden. Die boodschap heeft hij ook herhaald tijdens een toespraak voor de ambassadeurs van de achtentwintig EU-lidstaten, onder meer Polen, op maandag 12 november 2018. Onder meer Duitsland steunt Vlaanderen en België daarin, maar of er een meerderheid voor te vinden is binnen de EU, is niet zeker. Dat zal pas duidelijk worden tijdens de besprekingen rond het MFK.

Palestina

Voor projecten rond de interculturele dialoog met Palestina is er 100.000 euro extra budget vrijgemaakt. Dat geld wordt verdeeld over vzw Connexion, de Al Kamandjatimuziekschool en het Palestinian Circus. Vzw Connexion zal de Vlaams-Palestijnse samenwerking blijven onderhouden.

De minister-president blijft erbij dat er al kansen zijn gemist om voor de Palestijnse kwestie een duurzame oplossing te vinden. De Palestijnen staan ervoor open om Israël te erkennen en de EU als bemiddelaar te erkennen, maar Israël ziet de EU niet in die rol. De sleutel ligt dus bij de VS. De Amerikaanse president Donald Trump heeft eerder in 2018 aangekondigd een initiatief te nemen, uitgaande van een tweestatenoplossing, maar dat initiatief laat vooralsnog op zich wachten.

Voor het UNRWA was in 2018 een budget vrijgemaakt, maar dat ging inderdaad om een eenmalige impuls.

Grensleie-overeenkomst

De minister-president bevestigt dat hijzelf, de Franse minister van Europese Zaken Nathalie Loiseau en Waals minister-president Willy Borsus de Grensleie-overeenkomst ondertekend hebben. Voor Vlaanderen is hiermee een bedrag van om en bij de 341 miljoen euro gemoeid, waarvan 141 miljoen euro wordt gesubsidieerd door Europa. De overeenkomst is een belangrijke stap voor de realisatie van het Seine-Scheldeproject, waarvan hij het belang nogmaals heeft benadrukt bij de Franse president, tijdens diens staatsbezoek aan België. President Macron stelt zich in dit dossier trouwens constructief op, maar de realisatie van het kanaal Cambrai-Compiègne blijft een heikele kwestie.

Zuidelijk Afrika

Wat de projectoproepen betreft, zegt de minister-president dat de details als aanvullend antwoord zullen worden bezorgd. Op dit moment is er een lopende oproep in Zuid-Afrika. Er zijn voorlopig zeven projecten geselecteerd en beoordeeld door het Departement Buitenlandse Zaken, maar de Vlaamse Regering moet nog een finale beslissing nemen. De oproep in Mozambique wordt begin 2019 gelanceerd. Daar is 4 miljoen euro voor uitgetrokken. Uiterlijk eind november 2018 zal de Vlaamse Regering Malawi bespreken. Zodra de beslissingen gevallen zijn, zal de minister-president die, indien gewenst, hier toelichten.

Vlaanderen neemt niet deel aan het #SheIsEqual-project in Mozambique, aangezien dat een louter federaal project is. Het zet in Mozambique wel in op gezondheidszorg en trekt daar elk jaar 5 miljoen euro voor uit. In Malawi wordt er dan weer ingezet op landbouw.

WO I

De beslissing van de UNESCO om de WO I-sites voorlopig niet als werelderfgoed te erkennen werd al uitvoerig toegelicht bij de bespreking van de beleidsbrief Onroerend Erfgoed.

Multilaterale organisaties

Aangaande de kredieten buitenlands beleid voor multilaterale organisaties, benadrukt de minister-president dat in de toelichtingen enkel de met zekerheid terugkerende bedragen vermeld zijn, met name 900.000 euro voor UNESCO, 55.000 euro voor de UNESCO-commissie en 450.000 euro voor jongerenstages. Het saldo, 176.000 euro, is bestemd voor projectmatige initiatieven, maar dat bedrag is voor 2019 nog niet toegewezen.

Culturele diplomatie

Het bedrag dat onder de internationale belangenbehartiging is vrijgemaakt voor culturele diplomatie, 500.000 euro, is nog niet volledig ingevuld, dat staat in de komende weken op het programma. Dat was een eenmalig budget en het wordt in mindering gebracht.

Aan Marc Hendrickx garandeert de minister-president dat hij in het schriftelijk antwoord op diens vraag meer informatie zal geven over de Vlaamse deelname aan het proces van de culturele diplomatie. Die deelname is namelijk heel gevarieerd. Zo is er de website www.artsflanders.be, waarop informatie over buitenlandse evenementen te vinden is, Vlaamse diplomaten wonen vaak internationale evenementen bij en zij organiseren soms ook zelf evenementen. Er is dus een grote evolutie aan de gang. Waar er indertijd nog nauwelijks budget was voor culturele diplomatie, worden er nu weer gaandeweg middelen voor vrijgemaakt. Ook Sven Gatz, Vlaams minister voor Cultuur, heeft er veel interesse voor en zet Vlaanderen vooral in Europa sterk op de kaart.

Ontwikkelingssamenwerking – noodhulp

De 0,7 procentnorm voor ontwikkelingssamenwerking halen zou voor de Vlaamse bijdrage neerkomen op het verhogen van het budget tot 1,8 miljard euro. Om dat bedrag te halen zouden er forse belastingverhogingen nodig zijn of ingrijpende besparingen in een ander beleidsdomein. De oorzaak is dat de middelen voor ontwikkelingssamenwerking nooit zijn overgedragen naar de deelstaten, terwijl dat wel in het Lambermont- en Lombardakkoord was opgenomen. Vlaanderen heeft als gevolg zijn ontwikkelingsbudget zelf moeten opbouwen. In 2017 bedroeg het totale ODA-budget 50.173.000 euro. Voor 2018 zijn nog geen volledige cijfers bekend. De middelen voor ontwikkelingssamenwerking zijn door de jaren heen trouwens structureel dezelfde gebleven. Af en toe zijn er eenmalige budgetten bovenop gekomen, zoals het budget voor UNRWA vorig jaar.

De beleidswijzigingen inzake noodhulp zijn ook in het kaderdecreet opgenomen. Het CERF, een actor die wereldwijd snel optreedt, wordt structureel door Vlaanderen ondersteund. Daarmee zetten we meer in op preventie dan alleen maar op hulp bij noodsituaties.

Van de OESO en andere internationale organisaties krijgt het Vlaamse ontwikkelingsbeleid heel goede beoordelingen. Hoewel Vlaanderen een kleine speler is, is het een speler met een sterke focus, zowel qua landen als qua beleidsdomeinen. Door de focus op beleidsdomeinen waar Vlaanderen sterk in staat, te leggen, is het resultaat ook sterker. Heel veel multinationale organisaties, waaronder de VN, en

zelfs een land als Duitsland, gaan de Vlaamse aanpak ook volgen, wat aantoonst dat Vlaanderen toch wel het verschil maakt.

Vlaams-Nederlandse samenwerking

De gezamenlijke handelsmissies met Nederland zijn niet afgeschaft, maar door de verkiezingen in Nederland in 2018 en de komende verkiezingen in mei 2019, zal de eerstvolgende gezamenlijke handelsmissie waarschijnlijk pas in 2020 plaatsvinden. Daarbij zal het van belang zijn met grote zorg naar een bestemming en thema te zoeken. Vlaanderen en Nederland zijn op bepaalde domeinen immers rechtstreekse concurrenten, bijvoorbeeld op het vlak van voeding, en kunnen rond die domeinen dan ook geen gezamenlijke missie organiseren. Er zijn echter domeinen, bijvoorbeeld onderzoek, technologie en logistiek, waar het wel nuttig en zelfs nodig is om samen te werken, zodat Vlaanderen en Nederland daarin hun positie wereldwijd kunnen versterken.

Vijfentwintig jaar Vlaams buitenlands beleid

De minister-president sluit zich aan bij de lof voor Luc Van den Brande, die het Vlaams buitenlands beleid vijfentwintig jaar geleden internationaal op de kaart heeft gezet. Vlaanderen heeft in die periode als eerste de kans gegrepen om samenwerkingsverbanden op te zetten met de kandidaat-EU-lidstaten uit Centraal- en Oost-Europa. De minister-president stelt tijdens zijn contacten vast dat dit voor de ministers in die landen nieuw is. Dat is allemaal weggefallen omdat die landen in 2004 tot de EU zijn beginnen toetreden. Vlaanderen heeft veel expertise gedeeld, steun verleend en het middenveld geholpen. Gaandeweg is dat weggefallen omdat het om Europese programma's ging. In de beginjaren heeft de Vlaamse overheid mensen opgeleid en stages georganiseerd. Vlaanderen heeft de ambtenaren in die landen leren omgaan met de Europese besluitvorming en de Europese context en dat is zonder grote begroting gebeurd.

De focus is verlegd, maar ook in andere omstandigheden lukt het om Vlaanderen sterk op de kaart te zetten. Zo draagt het Verdrag van Lissabon de stempel van Vlaanderen. Hij verwijst naar artikel 4, waarin de EU de constitutionele realiteit van de federale en confederale lidstaten erkent. Op zijn vraag is artikel 51 aan het Verdrag van Lissabon toegevoegd.

Vlaanderen is momenteel meer dan ooit actief op het Europese vlak. Het speelt een sterke rol, zowel onrechtstreeks in het intrafederaal overleg als rechtstreeks, door middel van de directe contacten in verband met de brexit. Er zijn verschillende contacten met EU-hoofdonderhandelaar Michel Barnier geweest. Tijdens zijn contacten met de Europese commissarissen ervaart de minister-president dat Vlaanderen een bekende actor is waarmee rekening wordt gehouden.

De minister-president vermoedt dat hij als eerste voor een 'soft brexit' heeft gepleit. Dat is de weg die nu langs Europese zijde wordt gevolgd. In het begin zaten een aantal mensen in een punitieve logica. Dat de richting van een 'soft brexit' uiteindelijk toch is gevolgd, is niet enkel een verdienste van de Vlaamse Regering, maar er werd op zijn minst mee de toon gezet.

De opening van de nieuwe AAVR in Rome zal plaatsvinden van 24 tot 26 februari 2019. Er wordt daar gestart met twee mensen. Voorts werden, zoals al bij de toelichting aangegeven, de Vlaamse vertegenwoordigingen in Londen, Parijs en Berlijn versterkt.

De klassieke diplomatie is ondertussen het prerogatief van de Raad van Ministers van de EU geworden, maar toch onderhoudt Vlaanderen goede bilaterale contacten. De verdragen met Nederland bijvoorbeeld, zijn van levensbelang voor

de havens van Antwerpen en Gent, maar ook het Grensleieverdrag met Frankrijk en het toekomstige verdrag rond de IJzeren Rijn zijn noemenswaardig. Ook buiten Europa heeft Vlaanderen een rol te spelen. Terwijl de EU vooral rond internationale handel werkt, zet Vlaanderen op het wereldtoneel veeleer in op economische, culturele, academische diplomatie en O&O. Die thema's zijn van zeer groot belang voor Vlaanderen. Vooral op het vlak van O&O en innovatie hoort Vlaanderen tot de wereldtop, mede dankzij het succesvolle clustersysteem.

Internationale handelsverdragen

Ook met betrekking tot de dynamiek inzake de internationale handelsverdragen heeft Vlaanderen een grote rol gespeeld. Nog voor het advies over Singapore was ingediend, had de minister-president al gepleit voor een splitsing van de Europese handelsverdragen in handelsverdragen en investeringsbeschermingsverdragen. Dit is ondertussen aanvaard en het is de richting die de EU uitgaat.

Intra-Belgische samenwerkingsakkoorden

Wat de samenwerkingsakkoorden betreft, kent België in feite drie snelheden. Wallonië volgt de richting die Vlaanderen wil uitgaan, maar wil niet zo ver gaan. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de Duitse Gemeenschap zijn daar veel minder mee bezig. Ze hebben de bevoegdheid, maar beschikken intern niet over voldoende mankracht om een volwaardig beleid te voeren zoals dat in Vlaanderen met betrekking tot buitenlands beleid of buitenlandse handel wordt gevoerd. Het gevolg is dat Vlaanderen er ook tijdens deze legislatuur niet in slaagt tot nieuwe akkoorden te komen, wat ten eerste te betreuren is.

Spanje

De minister-president beklemtoont dat de Vlaamse Regering niet heeft beslist de AAVR in Spanje te sluiten. Ze heeft haar diplomaat teruggetrokken omdat die zijn diplomatieke taken niet meer kon uitvoeren en alleen nog maar akte kon nemen van een aantal zaken.

De Spaanse minister van Buitenlandse Zaken heeft op de website van Politico opnieuw verklaard dat de gedane uitspraken en de gemaakte vergelijking onaanvaardbaar zijn. De voorzitter van het Vlaams Parlement heeft nochtans een brief gestuurd om een en ander te verduidelijken. De minister-president heeft de nieuwe Spaanse ambassadrice ontmoet tijdens de al vermelde recente dialoog met de Europese ambassadeurs. Er zijn tekenen dat een gesprek binnenkort mogelijk zal zijn. Hij zal dan uitleggen wat de positie van de Vlaamse Regering is en wat de scheiding der machten betekent. In het interview met de Spaanse minister van Buitenlandse Zaken staat ook dat iemand zou hebben verklaard dat Spanje niet waardig is om lid van de EU te zijn. Niemand van de uitvoerende macht heeft zoiets gezegd. Het kan dat iemand van zijn parlementair spreekrecht gebruik heeft gemaakt om dit individueel standpunt in te nemen. Dit is echter niet het standpunt van de Vlaamse Regering en het kan geen aanleiding vormen voor een dergelijke diplomatieke sanctie. Het is niet gemakkelijk de dialoog op gang te brengen, maar er zijn er signalen dat er een kans is op een ontmoeting.

Economie – brexit

Ondanks de geopolitieke onzekerheden, zet de Vlaamse economie goede cijfers neer. Er zijn al een hele tijd wereldwijd signalen, die onder meer worden gebruikt om de achteruitgang van de Duitse economie te duiden. Er is internationale onzekerheid met betrekking tot mogelijke protectionistische maatregelen, zoals de mogelijke grote invoerheffingen door de VS op wagens. Die heffingen zouden vooral Duitsland treffen, maar vervolgens zou ook de Vlaamse export in de klappen

delen. De Vlaamse export naar de VS bestaat voor ongeveer 10 procent uit auto-onderdelen, maar Vlaanderen voert zeer veel auto-onderdelen uit naar Duitsland, dat een grote exporteur van wagens is. Als die sancties er komen, zullen ze dan ook een heel groot effect op de Vlaamse economie hebben. Er zijn dus geopolitieke verschuivingen aan de gang die nadelig zijn voor het internationale handels- en investeringsklimaat en die een open economie als de Vlaamse treffen.

De Vlaamse exportcultuur wordt steeds beter. Dat zit nochtans niet in het DNA van veel kmo's. Vaak wordt daarmee bij wijze van spreken in een keuken of een garage begonnen, waarna er hard wordt gewerkt om een bedrijf uit de grond te stampen. Export hoort daar niet van in het begin bij. Bij grote bedrijven is dat wel het geval, maar de Vlaamse economie zet ook op dit vlak stappen vooruit.

De brexit zal een van de grote uitdagingen zijn. In totaal gaat 70 procent van de Vlaamse uitvoer naar de EU. Veel kmo's voeren allicht nooit buiten de EU uit. De Vlaamse Regering heeft een actieplan met betrekking tot brexit goedgekeurd en heeft het budget van FIT sterk verhoogd. Samen met VLAIO zal FIT de kmo's erop wijzen dat de brexit hoe dan ook gevolgen zal hebben voor hen. De ondernemers moeten worden uitgedaagd om nieuwe markten te durven exploreren en nieuwe stappen te zetten. Het is duidelijk dat Vlaanderen het op dat vlak nog beter kan doen. FIT heeft al een reeks initiatieven genomen, zoals de zeventien partnerschappen die zijn gesloten. Hierdoor wordt er veel meer samengewerkt. De Kamers van Koophandel organiseren missies. Alles wordt veel meer op elkaar afgestemd dan vroeger het geval was. De industriële sectoren nemen initiatieven. Verder is er de strategie 'Vlaanderen Versnelt!'. Er wordt werk van gemaakt om hiervoor middelen van het EFRO te kunnen vrijmaken.

In 2017 heeft Vlaanderen een historisch bedrag aan goederen uitgevoerd. Wat de cijfergegevens van de Nationale Bank betreft, is het zo dat FIT tot nu toe enkel bedragen kreeg. Voortaan zal de Nationale Bank ook cijfers leveren over de waarde, de hoeveelheden en de soorten goederen die worden uitgevoerd. Dat zal een beter beeld geven van de evolutie van de uitvoer, met ook meer details over de partnerlanden, de volumes, de tonnages en de supplementaire eenheden. De frequentie van de overgemaakte data zal eveneens stijgen. Dat is al een grote stap vooruit. Wat de uitvoer van diensten betreft, zijn de gegevens echter nog steeds niet uitgesplitst per deelstaat.

De minister-president is vrij pessimistisch over een brexitakkoord. Als het tot een akkoord komt, is er een transitieperiode tot eind 2020 en blijven intussen de regels van de interne markt gelden. Er is met de Britten afgesproken dat er ook daarna, in een douane-unie, geen regressie is en dat de standaarden behouden blijven. Het concept-Barnier zit zo in elkaar dat hoe meer toegang de Britten krijgen tot de continentale markt, hoe meer 'level playing field' er moet zijn.

Hoe het zal evolueren kan momenteel niet worden voorspeld. Premier Theresa May, die standhoudt in de storm, een lijn durft te trekken en een akkoord durft te verdedigen, verdient alvast respect. Over de stemming in het Lagerhuis heeft de minister-president momenteel echter geen al te best gevoel. Hij blijft vertrouwen hebben in de manier van aanpakken van Michel Barnier, die heel goed weet waar de Vlaamse klemtonen en zorgen liggen en die ook meeneemt. Spanje maakt nu inderdaad een punt van Gibraltar. Het zal erop aankomen verantwoordelijkheid te nemen en de kar niet te overladen. Onderhandelaar Barnier zal dat punt ook meenemen, net zoals hij ook de visserijbelangen meeneemt, waar nu nog geen regeling voor is. Vlaanderen wil dat niet sectoraal geregeld zien, maar wil het mee opgenomen zien in het brede akkoord.

Als het akkoord toch zou worden goedgekeurd in het Lagerhuis, komt er een periode met wat meer ademruimte. Momenteel zijn er nog veel mensen en bedrijven die

niet beseffen tot welke chaos een 'no deal' zou leiden. Dan is er immers niets, ook geen transitieperiode. Als er op 29 maart 2019 geen deal is, wordt het VK een derde land waar Vlaanderen geen enkel akkoord meer mee heeft, dat geen deel meer uitmaakt van de interne markt, waar er geen douane-unie mee is, geen handelsakkoord enzovoort. De minister-president roept daarom op tot verantwoordelijkheidszin en stelt voor om dan, in gemeen akkoord, de periode van artikel 50 te verlengen. Dat zou toelaten om bijvoorbeeld tot een akkoord te komen, eventueel alleen een vrijhandelsakkoord, maar hoe dan ook een akkoord, zodat er geen chaotische toestand ontstaat die nefast zou zijn voor de welvaart. De minister-president besluit dat hij dus hoopt dat er een akkoord komt in het Lagerhuis. Zo niet, ziet hij maar één mogelijkheid, namelijk het verlengen van de termijn. Het lijkt immers ondenkbaar om in drie maanden tijd nog tot een totaal nieuw verdrag te komen.

Wat de vraag van Wouter Vanbesien over het ondernemersklimaat betreft, onderstreept de minister-president dat onze concurrentiepositie nog moet worden verbeterd. Onze ondernemingen zijn de tweede hoogst belaste, er kan dus nog altijd niet worden gezegd dat we in een uiterst competitieve situatie leven. Er is wel veel verbeterd voor de competitiviteit, zowel op het vlak van fiscaliteit als op dat van de loonkosten, maar dé oplossing voor het ondernemingsklimaat en meteen ook de sleutel voor het wegwerken van begrotingstekorten, is dat er in dit land meer mensen aan het werk moeten zijn. De participatiegraad ligt in Vlaanderen op ongeveer 73 procent; in Nederland, Duitsland en de Scandinavische landen is dat 80 procent. De Brusselse en Waalse cijfers zijn op Europees vlak dramatisch. Als we er niet in slagen om meer mensen aan het werk te krijgen, zodat er meer bijdragen en minder uitgaven zijn, zal die cirkel nooit doorbroken worden. Er kan gedacht worden aan een taxshift, maar dat betekent andere belastingen heffen, en dan blijf je een beetje rondjes draaien.

De teksten over de brexit staan online, meldt de minister-president aan Karl Vanlouwe.

Agentschap voor Buitenlandse Handel

De minister-president wijst erop dat het Agentschap voor Buitenlandse Handel inderdaad een pijnpunt blijft. Zoals hij al eerder heeft opgemerkt, zitten de deelstaten niet altijd op dezelfde lijn. De meeste vragen van de bedrijven worden gesteld aan FIT. Het Agentschap voor Buitenlandse Handel kan niet rechtstreeks met de Vlaamse bedrijven communiceren.

Armoedebestrijding

In antwoord op de vragen over de terugdringing van de extreme armoede, verwijst de minister-president naar wat in Zuidoost-Azië aan de gang is. Hoewel die evolutie inderdaad grotendeels dankzij China gebeurt, zijn er ook tal van andere voorbeelden. In Zuidoost-Azië is de welvaart van veel mensen er op een of twee generaties enorm op vooruitgegaan. Dat geldt grosso modo niet voor Afrika. Daar is er nog steeds veel corruptie en een groot gebrek aan scholing. De Vlaamse overheid kan dit niet opleggen, maar de minister-president pleit er al lang voor hulpprogramma's te koppelen aan het optrekken van de leerplicht. Dat zou wereldwijd moeten gebeuren. Zijn ervaringen als minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking leren hem dat dit de sleutel is om Afrika uit de armoede te krijgen en dat de internationale gemeenschap hierop zou moeten inzetten.

Als die koppeling niet wordt gemaakt, blijven die landen misschien wel een economische groei van 3 tot 4 procent optekenen, maar blijft hun demografische evolutie jaarlijks met 7 tot 8 procent stijgen. Jonge vrouwen zijn er niet verplicht om tot achttien jaar naar school te gaan. Als ze veertien of vijftien jaar oud zijn, krijgen

ze hun eerste kind en vervolgens zowat elk jaar weer een kind. Dit is een vicieuze cirkel. Zo zal Afrika groeien tot een continent met 2 miljard inwoners, maar het kan die mensen geen behoorlijk bestaan bieden.

De minister-president wil evenwel niet aan doemdenken doen. Hij ziet ook verbeteringen, onder meer in Marokko, dat meer en meer de toegangspoort tot noordelijk Afrika wordt, en in Zuid-Afrika, waar een demografische omslag heeft plaatsgevonden, maar waar ook een enorme werkloosheid is. De nieuwe president zet er in op innovatie en op economische groei, maar er is nog enorm veel werk. Hoe dan ook is de koppeling van hulp aan het optrekken van de leerplicht, samen met een verbetering van de gezondheid, de sleutel om ook dat continent mee te krijgen.

Een land als Vietnam tekent jaarlijks groeicijfers van 7 tot 8 procent op, doordat er ondernomen wordt en doordat er goede scholing is.

De minister-president onderschrijft de opmerking van Wouter Vanbesien dat economische groei niet het enige is dat telt. Daarom gaat Vlaanderen voor duurzame groei. Zonder groei kunnen die landen niet uit de miserie raken, zonder groei kan er niet meer welvaart worden gecreëerd. Ons land zit bij de top van de wereld inzake herverdeling, maar zonder groei kan men niet herverdelen. Zonder een sterke economie kan er geen sociale welvaart worden gecreëerd. Het gaat niet om blinde groei, maar om duurzame groei. Het hangt wel allemaal aan elkaar: de scholingsgraad, de publieke gezondheidszorg enzovoort.

In antwoord op de vraag ter zake van Sabine de Bethune, zegt de minister-president dat de steun aan de vierde pijler een bedrag van 300.000 euro omvat.

Marokko

De komende handelsmissie naar Marokko is een prinselijke missie. De EU schenkt in alle contacten telkens opnieuw aandacht aan de mensenrechten. Er is ook een interfederaal actieplan 'Business & Human Rights' en een seminarie 'Women's entrepreneurship, factor of economic growth between Morocco and Belgium'. Er zijn ook gesprekken met de premier en de minister van Buitenlandse Zaken. Er mag dus worden aangenomen dat een aantal zaken zullen kunnen worden aangekaart, maar het gaat dus in de eerste plaats om een prinselijke handelsmissie.

Vietnam

Wat Vietnam betreft, stipt de minister-president aan dat de onderhandelingen over een handelsovereenkomst zijn beëindigd in december 2015. Het EU-Vietnam-handelsakkoord is een gesplitst akkoord, conform het Singapore-advies. De 'legal scrubbing' is eind juni 2018 voltooid. Op 26 juni 2018 hebben Europees Commissaris Cecilia Malmström en de Vietnamese minister voor Handel en Industrie een akkoord bereikt over de tekst van een vrijhandelsakkoord en een investeringsbeschermingsakkoord tussen de EU en Vietnam. Het vrijhandelsakkoord is 'EU only' en volgt dus de Europese weg (Europese Raad en Europees Parlement), het investeringsbeschermingsakkoord is gemengd.

Met betrekking tot de mensenrechtenproblemen verwijst hij naar de 'EU and Vietnam Human Rights Dialogue', die ieder jaar wordt gehouden. In april 2018 veroordeelde de EU de veroordeling door Vietnam van vijf mensenrechtenactivisten tot zware gevangenisstraffen. Volgens commissaris Malmström bevatten het vrijhandelsakkoord en het investeringsakkoord "clear commitments to respect human rights and to comply with International Labour Organisation conventions.". Een aantal Europarlementsleden hebben echter al gewaarschuwd dat ze het akkoord moeilijk zullen kunnen ondersteunen als Vietnam geen vooruitgang boekt op het vlak van mensenrechten. De aanvankelijke kritiek van het Europees Parlement had vooral

betrekking op de arbeids- en milieurechten, nu wordt de kritiek opengetrokken tot de mensenrechtensituatie.

Vietnam heeft drie van de acht fundamentele IAO-conventies nog niet geratificeerd, maar voor één van die drie is het al goed gevorderd en de ratificatie zal op korte termijn gebeuren. Voor de andere twee conventies is een actieplan opgesteld. In één geval is er een grondwettelijk probleem. De Europese Commissie volgt dat heel nauwgezet op en houdt de vinger aan de pols.

BLEU en Benelux

De modeltekst voor BiTs van de BLEU kan nog niet worden bezorgd, omdat er nog groen licht moet komen van Luxemburg, dat nog een aantal vragen had geformuleerd. Als Luxemburg zijn fiat geeft en er geen bezwaar meer is om de tekst mee te delen, zal die zo snel mogelijk aan het Vlaams Parlement worden bezorgd. De tekst is bindend conform het internationaal verdragsrecht.

Die modeltekst sluit maximaal aan bij het ICS zoals bij CETA, maar het is toch meer een modern ISDS dan een ICS. België en Luxemburg beschikken niet over de middelen om een ICS in stand te houden omdat dat een heel secretariaat en dus zware kosten vergt. De ambitie blijft om multilateraal tot een ICS te komen en dan kan het ISDS in de BLEU-akkoorden worden opgeheven.

Over het Benelux-jaarplan zal de minister-president voor het einde van dit jaar een mededeling kunnen doen aan de regering. Dat is technisch uitgeklaard.

Internationale klimaatfinanciering

In 2016 heeft minister Joke Schauvliege van het toenmalige Klimaatfonds onmiddellijk 12,5 miljoen euro ingezet op 2016. De minister-president heeft 5 miljoen euro ingezet. De rest van de beleidsdomeinen leverde 2,4 miljoen euro op, wat betekent dat er in 2016 19,9 miljoen euro was.

Voor 2017, 2018 en 2019 zijn er geen middelen bij minister Schauvliege. Voor de hemzelf gaat het om driemaal 2,5 miljoen euro. Voor deze drie jaren zet hij de 5 miljoen euro voor Zuid-Afrika volledig in op klimaat; Dat betekent dus plus 5 miljoen euro. De restbedragen voor 2017 zijn al gekend: 3,2 miljoen euro, zodat 2017 10,6 miljoen euro oplevert. Voor 2018 zijn de restmiddelen nog niet gekend, maar dit levert nu al 7,5 miljoen euro op. Voor 2019 voegt hijzelf inderdaad 4 miljoen euro bij, want er is een nieuw bedrag ter beschikking uit het Klimaatfonds. In 2019 is er zo 11,5 miljoen euro, nog aan te vullen met de restcategorie, maar die middelen zijn nog niet gekend.

Opgeteld vormt dit een totaalbedrag van 49,7 miljoen euro. Daarmee wordt er een maximale inspanning gedaan vanuit het beleidsdomein Buitenland. De tekst van de beleidsbrief, waarin staat dat daarmee de doelstellingen zouden worden gehaald, is voorgelegd aan het kabinet van minister Schauvliege. Over de andere middelen zullen de volksvertegenwoordigers zich moeten richten tot minister Schauvliege. In 2019 is er nog een extra inspanning vanuit het beleidsdomein Buitenland en voorlopig is dat de enige. Vanuit andere beleidsdomeinen kunnen er echter nog inspanningen gebeuren aangezien de tekst uit de beleidsbrief werd gevalideerd. Voor het beleidsdomein Buitenland gaat het in 2019 dus over 11,5 miljoen euro. Het totale budget komt dus vanuit Buitenland maar allicht komen er nog andere middelen vanuit andere beleidsdomeinen.

Het verschil in de bedragen die werden uitgegeven, heeft te maken met VAK en VEK. De bedragen die hij heeft vermeld, zijn vastleggingskredieten. Niet alles wordt

binnen dat jaar uitbetaald, dat is zo voor elk beleidsdomein en het is niet anders voor de klimaatfinanciering.

MFK

Er zijn een aantal speerpunten in het MFK, maar de besprekingen dienaangaande in de IKW's zijn nog niet afgerond. Er is dus nog geen definitief standpunt. Ook interfederaal wordt daarover druk overlegd. Sommigen zeggen dat er pas onder het Duits voorzitterschap zal kunnen worden geland, omdat er binnenkort Europese verkiezingen zijn.

Het budget volgt in hoofdlijnen de EU-visie die werd goedgekeurd. Er wordt ingezet op Europese toegevoegde waarde: de budgetten moeten gaan naar zaken die een meerwaarde betekenen voor de Europese burgers, de lidstaten en de bedrijven. De transparantie en de vereenvoudiging van de begroting die in zeven grote rubrieken wordt ingedeeld, zijn een goede zaak. Eveneens positief zijn de voorstellen van de Europese Commissie waarbij meer vertrouwen wordt gegeven aan de eindgebruikers van de EU-financiering en waar de subsidiariteit meer gaat spelen in het landbouwbeleid, door uitvoeringsmaatregelen terug te geven aan de lidstaten.

Het uittreden van het VK, een nettobetaler, noodzaakt een post-brexitsparing. Aan de andere kant zijn er nieuwe prioriteiten waarvoor budget zal moeten worden gevonden, bijvoorbeeld migratie, defensie, veiligheid, maar ook de kennis-economie en de internationale competitiviteit. Dat zijn klemtonen die Vlaanderen legt. Er zal dus op een of andere manier een verschuiving moeten gebeuren. De aard en grootte van de shift en het bedrag waarmee het budget mag stijgen, zijn nog niet uitgeklaard. In België pleiten een aantal mensen sterk voor grote groei, maar de voorstellen van de Commissie komen neer op een budgetverhoging voor België van 1,2 miljard euro per jaar. Gezien de grote inspanningen die nog moeten worden geleverd op het federale niveau om tot een evenwicht te komen, is dus duidelijk dat er nog serieus zal moeten worden gepraat. De budgettaire situatie hier is nu eenmaal niet dezelfde als in Duitsland, dat grote budgettaire overschotten heeft. Nederland heeft die ook en gaat dus niet akkoord met een stijging van het budget. De positie van Vlaanderen zal er wellicht op neerkomen dat er een gemodelleerde stijging kan zijn. Dit zal een grote budgettaire impact hebben op het federale budget. Voor Vlaanderen is ook het respect voor de rechtsstaat belangrijk, alsook aandacht voor de brexit.

De minister-president bevestigt dat hij van brexitblindheid heeft gesproken. De 20 procent douaneheffing die nu mag gebeuren wordt in het voorstel van de Commissie tot 10 procent gereduceerd. Een land als België zal meer dan 400 douane-beambten moeten aanwerven en zal enorm hoge douanekosten hebben, evenals Frankrijk en Nederland. De minister-president heeft zelfs gepleit voor een fonds dat rekening houdt met de gevolgen van de brexit voor de meest getroffen landen. Dat is een work in progress, niets is verworven. Het is ook niet realistisch om te verwachten dat er heel binnenkort grote doorbraken zullen zijn. Het zal, zoals al gezegd, wellicht wachten zijn op het Duitse voorzitterschap in de tweede helft van 2020.

Macroregionale strategie voor de Noordzee

Over de macrostrategie voor de Noordzee heeft de minister-president veel contacten, onder meer met de Nederlandse premier, die daar positief tegenover staat. Hij koppelt dit wel los van de brexit. Er zijn immers al complicaties genoeg, dit wordt er niet bovenop gelegd. Er wordt interfederaal over gepraat. Ook de Waalse collega's moeten daarin meegaan, al stellen zij daar niet direct bij betrokken te zijn. Ook EU-onderhandelaar Michel Barnier staat er positief tegenover, maar zei

wel 'first things first': hij wil eerst over de brexit onderhandelen en dan bekijken of er aanvullende regelingen kunnen worden getroffen.

UNWTO-wereldforum voor toerisme en gastronomie

De minister-president verwijst voor de vraag van Ward Kennes over gastronomie en ethisch toerisme naar bevoegd minister Ben Weyts.

NOB – Nederlands Onderwijs in het Buitenland

Het Nederlands Onderwijs in het Buitenland betreft een bevoegdheid van minister Crevits. De minister-president heeft daar alvast een grote duw aan gegeven door met Nederlands premier Mark Rutte af te spreken dat het tijd is voor een nieuw Damesakkoord. Voor de precieze afspraken verwijst hij nogmaals naar zijn antwoord op de al vermelde vraag om uitleg van Karim Van Overmeire over de Vlaams-Nederlandse top van 5 november 2018 in Middelburg. Naar zijn aanvoelen komen alle middelen daar van Nederland, door de vele Nederlanders die hier komen studeren. Precieze vragen kunnen echter beter aan minister Crevits worden gesteld. Elke minister staat immers ook in voor het buitenlands aspect van zijn of haar binnenlandse bevoegdheden.

FIT

De beslissing over het opzetten van FIT-antennes is een bevoegdheid van de raad van bestuur. Er is een post geopend in Ljubljana in Slovenië, niet in Slovakije, en die is al twee jaar geopend. Het gaat vooral over het economisch potentieel van de landen: welke markten willen de bedrijven kunnen aanboren en wat is het economisch potentieel? Een land als Nigeria bijvoorbeeld is een zeer sterk groeiende economische markt. Er is wel een tijd geaarzeld door veiligheidsproblemen, maar het is toch een land waar FIT absoluut aanwezig moet zijn. Dit zijn echter, zoals gezegd, beslissingen die de raad van bestuur neemt.

De Aziatische investeringen zijn een permanent aandachtspunt van FIT. Dat geldt voor China, Japan, Vietnam en alle andere landen die in aanmerking kunnen komen.

In het brexitactieplan is onder meer opgenomen dat er op dit ogenblik tientallen leads bij FIT zijn, van Britse bedrijven of niet-Britse bedrijven met vestigingen in het VK, die overwegen om de stap te zetten naar het continent. Ze komen niet allemaal naar Vlaanderen, maar FIT volgt dat nauwgezet op. Dat leidt niet altijd tot succes want er is een sterke competitie met andere Europese landen. Er is de competitiviteit, het arbeidspact, de flexibiliteit enzovoort. Er is, nu 29 maart 2019 steeds dichterbij komt, een sterk toegenomen 'awareness' bij al die bedrijven. FIT begeleidt niet alleen onze bedrijven die worden geconfronteerd met de gevolgen van de brexit maar wil ook mogelijke investeringen aantrekken. Die zaken gebeuren allemaal onder de waterlijn, er wordt enkel over gecommuniceerd als er een investering is. Die bedrijven, die vaak beursgenoteerd zijn, vragen op dat vlak discretie.

FIT houdt de lijn van MFK sterk aan. Op 26 november 2018 is er bijvoorbeeld de conferentie 'Transparantie in de toeleveringsketen door innovatieve technologieën' in het Vlaams Parlement, met de Canadees Louis Roy als keynote spreker, over een digitale code om de ketentraceerbaarheid van producten waarvan de oorsprong ligt in het Verre Oosten of het diepe Afrika. Persoonlijk is de minister-president de mening toegedaan dat de bedrijven die werk maken van MFK de grote winnaars zijn. Er wordt veel meer ingezet op ethisch ondernemen en circulair ondernemen, op het correct naleven van de arbeidsvoorwaarden, op milieustandaarden, ook bij ontginningen. Steeds meer bedrijven trekken die kaart, maar zolang de consument daar niet solidair in is, blijft dat een moeilijke zaak.

Wapenhandeldecreet

Met betrekking tot het probleem van de chemische stoffen in Syrië verwijst de minister-president naar het antwoord dat hij op 24 oktober 2018 heeft gegeven op de vraag om uitleg van Tine Soens over het onderzoek naar de uitvoer van isopropanol naar Syrië (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2017-18, nr. 2383). Dat probleem zat bij de douane.

Voor het samenwerkingsakkoord, dat dateert van 17 juli 2007 en aan herziening toe is, wordt er nog altijd op het antwoord van Wallonië en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gewacht. Er kan alleen maar worden vastgesteld dat er met betrekking tot al die zaken geen vooruitgang wordt geboekt. Deze zaak werd nog eens aangekaart op de jongste vergadering van het Overlegcomité aan de hand van het overzicht van de ICBB's.

Internationale handelsakkoorden

Met betrekking tot CETA maakt de Europese Commissie werk van transparantie. De minister-president verwijst in dit verband naar de website van het directoraat-generaal Handel, waar alle beslissingspunten kunnen worden geconsulteerd. Op dit ogenblik zijn er gesprekken gaande met zes aangestelde experts. Er maken ook twee Vlamingen deel uit van het panel, voor het geval er een geschil zou zijn met betrekking tot arbeids- of milieustandaarden.

De eerste signalen over de positieve impact van CETA zijn alvast heel duidelijk. Het is ook positief dat Canada de laatste van de acht basisconventies van de IAO heeft geratificeerd. Die internationale akkoorden leiden toch wel tot vooruitgang op dat vlak. Canada heeft nu ook alle internationale arbeidsovereenkomsten geratificeerd. Een aantal comités, onder andere dat over grondstoffen, laten toe dat Vlaanderen mee aan de tafel zit.

De documenten over CETA kunnen worden ingekeken. Daarover moet wel een specifieke vraag worden gesteld aan het federale niveau, wat ook gebeurd is. Op vraag van de voorzitter van het Vlaams Parlement, zal er een leeskamer worden georganiseerd voor de implementatieteksten van CETA. De FOD Buitenlandse Zaken heeft daarover een tekstvoorstel klaar. Een aparte leeszaal in het Vlaams Parlement heeft geen zin, dat is dubbelop en ook duur. Dat kan beter interfederaal gebeuren.

De plenaire stemming in het Europees Parlement over EU-Japan is gepland op 10 december 2018. Voor het EU-Singaporeverdrag is dat op 11 februari 2019. Voor Nieuw-Zeeland zijn er nog problemen met betrekking tot niet-geratificeerde IAO-conventies. Werknemers mogen daar enkel staken voor zaken die betrekking hebben tot hun eigen arbeidsrelaties, niet uit solidariteit met anderen of omwille van brede sociaaleconomische thema's. Voor kinderarbeid hanteert Nieuw-Zeeland de leeftijd van vijftien jaar, terwijl dat voor de IAO zestien jaar is. Dat is nog allemaal voorwerp van discussie tussen de EU en Nieuw-Zeeland.

Aangezien TTIP van de baan is, had de Europese Commissie voor onderhandelingen met de VS een nieuw mandaat moeten vragen, antwoordt de minister-president aan Karl Vanlouwe. Op dit ogenblik heeft de Europese Commissie nog maar een 'scooping exercise' gedaan.

Het is zeer belangrijk de zaak van de importtarieven zeer nauwgezet te blijven opvolgen. 10 procent van onze uitvoer naar de VS heeft betrekking op auto-onderdelen. Duitsland wordt daar zeer sterk door geraakt. Vlaanderen is een van de grootste toeleveranciers van auto-onderdelen. Op het eerste gezicht kan de auto-industrie maar een klein deel van de Vlaamse industrie lijken, maar net als door

de brexit, kan Vlaanderen door mogelijke Amerikaanse maatregelen zeer zwaar worden getroffen. Daarom steunt Vlaanderen de Europese Commissie, die ongetwijfeld tot tegenmaatregelen zal beslissen als de VS maatregelen zou nemen. De kritieke fase wordt januari-februari 2019. Tegenmaatregelen met betrekking tot de Amerikaanse wagens zouden niet goed zijn, want die auto's worden hier nauwelijks gekocht. Er worden wel Europese wagens in Amerika gemaakt en hier ingevoerd. Dan zouden we dubbel worden getroffen: een eerste keer op de uitvoer en dan op de in de VS geproduceerde en hier ingevoerde Europese wagens. Er moeten dus andere tegenmaatregelen worden genomen, mocht het zover komen.

VIW – Flanders in Dialogue

Vlaanderen werkt nauw samen met VIW, ook op het vlak van culturele diplomatie, en heeft een zeg in de werking van die stichting via afspraken. FIT heeft samen met onder meer VIW de LinkedIn-groep 'Flanders Business Worldwide' gelanceerd. Die groep telt ondertussen 662 leden. Er is gebleken dat vooral persoonlijk contact van belang is om bedrijven te ondersteunen die willen exporteren naar landen waar FIT niet aanwezig is. Samen met VIW worden dergelijke gevallen individueel bekeken. Dat FIT niet aanwezig is in een bepaald land, wil dus zeker niet zeggen dat er geen ondersteuning mogelijk is.

Claire Tillekaerts, CEO van FIT, wijst erop dat FIT die LinkedIn-groep beheert. De respons is voorlopig echter maar klein.

Minister-president *Geert Bourgeois* meldt dat er voor Flanders in Dialogue telkens een vijftigtal deelnemers zijn. Hij nam bij de eerste editie zelf deel aan een dialoog met expats uit de Vlaamse rand en uit Brussel. De deelnemers blijken telkens zeer positief te zijn over deze dialogen.

Internationaal persbeleid

Inzake het internationale persbeleid, geeft de minister-president mee dat alle beslissingen rond buitenlands beleid naar het Engels vertaald worden. Dat is geen maat voor niets, zo neemt de Britse pers de Vlaamse standpunten rond de brexit vaak op en becommentarieert ze die ook. Het Departement Buitenlandse Zaken heeft ook een nieuwe website gelanceerd waar de hoofdlijnen van het beleid in het Engels samengevat staan. De persberichten worden ook aan de belangrijkste buitenlandse ambassades bezorgd. Dat zorgt ervoor dat buitenlandse regeringen het Vlaamse beleid en de Vlaamse EU-visie kunnen opvolgen en dat ze de Vlaamse standpunten goed kennen. Buitenlandse bedrijven en overheden blijven Vlaanderen ook bezoeken, in tegenstelling tot wat een krant schreef.

Schriftelijke antwoorden

Op de vragen van Tine Soens over het trustfonds van de IAO, over toerisme naar conflictgerelateerde gebieden en over de elektronische aanvraagmodule voor bedrijven zal schriftelijk worden geantwoord. Wat haar vraag over de administratieve boetes betreft, zegt de minister-president dat er geen ontvangsten zijn uit boetes, wat betekent dat er hoogstwaarschijnlijk geen boetes zijn opgelegd. Voor de zekerheid zal dat nog worden nagegaan en desgevallend zal een aanvullend schriftelijk antwoord worden bezorgd.

Ook op de vraag van Ward Kennes of het Meldpunt Handelsbelemmeringen vaak wordt gebruikt, welke problemen de bedrijven melden en hoe daaraan gevolg wordt gegeven, zal schriftelijk worden geantwoord.

Over Flanders Today zal schriftelijk nadere toelichting worden gegeven. Een groot deel van de vrijgekomen middelen gaat naar de algemene middelen, onder andere

voor de financiering van de bijkomende AAVR in Rome. Het maandelijks bereik is meer dan 30.000 mensen.

De vraag van Ingeborg De Meulemeester en Marc Hendrickx of er specifieke mensenrechtenverbintenissen zijn die nog moeten worden omgezet in Vlaamse regelgeving, zal nader worden onderzocht en het antwoord zal als bijlage bij het verslag worden gevoegd. Ook voor de vraag van Marc Hendrickx over culturele diplomatie zal een aanvullend antwoord worden bezorgd.

Met betrekking tot Koerdistan, meldt de minister-president dat Voka een missie naar dat gebied plant. Hij zal laten nagaan of die missie nog steeds op de planning staat en desgevallend zullen meer details daarover als bijlage bij het verslag worden toegevoegd.

III. Toerisme

1. Toelichting door Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn

1.1. Beleidsbrief Toerisme 2018-2019

1.1.1. *Evolutie van de gemiddelde jaarlijkse groei van de aankomsten in hotels in Vlaanderen (2013-2017)*

Minister Ben Weyts zegt dat de cijfers van 2017 aantonen dat de positieve trend zich doorzet voor het toerisme in Vlaanderen. De toeristische sector werd in 2016 zwaar geraakt door de terroristische aanslagen, maar de veerkracht was voldoende groot om in 2017 de cijfers van 2015 meer dan te evenaren. Het totaal aantal aankomsten in hotels steeg in 2017 met 10,2 procent tot het niveau van 2015. Op de langere termijn (2013-2017) is een positieve gemiddelde jaarlijkse groei zichtbaar van het aantal aankomsten met 1,5 procent voor de hotels.

Het totale aantal aankomsten in Vlaanderen lag in 2017 op 12,9 miljoen, wat 1 miljoen meer is dan in 2016. Het gros, 7 miljoen, werd gerealiseerd door buitenlandse toeristen, wat 13,3 procent meer is dan het vorige jaar. De buitenlandse toeristen kiezen voornamelijk voor de kunststeden (68,3 procent). Ook de aankomsten door binnenlandse toeristen dikten aan met 3,3 procent. Zij geven de voorkeur aan een bezoek aan de Vlaamse regio's.

1.1.2. *SD 1: De toeristische aantrekkingskracht van de bestemming Vlaanderen vergroten*

Vlaamse Meesters

De eerste hefboomprojecten binnen de subsidielijn van de Vlaamse Meesters zijn van start gegaan. Met het evenementenprogramma 'Antwerpen Barok 2018, Rubens inspireert' werd begin juni 2018 gestart en dat programma loopt nog tot eind januari 2019. De tentoonstelling rond Adriaen Brouwer in Oudenaarde geopend in september 2018, loopt tot 16 december 2018 en is een zeer groot succes.

In 2019 verruimt het aanbod met zes toeristische trekpleisters die een Bruegelbeleving aanbieden. In de Vlaamse Rand zijn dat 'Feast of Fools, Bruegel herontdekt' in het kasteel van Gaasbeek en 'De Blik van Bruegel, Reconstructie van het landschap' in Dilbeek. In Bokrijk komt gelijktijdig met die projecten 'De wereld van Bruegel' tot stand. In Brussel herleeft Bruegel via 'Back to Bruegel' in de Hallepoort en de expo 'The World of Bruegel in Black and White' in de Koninklijke Bibliotheek. In de Onze-Lieve-Vrouwe-ter-Kapelle-kerk in Brussel loopt er een project

met beeldjes uit de werken van Bruegel. Daarnaast krijgt ook het Dynastiegebouw op de Kunstberg in Brussel een Bruegeljasje aangemeten.

Het aanbod rond Vlaamse Meesters werd ook internationaal gepromoot. Zo werd het onder de aandacht gebracht op de ITB-beurs in Berlijn. Workshops in de belangrijkste doelmarkten, zijnde de buurlanden, evenals Italië en Spanje, werden georganiseerd.

In 2017 verwelkomde Toerisme Vlaanderen 91 tradecontacten in Antwerpen. In 2018 namen 117 journalisten deel aan persreizen over het thema Vlaamse Meesters. Diverse mediakanalen brachten reportages over Rubens. In 2019 staat Bruegel in de schijnwerpers. Naar aanleiding van de opening van de Bruegelprojecten wordt een grote internationale persreis georganiseerd.

Samen met Vlaams minister van Cultuur Sven Gatz wordt het KMSKA ondersteund bij de organisatie van een tentoonstelling rond Vlaamse Meesters in Venetië. Initieel ging dit project van start in mei 2019, maar door het recente noodweer bleek dat de vooropgestelde locatie Museo Correr niet over de vereiste voorzieningen beschikte. Daarom wordt uitgeweken naar het Dogenpaleis en zal de tentoonstelling van september 2019 tot maart 2020 lopen.

Meer dan 350.000 unieke bezoekers bezochten al de nieuwe campagnewebsite Flemishmasters.com sinds de lancering begin 2018. Om Vlamingen fier te maken op de Vlaamse Meesters moet eerst de kennis daarover en de interesse erin aangewakkerd worden. Daarom werden partnerships gesloten met onder meer de VRT, de VAB, De Lijn, Brussels Airlines en UNIZO. Die samenwerking zal de komende maanden concreet vorm krijgen.

Gastronomie

De stuurgroep Flanders Food Faculty werkt verder aan de realisatie van de zes deelprojecten die vooraf werden gedefinieerd. Het magazine 'From Flanders with Food', gebaseerd op het Vlaams Culinaire Manifest, werd verdeeld onder internationale journalisten en food influencers. Naast de bestaande website www.flanders-foodfaculty.be wordt ook een B2B brochure opgemaakt en een roadshow georganiseerd, om de sector verder te enthousiasmeren en mobiliseren over de strategie en ambities.

Het traject voor de coaching van culinaire talenten heeft tot een zesde plaats geleid op de Europese finale van de Bocuse d'Or. De wereldfinale wacht in het voorjaar van 2019 in Lyon. Daarnaast is er ook een Young Chefs Team gecoacht om deel te nemen aan internationale kookwedstrijden voor jongeren. Dat team doet momenteel mee aan de Culinary World Cup en de eerste proef is alvast goed verlopen.

Met betrekking tot de administratieve vereenvoudiging van de buitenlandse stageaanvragen, wordt er samen met staatssecretaris van Asiel en Migratie Theo Franken een uitvoerend samenwerkingsakkoord voorbereid om de Belgische wetgeving in overeenstemming te brengen met de Europese richtlijnen.

Het 'Flanders Kitchen Lab' krijgt concreet vorm door het project Innochef en de binnen- en buitenlandse trendtours. Met Innochef wordt wetenschappelijke en praktische knowhow van voedingsbedrijven via workshops gedeeld met chefs. De filmpjes voor de campagne 'Vlaanderen smaakt' hebben een bereik gehaald van 400.000. In 2019 wordt er gegaan voor de cross-over tussen gastronomie en Vlaamse Meesters. Met de brochure 'Aan tafel met de Vlaamse Meesters' worden de chefs warm gemaakt om gerechten op basis van meesterwerken te creëren.

Voort is het gelukt om de organisatie van het UNWTO World Forum on Gastronomy Tourism in 2020 binnen te halen voor Vlaanderen. Bij dat wereldforum komen een vijfhonderdtal beleidsmakers samen rond culinaire gastronomie. Dat zal als een kapstok worden gehanteerd om een week lang een aantal evenementen rond eten en drinken te organiseren in Vlaanderen. Die evenementen zullen niet alleen op buitenlandse toeristen gericht zijn, maar ook op het Vlaamse publiek.

De campagne Jong Keukengeweld ten slotte blijft een succesformule. Tijdens de editie 2016-2017 boekten 27.000 jongeren bij onze jonge chefs. Dit aantal werd in de voorbije editie gebroken, waar 57 chefs maar liefst 37.000 jongeren verwelkomden. De eerste golf van deze editie, die in oktober afliep, noteerde reeds meer dan 21.000 deelnemers.

Herdenking Grote Oorlog

De officiële herdenkingsperiode loopt stilaan op zijn einde. De laatste investeringsprojecten en evenementen uit het impulsprogramma Grote Oorlog werden geopend of gingen van start. De landschapskunstinstallatie '600.000 beeldjes – 600.000 namen' trok heel wat aandacht en ontving meer dan 257.000 bezoekers, waaronder ook veel Vlamingen.

In 2017 lag de focus op de herdenking van de Slag bij Passchendaele. Een toonaangevende publieksactie was het beeld van de vermoeide soldaat, 'The Mud Soldier', in het centrum van Londen. Deze actie kreeg internationaal veel bijval en kreeg heel wat awards. Meer dan 500.000 bezoekers vonden opnieuw de weg naar de Westhoek.

Samen met lokale en provinciale partners wordt aan een plan van aanpak gewerkt om het herdenkingstoerisme levendig te houden.

Wielervedgoed

Belangrijke kapstokken in de promotie van het Vlaamse wielervedgoed zijn wedstrijden als Gent-Wevelgem en de Ronde van Vlaanderen, maar ook cyclocross, de Zesdaagse en de nieuwe koers 'The Great War Remembrance Race'. Daarnaast worden wielervedheden zoals Sven Nys, Eddy Merckx en Johan Museeuw als ambassadeurs naar voor geschoven.

Op de vernieuwde website www.cyclingflanders.cc vinden wielervedtoeristen alle info terug om een op maat gemaakt bezoek te kunnen inplannen. Van het hefboomproject 'The Homeland of Cycling', werd de eerste route 'Gent-Wevelgem, in Flanders Fields-route' ingehuldigd. Ten slotte werd het nieuwe Wielervedmuseum 'KOERS' in Roeselare geopend in september 2018.

Festivals

Tijdens de voorbije editie van Tomorrowland kookten Jong Keukengeweld-chefs voor circa 11.000 festivalgangers. Er wordt ook gepoogd om festivalgangers warm te maken voor wat Vlaanderen te bieden heeft op het gebied van kunst en cultuur. Zo werd er bijvoorbeeld tijdens de 'Detox Days' geprobeerd om schilderijen van Bruegel en Rubens tot leven te brengen.

Macrobestemmingen – kernattracties

Twee kernattracties openden de deuren in 2018: DIVA, het nieuwe bezoekerscentrum rond juwelen en diamant in Antwerpen, en het Hof van Busleyden, een Bourgondisch stadspaleis in Mechelen.

In 2019 zal het hefboomproject rond de Gruuthusesite in Brugge worden gelanceerd. Initieel was voorzien dat 'Beleef Ensor' in Oostende in 2019 zou openen, maar dit project liep vertraging op, waardoor de opening waarschijnlijk naar 2020 verschuift.

Brussel en groene Vlaamse Rand

De investering in wandel- en fietsnetwerken gaf vanaf september 250 kilometer wandelplezier en -beleving in de Brabantse Kouters. Binnenkort heropent het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika de deuren.

Toerisme op en aan het water

De toeristische stakeholders werden samengebracht met het oog op een ontwerpnota, die de basis zal vormen voor het opzetten van een samenwerking rond actieve en recreatieve waterbeleving aan de kust, het opmaken van een toeristisch charter en het uitwerken van een Cluster Pact, dat samen met de Blauwe Cluster en Westtoer vorm zal krijgen.

MICE – special venues

Thor Central, de nieuwe MICE-venue op de site Thor Park met linken naar het mijnerfgoed, opende in het najaar van 2017 en was dit jaar reeds de vergaderlocatie van 166 meetings en congressen.

In kader van de belevingsverhoging van de Vlaamse vergaderlocaties in erfgoedsites werd een begeleidingstraject opgestart. In een eerste golf zijn er elf gestart, waaronder de Sint-Pietersabdij, de Bijloke, het FMCCA en Bokrijk. Vier venues stappen in een tweede fase in, waaronder Lamot en C-Mine. Nog zes andere venues zullen het traject in de tweede golf volgen. Een internationale jury beoordeelt uiteindelijk het strategische concept en de plannen voor de creatie van de meetingbeleving.

De ambitie is om tegen 2021 minstens honderd extra congressen naar Vlaanderen te halen. Op het moment van de nulmeting, zijnde 2017, waren er tweehonderd congressen. Om dat waar te kunnen maken, is een doorgedreven associatiebewerking essentieel. Het Association World Congress, dat in maart 2018 werd georganiseerd, gaf alvast een boost aan de MICE-werking.

Toeristische bereikbaarheid

Om de toeristische bereikbaarheid te verbeteren werden een aantal acties afgebakend en wordt er onder meer met de NMBS samengewerkt.

1.1.3. SD 2: De toeristische sector doen uitgroeien tot een gezonde en bruisende sector

Opvolging nieuw Logiesdecreet

Toerisme Vlaanderen voert steekproeven uit om na te gaan of een logies in eerste instantie is aangemeld en in tweede instantie voldoet aan de voorwaarden. Deze kwestie kwam vandaag nog aan bod naar aanleiding van de samen behandelde vragen om uitleg van Marnic De Meulemeester over de recente controles bij Airbnb-aanbieders (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2018-19, nr. 181) en Cathy Coudyser over de handhaving van het Logiesdecreet (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2018-19, nr. 206).

Kwaliteitstrajecten ontwikkelen en ontsluiten

Naast de traditionele kwaliteitsinstrumenten en -trajecten voor logies, de organisaties met een gidsenwerking en de toeristische onthaalcentra, wordt de aanpak verruimd naar de bredere toeristische sector. Een taskforce ontwikkelt een toolkit en begeleidingstraject, specifiek voor musea en attracties. Bovendien komen ook meetingvenues in aanmerking voor een professionaliseringstraject om de dienstverlening op een internationaal niveau te brengen. Binnen de categorie 'logies' ligt de focus op erkende campings en camperterreinen alsook op hostels.

De toegankelijkheid in de volledige toeristische keten blijft een aandachtspunt. Kunststeden als Brugge, Mechelen en Leuven organiseren toegankelijke erfgoedwandelingen en het aantal toegankelijke logies breidt jaarlijks verder uit.

Uitvoeren horecabeleidsplan

In juli 2018 keurde de Vlaamse Regering het eerste voortgangsrapport goed. De eerste drie strategische doelstellingen en de uitgevoerde acties zitten vervat in het beleid van minister van Werk en Economie Philippe Muyters. De vierde doelstelling betreft voornamelijk acties binnen het gastronomiebeleid en de logiessector, waarover al een en ander werd gezegd.

SALK vrijetijdseconomie

Het toeristische drieluik in Alden Biesen is klaar. In 2019 zullen drie resterende deelprojecten van Cycling Synergy (Fietsen door de heide, Fietsen door de bomen en Fietsen onder de grond) voor de toeristen worden opengesteld. Daarnaast zal La Biomista, het project van kunstenaar Koen Van Mechelen, openen, alsook de eventhal in Beringen.

Groen-blauwe fiets- en wandelnetwerken

Dankzij de verstrekte subsidies in het kader van fiets- en wandelnetwerken werden het voorbije jaar vijf projecten gerealiseerd: de wandelnetwerken Kalkense Meersen-Donkmeer, Velden en Meersen, Bosland, het fietsbelevingspunt Rupel/Scheldeland en de Brabantse Kouters. Deze voormiddag opende de minister nog het wandelnetwerk Demer en Dijle.

Eind 2018 wordt het toekomstige beleid inzake de bewegwijzering van de Lange Afstand Fietsroutes bepaald, in samenspraak met de provinciale partners, zodat dit in 2019 uitvoering kan krijgen.

Ondersteunende overheid

Via de werking van Event Flanders werden twee internationale topevenementen binnengehaald: de World Choir Games in 2020 – waardoor 25.000 à 30.000 mensen twee weken naar Vlaanderen komen – en het WK Wielrennen in 2021.

De prioriteiten voor de volgende twee subsidieoproepen (2019 en 2020) voor logies zijn vastgelegd: naast de reeds bestaande investeringen in familievriendelijkheid, toegankelijkheid, zorgspecifieke elementen en de aanleg en inrichting van camperplaatsen, komen de volgende twee jaar ook de renovatie en de uitbreiding van het sanitair in hostels in aanmerking voor een premie.

Toerisme Vlaanderen biedt ook een uitgebreid aanbod aan internationale marketingacties aan, waaraan de brede toeristische sector kan deelnemen.

1.1.4. SD 3: Toerisme binnen het bereik brengen van elke Vlaming

Vlaanderen uitbouwen tot een gezinsvriendelijke erfgoedbestemming

In het kader van het pilootproject 'Familievriendelijk erfgoed', loopt op dit moment of start binnenkort een publieksonderzoek in de drie geselecteerde attracties: het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, het Museum voor Schone Kunsten in Gent en het Provinciedomein Raversyde. In het voorjaar 2019 loopt dit pilootproject af. Op basis van de resultaten zal een studiedag worden georganiseerd en een brochure uitgewerkt die de museumsector dient te inspireren rond familievriendelijkheid.

Een onderzoek naar het online surfgedrag van families liep tijdens de zomer van 2018. De resultaten worden tegen het einde van 2018 verwacht. Op basis daarvan wil Toerisme Vlaanderen zijn website optimaal afstemmen op het surfgedrag van families.

Versterking van het Steunpunt Vakantieparticipatie tot dé referentie voor iedere Vlaming met een vakantiedrempel

Via het Steunpunt Vakantieparticipatie werden in 2017 157.018 mensen bereikt, die genoten van een daguitstap of vakantie. Dat is 20 procent meer dan in 2016 en 5,5 procent meer dan in het vorige recordjaar 2015. Vooral de groeiende bekendheid van de werking van het steunpunt en de toename van het aantal aangesloten organisaties ligt daarvan aan de basis.

Bovendien kan ook de 'Vakantieschakel' mooie resultaten voorleggen: 570 geslaagde verbindingen tussen vakantiegangers met een drempel en toeristische aanbieders.

Het nieuwe decreet houdende invoering van het programma 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme (*Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1404/8*) is hier goedgekeurd en dus genoegzaam bekend. Er wordt naar gestreefd de uitvoeringsbesluiten tegen medio 2019 rond te krijgen. Intussen is de administratie ook aan de slag met de evaluatie van de artikels van het vorige decreet 'Toerisme voor Allen' die betrekking hebben op de jeugdverblijfscentra.

In een aanbod aan kwalitatief logies voorzien voor alle mogelijke drempelgroepen

De prioriteiten binnen de subsidieoproep voor jeugdverblijven werden in 2018 aangepast en blijven ongewijzigd in 2019. De focus ligt op investeringen in brandveiligheid, modernisering en projecten die de familievriendelijkheid van het verblijf verhogen.

Het pilootproject om de bereikbaarheid van de jeugdverblijven via het openbaar vervoer te verbeteren was toe aan een tweede editie. Het aantal aangevraagde versterkingsritten in de zomer van 2017 lag hoger dan in het volledige jaar 2016. Het aantal haltes nabij minder makkelijk bereikbare jeugdverblijven werd in 2018 opgetrokken van drie naar zes. De evaluatie van deze tweede editie zal binnenkort gebeuren.

1.2. Uitgavenvergroting 2019

Werkingsloelage

De minister wijst erop dat de werkingstoelage is gedaald met 77.000 euro VAK en 101.000 euro VEK. Er is vooreerst een toename met 322.000 euro VAK/VEK door de impact van de index op de loongerelateerde budgetten: het gewone loonbudget stijgt met 278.000 euro en de tewerkstellingspremies met 44.000 euro. De

compensaties zijn gedaald met 115.000 euro VAK/VEK. Er wordt een bedrag van 500.000 euro gecompenseerd vanuit het Departement CJM voor de financiering van de World Choir Games in het kader van Event Flanders.

Een bedrag van 615.000 euro wordt intern gecompenseerd van de werkingstoelage naar de investeringstoelage:

- 65.000 euro van de tewerkstellingspremies naar de investeringstoelage, waar het bedrag zal worden aangewend voor een verhoging van de ad nominatim ondersteuning;
- 200.000 euro van bestemmingspromotie naar de investeringstoelage, voor een verhoging van het budget voor het decreet 'Iedereen verdient vakantie';
- 350.000 euro van bestemmingspromotie naar de investeringstoelage, waar het bedrag zal worden aangewend voor een ad nominatim aan Westtoer in functie van het herdenkingstoerisme.

Andere bijstellingen zijn gedaald met 284.000 euro VAK en 308.000 euro VEK. Die daling is het resultaat van volgende aanpassingen:

- het personeelsbudget vermindert met 284.000 euro VAK/VEK door de opstap personeelsbesparing 2019;
- aan de betaalzijde werd bij de BO 2018 24.000 euro bijkomend en eenmalig overgedragen vanuit het FFEU. Dat bedrag wordt in 2018 effectief aangewend, met als gevolg een negatieve bijstelling bij de BO 2019.

Investeringsstoelage

De investeringstoelage is gedaald met 4.685.000 euro VAK en gestegen met 627.000 euro VEK. De compensaties zijn toegenomen met 615.000 euro VAK/VEK. Enerzijds wordt 415.000 euro intern gecompenseerd van de werkingstoelage voor de verhoging van de ad nominatim subsidies, anderzijds wordt 200.000 euro intern gecompenseerd van de werkingstoelage voor een verhoging van het budget voor het decreet 'Iedereen verdient vakantie'.

De andere bijstellingen dalen met 5.300.000 euro voor VAK en stegen met 12.000 euro voor VEK. Telkens gaat het om een terugdraai van de eenmalige middelen waarin bij de begrotingsaanpassing 2018 of de BO 2018 was voorzien. Aan de betaalzijde, het VEK, is er een terugdraai van de afroaming van het investeringsaldo. Bij de begrotingsaanpassing 2018 werd de saldo-opbouw, die in 2017 gerealiseerd werd, volledig afgeroomd met 4.171.000 euro. Dat wordt hier teruggedraaid. Voorts is er een actualisatie van de betaalkalender met een stijging van 1,141 miljoen euro: -766.000 euro door een aanpassing van de betaalkalender van de hefboomprojecten en +1.907.000 euro door de actualisatie van de betaalkalender van de andere dossiers, waaronder de werken met betrekking tot het Jubileumcomplex in de Zoo van Antwerpen, de toeristische SALK-projecten en de logiesdossiers.

2. Bespreking

2.1. Vragen van de leden

2.1.1. Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe zal zich beperken tot één grote bekommernis. Zowel in dit parlement als op lokaal vlak, tijdens het Kustburgemeestersoverleg, is er de voorbije jaren verschillende keren gediscussieerd over de budgettaire ondervertegenwoordiging van de kust in de hefboomprojecten. Van het totale subsidiebedrag van ruim 71.683.000 euro ging er deze legislatuur amper 1.800.000 euro naar de kust. De kustgemeenten hadden een dertigtal hefboomprojecten ingediend, maar slechts één daarvan werd tot op heden goedgekeurd. De minister leek de kwaliteit

van de ingediende projecten in vraag te stellen. Daarom werd, in overleg met het Kustburgemeestersoverleg, een denktank opgericht. Het is de bedoeling om te werken met stakeholders, hefboomen te creëren, na te denken over 'quick wins' en structurele voorstellen en een procesbegeleider aan te duiden om het creatief proces te begeleiden ten voordele van het kusttoerisme.

TVL stelt 123.000 euro ter beschikking voor een campagne rond waterbeleving. Die campagne gebeurt via een project dat Westtoer zal indienen in samenwerking met alle kustgemeenten. Hiervoor worden de resterende impuls kredieten ingezet in 2019 en 2020. Op lange termijn was er al een brainstorm gepland waarop de diensthoofden van Toerisme van alle kustgemeenten werden uitgenodigd, net als alle watersportclubs. Het resultaat zal als input moeten dienen voor het memorandum voor de nieuwe minister van Toerisme in 2019. De doelstelling is het thema waterbeleving structureel toe te voegen aan de themalijnen van Toerisme Vlaanderen.

Er is vandaag een structurele scheeftrekking. De denktank is een eerste goede aanzet om dat aan te pakken, maar hoe zal de minister ervoor zorgen dat in de volgende legislatuur structureel de nodige middelen worden uitgetrokken zodat de kust, een belangrijke regio voor Vlaanderen, België en zelfs Europa, met diverse projecten voldoende aan bod komt? Hij mag zich niet verschuilen achter de zogenaamde mindere kwaliteit van de ingediende projecten.

Ten slotte heeft de spreker nog een vraag in verband met het Logiesdecreet. Wat is de concrete verantwoordelijkheid van de burgemeesters indien er ongelukken gebeuren in Airbnb's die niet geregistreerd zijn? Ligt de verantwoordelijkheid dan bij de lokale besturen, bij de burgemeesters, of zal de hogere overheid dan haar verantwoordelijkheid nemen?

2.1.2. *Marnic De Meulemeester*

Marnic De Meulemeester stelt dat de beleidsbrief een logische continuering is van het toeristisch beleid dat de minister voert en hij feliciteert de minister daarvoor. Op decretaal vlak werden er met het Logiesdecreet en het decreet 'Iedereen verdient vakantie' twee grote stappen vooruitgezet. De Open Vld-fractie is blij te hebben bijgedragen aan de totstandkoming van twee duidelijke decreten die de sterke Vlaamse toeristische sector eenduidigheid en vertrouwen schenken. De samenwerking tussen deze commissie en de minister verliep de voorbije jaren op een aangename manier.

Een ander onderdeel van het gevoerde beleid, met name de keuze voor enkele duidelijke projecten en doelstellingen en het daarop afstemmen van subsidiëring, wordt aangemoedigd door Open Vld. De hefboomwaarde van het ondersteuningsbeleid is een slimme zet.

Het 'poedersuikerbeleid' dat de minister stopzette, maakte misschien wel meer organisaties gelukkig, maar daardoor kon een focus ontbreken. De keuze om in te zetten op de onmiskenbare Vlaamse troeven, zoals het wielervedgoed, de zomerfestivals, de Vlaamse Meesters of de gastronomische cultuur, is slim en werpt vruchten af. Daarbovenop kwam het herdenkingstoerisme rond de Grote Oorlog. Dergelijke herdenkingen met brede internationale aantrekkingskracht zijn zeldzaam en de minister heeft daar prima op ingespeeld.

Wat zal de minister doen om te vermijden dat de inspanningen rond het herdenkingstoerisme verloren gaan? Moeten de extra uitgaven aan Westtoer in dit kader worden gezien?

Het is een uitstekende beleidsbeslissing om in te zetten op het festivaltoerisme. In de beleidsbrief verwijst de minister naar een enquête bij festivalbezoekers. Wat waren de meest in het oog springende resultaten? Op welke manier zal daarop verder worden ingespeeld?

Eerder in deze beleidsperiode zat er een haak in de boter bij de samenwerking tussen TVL en Visit Brussels. Hoe verloopt die samenwerking nu? Welke acties worden ondernomen om die relatie te verbeteren? Hoe zal er tijdens het komende jaar worden samengewerkt met de Brusselse toerismedienst? In het kader van het project rond Bruegel zijn er immers veel linken te leggen tussen Vlaanderen en Brussel.

Ook in het mobiliteitsdossier kan de samenwerking tussen verschillende overheden en beleidsniveaus beter. Een klein land als België, met toeristische troeven verspreid over het hele grondgebied, is gebaat bij een goede ontsluiting van die troeven. Een mobiliteitsbeleid waarbij verschillende vervoerswijzen naadloos op elkaar aansluiten is van primordiaal belang. De minister is ook bevoegd voor Mobiliteit, het is dan ook jammer om in de laatste beleidsbrief van de legislatuur nog te moeten lezen dat er naar good practices uit het buitenland zal worden gezocht. Dat probleem had al eerder in de legislatuur moeten worden aangepakt en opgelost.

De samenwerking met Airbnb in het kader van het Logiesdecreet verloopt stroef. Het decreet zelf lijkt goed te functioneren. Het is belangrijk dat er een eenduidige en goede regelgeving is. Die Airbnb-problematiek zal hopelijk geen smet zijn op het voor de rest mooie verhaal dat het Logiesdecreet is. Plant de minister in het komende beleidsjaar, behalve de terecht opgelegde boetes, ook andere acties om ervoor te zorgen dat de Airbnb-verhuur uit de grijze zone wordt gehaald?

2.1.3. *Cathy Coudyser*

Cathy Coudyser merkt op dat er in de afgelopen beleidsperiode echt wel stappen vooruit zijn gezet om het merk Vlaanderen en de Vlaamse troeven uit te spelen en zo meer toeristen naar Vlaanderen te halen. Ze vindt het wat jammer dat ook in deze legislatuur het debat al diverse keren werd verengd tot West-Vlaanderen en in het bijzonder de kust, hoe belangrijk ze dat als kustbewoner ook vindt. Hoe dan ook zijn er wel degelijk inspanningen geleverd om heel Vlaanderen, ook de kust en West-Vlaanderen, mee te krijgen in dit verhaal. Ze blijft erbij dat de kust in het bijzonder nood heeft aan een inhaalbeweging, aan innovatieve, kwaliteitsvolle aantrekkingskracht om opnieuw een stap vooruit te zetten. Ook op dat vlak zijn er in deze legislatuur stappen gezet, samen met de toeristische diensten. De denktank Kust heeft een nota opgeleverd. Ze is benieuwd naar wat daar precies uit de bus is gekomen en hoe dat verder wordt opgevolgd. Blijkbaar is het de bedoeling dat de minister met de sector en alle partners in West-Vlaanderen een charter ondertekent, zodat in een volgende beleidsperiode de kust opnieuw echt op de kaart wordt gezet. Het is belangrijk om ook eens de omgevingsanalyse te bekijken. Daaruit blijkt bij de deelbestemmingen dat er stappen vooruit moeten worden gezet voor de kust, maar dat is niet alleen een kwestie van het beleid. Alle spelers moeten ter zake hun rol spelen.

De jachthavens en toerisme op en aan het water lijken inderdaad mogelijke troeven die de kust kan uitspelen, maar ook in het kader van erfgoed en cultuur staan er zaken op stapel, zoals Beleef Ensor. Er is ook de Gruuthusesite in Brugge, op slechts 20 kilometer van de kust. Domein Raversyde wordt dan weer mee opgenomen in het kwaliteitstraject inzake familie- en kindvriendelijkheid. Er worden dus wel degelijk bakens verzet. Er moet worden nagedacht over hoe er meer toeristen naar de kust kunnen worden gelokt en hoe de bestedingen door kustbezoekers kunnen worden verhoogd door eventueel een extra doelpubliek aan te trekken.

WO I

Wat de Eerste Wereldoorlog betreft, ligt de focus ook absoluut in West-Vlaanderen. Het is goed dat er van de afgelopen vier jaar een evaluatie wordt gemaakt en dat daarover een rapport wordt opgeleverd. Daar kunnen dan zeker lessen uit getrokken worden voor de verdere werking. Ook is het absoluut goed dat de promotie ook in 2019 en 2020 nog wordt voortgezet, zodat het potentieel van wat in die vier jaar werd opgebouwd, met meer aandacht hiervoor, opnieuw terugkomt. West-Vlaanderen wil immers de regio van het herdenkingstoerisme zijn. Samen met alle partners wordt een plan van aanpak opgemaakt om dat herdenkingstoerisme verder te verankeren. Kan er al een eerste toelichting worden gegeven over dat plan van aanpak en hoe daar de komende jaren verder op zal worden ingezet?

Meeting- en congreστοerisme

Het Vlaamse beleid moet het potentieel dat er nog is voor meeting- en congreστοerisme, ook gebruiken. De 'special venues', de unieke Vlaamse erfgoedlocaties waar meetings kunnen plaatsvinden, lijken een meerwaarde. Ook wat dat betreft, wordt een slim beleid gevoerd. Daarbij wordt ingespeeld op die associaties, evenals op onze economische troeven en sectoren, op innovatie, op de gezondheidssector, om ook die congresgangers naar Vlaanderen te halen.

SD 2

Ook in het kader van het streven naar een gezonde en bruisende economische sector worden stappen vooruit gezet, met kwaliteitstrajecten, met het geven van begeleiding en adviezen, vooral in de logiesector maar ook in het kader van de musea. We spelen ons erfgoed, onze cultuur, onze Vlaamse Meesters zeker uit. Vlaanderen heeft toonaangevende musea, maar ook belangrijk is de storytelling, de kansen op het vlak van digitale toepassingen, van virtual reality in musea. Daarin kan de museumsector zeker nog begeleiding en advies gebruiken, zodat er een mooi evenwicht is tussen erfgoed, de cultuurwaarden en de toeristische ontwikkeling, waardoor ook wat cultuur en erfgoed betreft het economisch potentieel vergroot.

Event Flanders

Het is positief dat er dankzij Event Flanders twee grote topevenementen naar Vlaanderen worden gehaald: de World Choir Games en het WK Wielrennen. In de eerste jaren, bij de oprichting heeft Event Flanders een moeilijke start gekend, maar het biedt enorme voordelen als het gaat over het bevorderen van de samenwerking tussen steden en gemeenten, maar ook inzake het verankeren van expertise inzake bids en het binnenhalen van internationale topevenementen.

De vraag is natuurlijk waar we in de toekomst verder naartoe willen met Event Flanders. Welke strategie wordt er verder gehanteerd om topevenementen binnen te halen en over welk soort topevenementen gaat het? Hoe kan aan Event Flanders de nodige slagkracht worden gegeven om dat verder uit te bouwen na de opstartperiode?

Toerisme binnen het bereik van elke Vlaming brengen

Het is belangrijk om in te zetten op de toegankelijkheid en de familievriendelijkheid van de toeristische attracties en op mogelijk zorgspecifieke noden. Daar wordt zeker al een stap vooruit gezet. Er moeten uitvoeringsbesluiten komen bij het decreet 'Iedereen verdient vakantie'. De projectleider is aangesteld en er is ook een stuurgroep binnen het netwerk. Wie zijn de partners die mee helpen en mee nadenken over die uitvoeringsbesluiten? Er moest ook een label komen. Hoe

zal dat tot stand komen? Zal dat in deze beleidsperiode nog op de rails kunnen worden gezet, of zijn die uitvoeringsbesluiten er eventueel al? Een van de doelstellingen van het decreet was ook dat er zo veel mogelijk in een netwerk zou worden samengewerkt. Hoe zal dit verder in de praktijk worden omgezet? Het Steunpunt Vakantieparticipatie levert daar goed werk. Het zal worden uitgebouwd tot hét expertisecentrum, waar die kennis, ervaring en goede praktijken worden gedeeld. Zijn er al gesprekken lopende over hoe dat steunpunt verder die slagkracht zal worden gegeven?

Het is ook heel belangrijk om verder na te denken over een platform, waarin de Vakantieschakel geïntegreerd wordt maar waarbij er ook een geïntegreerd platform is van het bovenlokale aanbod, met inbegrip van de dagattracties. Als het om 'Iedereen verdient vakantie' gaat, zijn immers ook dagattracties en korte uitstappen binnen de regio heel belangrijk. Publiq en Demos worden daarin betrokken, staat er in de beleidsbrief. Straks komt er ook een nieuw bovenlokaal steunpunt binnen Cultuur, Jeugd, Media voor de regionale vrijetijdswerking. Is het mogelijk om ook daar samenwerkingen en expertise te delen?

2.1.4. Vera Jans

Vera Jans meldt dat Johan Verstreken namens CD&V de algemene tussenkomst zal verzorgen, zichzelf zal enkele specifieke vragen stellen over het beleidsdomein 'Iedereen verdient vakantie'. Het sociaal toerisme is een significante en groeiende sector, dat blijkt ook uit de cijfers in de beleidsbrief. De minister heeft het daarin ook over het nieuwe decreet voor sociaal toerisme, dat op een heel participatieve manier, samen met de sector, tot stand is gekomen. Op bladzijde 32 wordt gemeld dat er een projectleider werd aangeduid binnen de administratie, die de uitvoeringsbesluiten mee vorm zal geven. Het lid hoopt dat niet alleen het decreet maar ook de uitvoeringsbesluiten op die participatieve manier tot stand kunnen komen. Kan de minister een concrete stand van zaken geven inzake de uitvoeringsbesluiten, de betrokken partners en de timing?

Een tweede vraag vloeit voort uit de actuele vraag die zij op 4 juli 2018 stelde over de financiering van het nieuwe decreet 'Iedereen verdient vakantie' (*Actuele vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 445). De minister antwoordde toen dat hij een toename verwacht van de middelen op twee fronten. Vooreerst zou er een verhoging komen van het budget ter ondersteuning van alle partners in de volledige keten. Daarnaast, aldus de minister, "moeten we ook de subsidies verruimen in het kader van projectoproepen, waarbij we vernieuwende projecten van organisaties die niet erkend zijn, ook zouden opnemen". De minister zei toen dat hij uitging van een verhoging van de middelen met ongeveer 15 procent, "wat toch aanzienlijk is". Kan hij toelichten waar deze budgetverhoging terug te vinden is in de begroting?

Een laatste vraag gaat over de impulsoproep 'Iedereen verdient vakantie'. In de beleidsbrief staat dat de bekendmaking van de weerhouden projecten in het najaar zal gebeuren. Kan de minister zeggen of de beslissing hierover al genomen is en kan hij hier wat toelichting bij geven?

Het lid besluit met de bedenking dat er bovenmatig veel aandacht gegaan is naar de kust. Ze vindt het wel fijn dat de minister in zijn toelichting de echte troeven, de Limburgse troeven, toch ook heeft vermeld.

2.1.5. Bart Caron

Beleidsbrief

Bart Caron vindt dat de minister consequent is in zijn beleid. Hij is het niet altijd met hem eens, maar respecteert hem wel, omdat hij een doorzetter is. Met succes

blijkbaar, want uit de cijfers van de verschillende rubrieken valt af te leiden dat het beleid wel werkt.

De spreker wil nogmaals zijn ambigu gevoel over de productlijn rond de Vlaamse Meesters ventileren. Dat de minister cultuur als basis neemt van het toeristisch beleid van Vlaanderen, is heel goed, want Vlaanderen is daar het beste in, het beste in de wereld misschien zelfs. Op het vlak van kunst, en zeker oude kunst, heeft Vlaanderen alle wereldkampioenen in huis, van de Vlaamse Primitieven tot en met de negentiende eeuw. Daar gaat de minister ook op door. Het lid vindt dat op zich goed, alleen heeft hij een ambigu gevoel bij het feit dat Bruegel in dit Bruegeljaar bijna een soort van logo wordt waarrond allerlei activiteiten worden opgezet die weinig of niets meer te maken hebben met het werk van Bruegel en de inhoudelijke betekenis ervan.

Hij moet wel bekennen dat de input vanuit Toerisme in de infrastructuur en de omkadering van aanbieders van de Vlaamse Meesters wel een meerwaarde is geweest. Het is zelfs wat cru voor het cultuurbeleid, dat dit van het toerismebeleid is uitgegaan en niet van het cultuurbeleid. Dat mag als een compliment of als een kritiek beschouwd worden. Er is inderdaad nood aan een betere infrastructuur, aan betere ontvangst, aan betere folders, aan wegwijzers en aan het beter internationaal in het licht stellen van onze kunstenaars en de minister heeft dat gedaan. Misschien moet hij wel ambiëren om de volgende minister van Cultuur te worden.

De heisa rond artistiek naakt op Facebook toont aan hoe sommige beheerders van Facebook met kunst omgaan. Er is duidelijk nog een lange weg te gaan.

Ook gastronomie ontsnapt niet aan Bruegel, of omgekeerd. Op bladzijde 16 van de beleidsbrief zijn daarvan voorbeelden te vinden. Op zich niet zo dramatisch, maar de spreker voelt zich daar toch wat ongemakkelijk bij.

Hij wil even doorgaan op wat de minister "het verder bouwen op succesvolle productontwikkelingen" noemt. Wielervedstrijden zijn iets waar Vlamingen goed in zijn en dat is ook attractief, voor Vlamingen en voor buitenlanders. Het is een democratisch en toegankelijk gegeven en daarmee wordt het Vlaams toerismebeleid voor een breed publiek opgezet. Bij wat er bijvoorbeeld gebeurt met festivals als Tomorrowland kunnen echter wel vragen worden gesteld. Dergelijke festivals zijn onbetwistbaar belangrijke fenomenen, er worden zelfs 'Belgian journeys' rond gebouwd. Voor dat soort programma's biedt de minister dan ondersteuning vanuit Toerisme Vlaanderen. Het water stroomt soms naar dezelfde zee, om het metaforisch uit te drukken.

Dat noopt tot de conclusie dat met wat Toerisme Vlaanderen internationaal doet, vooral wordt gemikt op rijke mensen. De Vlaamse toeristische economie wil geld verdienen aan rijke mensen, en vooral aan buitenlandse rijke mensen. Het geld moet allicht worden gehaald waar het zit, maar dat wringt toch een beetje met zijn natuur. Het is alsof Vlaanderen niet toegankelijk gemaakt zou mogen worden voor mindervermogende mensen. Waarschijnlijk zal de minister dat pareren door te verwijzen naar de hostels en naar een aantal alternatieven, die daar gedeeltelijk wel op inspelen. Het is belangrijk dat de Vlaamse kunst en cultuur toegankelijk zijn voor brede massa's, ook uit het buitenland, en niet alleen voor rijke mensen. De spreker heeft respect voor mensen die niet zoveel geld verdienen en stelt dat zijn sociale hart botst met het vele geld dat omgaat in bijvoorbeeld het MICE-toerisme, waar Vlaanderen ook nog eens veel publiek geld in investeert voor de infrastructuur en het onthaal in dergelijke congrescentra.

Het lid apprecieert de inspanningen die de minister doet om de toeristische infrastructuur in Vlaanderen te verbeteren. Hij heeft de indruk dat met een relatief klein

budget een vrij grote meerwaarde aan kwaliteit bij de aanbieders wordt gerealiseerd.

Met betrekking tot het buitenlandnetwerk van TVL wordt op pagina 30 van de beleidsbrief gemeld: "Daarom zal de hele werking hertekend worden en de regels van het regiomanagement volledig doorgetrokken worden in de organisatie van onze marketing.". Kan de minister daar wat meer toelichting bij geven?

Dat een recordaantal Vlamingen heeft kunnen genieten van een vakantie bewijst dat de lijn met betrekking tot vakantieparticipatie van mensen met budget- of zorgnoden zinvol en noodzakelijk is. Het lid wenst de minister daarvoor geluk en hij hoopt dat die lijn wordt voortgezet in de toekomst, misschien met nog meer kracht. Er zijn interessante nieuwe samenwerkingsverbanden waar te nemen, er gebeuren communicatieve acties rond en er wordt gedacht aan een geïntegreerd platform om het aanbod nog beter te ontsluiten. Dat zijn allemaal positieve zaken.

In de beleidsbrief leest hij voorts dat de minister alle uitvoeringsbesluiten van het decreet 'Iedereen verdient vakantie' klaar wenst te hebben tegen medio 2019 en dat TVL in het najaar van 2018 de evaluatie aanvat van de bepalingen binnen het decreet Toerisme voor Allen die betrekking hebben op de categorie jeugdverblijfscentrum. Ontbreken die uitvoeringsbesluiten vandaag dan nog? Waarom is er hier plots sprake van het decreet Toerisme voor Allen? Kan dat worden verduidelijkt? Of gaat het om een fout in de tekst?

Het lid sluit zich aan bij de sprekers die het over Airbnb gehad hebben. Hij wil de minister gelukwensen voor zijn moed om de wanpraktijken aan te pakken. Handhaving en een 'level playing field' zijn noodzakelijk in een toeristische sector.

Begroting

De spreker merkt bij de VAK een sterke daling op bij de investeringen, van 14 miljoen euro naar 9 miljoen euro, terwijl de VEK-middelen ongeveer gelijk blijven. Heeft dat te maken met het feit dat dit het laatste jaar van de legislatuur is? Er worden geen belangrijke beslissingen meer genomen wat de investeringen betreft, maar de in het verleden aangegane engagementen worden wel betaald. Is dat de juiste lezing?

2.1.6. Johan Verstreken

Johan Verstreken zegt dat de beleidsbrief een goed overzicht geeft van de stand van zaken van de uitvoering van de beleidsnota. Uit dat overzicht blijkt ook de vernieuwing die Toerisme Vlaanderen de voorbije legislatuur heeft doorgezet met betrekking tot promotie en marketing. De consequente focus op onze unieke producten werpt duidelijk vruchten af. De volgehouden inspanningen om interessante en vaak onverwachte samenwerkingsverbanden uit te bouwen dragen bij tot het succes. De start-to-finish-begeleidingsaanpak van de hefboomprojecten wordt sterk geapprecieerd door de begunstigden. Ook de voortrekkersrol om het debat met Facebook aan te gaan namens de culturele en toeristische sector met betrekking tot het gebruik van beelden van artistiek naakt is het vermelden waard. Het lid apprecieert voorts ook de goede omgevingsanalyse, die soms ontbreekt in beleidsbrieven van andere ministers. Een minpuntje is evenwel dat de link naar de begroting moeilijk leesbaar is. De nieuwe begrotingsafspraken brengen daar vanaf volgend jaar mogelijk verbetering in.

Toeristische aantrekkingskracht van de bestemming Vlaanderen vergroten

De Vlaamse Meesters vormen een van de toeristische troeven. Op welke manier werd rond dat thema samengewerkt met andere toeristische steden en regio's?

Het programma rond de Vlaamse Meesters komt nog sterker uit de verf dankzij samenwerkingen met een resem partners. Er wordt in de beleidsbrief onder meer verwezen naar het KMSKA. Wat zijn de gevolgen van het nieuwe uitstel van de heropening van dat museum voor de uitvoering van het programma Vlaamse Meesters?

Flanders Food Faculty werd eind 2015 opgestart en toen werd een samenwerkingscharter ondertekend, met als uiteindelijke missie tegen 2020 van Vlaanderen een culinaire topbestemming te maken. Hoe komt het dat de werking van de Flanders Food Faculty nog niet helemaal bekend is in de sector?

Minister Weyts woonde in mei 2018 het UNWTO Forum on Gastronomy Tourism in Bangkok bij, en maakte daar bekend dat Vlaanderen in 2020 gastregio zal zijn van dit prestigieuze forum. Welke plannen heeft hij in het kader van dat Wereldforum? Hoe zal de private sector bij dit evenement worden betrokken en zal ook de Vlaming zelf hierbij betrokken zijn?

De vierjarige herdenking van de Grote Wereldoorlog loopt stilaan ten einde, zoals aangehaald wordt op pagina 18. Er moet natuurlijk ook blijvend geïnvesteerd worden in herdenkingstoerisme. Welke inspanningen kunnen er gedaan worden om de herdenking van '14-'18 een duurzaam toekomstig karakter te geven? Worden de inspanningen rond promotie en marketing voortgezet? Ervaringen, verhalen, belevingen enzovoort zijn vandaag een belangrijke drijvende kracht van de toeristische ontwikkeling. Hoe zal Toerisme Vlaanderen op deze nieuwe trends inspelen? Blijft het inzetten op een geografische marketingaanpak? Wat staat daar in de toekomst budgettair tegenover?

Nog op pagina 18 staat dat de samenwerking met Tomorrowland geëvalueerd wordt. Zijn deze resultaten al beschikbaar en wat zijn de eventuele accenten voor 2019?

Toerisme Vlaanderen ondertekende een samenwerkingsakkoord met VisitBrussels. Kan de minister duiding geven bij deze kaderovereenkomst en over hoe die samenwerking juist in zijn werk gaat? Wordt daar een budget voor uitgetrokken en wat zijn de initiatieven inzake promotie? Zijn er al dan niet pijnpunten bij de samenwerking tussen Vlaanderen en Brussel, zoals dat in het verleden nu en dan het geval was? Zowel Vlaanderen als Brussel heeft baat bij een goede samenwerking met blijvend overleg.

Op pagina 20 is sprake van de ontwerpnota over de toekomst van de kust. Wat is de concrete stand van zaken rond het aangekondigde kustoverleg, wat is de timing en wat zijn de doelstellingen? Op dezelfde bladzijde wordt er ook gesproken over de Blauwe Cluster in Oostende, die eind juni officieel van start is gegaan. Vindt er intussen overleg plaats met de partners, zoals Toerisme Vlaanderen en Westtoer, en welke andere actoren zijn daar al dan niet bij betrokken?

Wat het openbaar vervoer voor binnen- en buitenlandse toeristen met een beperking betreft, wil de spreker het probleem aankaarten van de scootmobiel. Steeds meer mensen met een beperking maken daar gebruik van, maar een scootmobiel is vaak te groot voor de verouderde treinstellen van de NMBS. In buurlanden als Frankrijk hebben mensen met hun scootmobiel wel toegang tot de ruime, moderne treinstellen, maar in België zijn niet alle treinstellen daar breed genoeg voor en dat maakt van reizen met de trein soms een helse onderneming. Het betreft hier natuurlijk een federale materie, maar ook hier is er wellicht overleg nodig, zodat ook mensen met een handicap vlot het openbaar vervoer kunnen gebruiken. In het verleden werden al investeringen gedaan voor de tram, en dat is wellicht ook nodig voor de NMBS.

Er zijn al heel wat zaken gebeurd om de nationale luchthaven van Zaventem te ontsluiten, maar voor Oostende is dat minder het geval. De uitbater van de luchthaven van Oostende is al langer vragende partij voor een aansluiting op de kusttram. Ook het toekomstige stadsbestuur van Oostende zou vragende partij zijn. Zij denken bijvoorbeeld aan een ontsluiting via Raversyde. De minister zou hier echter minder voor te vinden zijn, mede omdat dit niet in het regeerakkoord is opgenomen. Heeft de minister hierover nog contact gehad met het huidige stadsbestuur? Er is veel samenwerking nodig om dat te realiseren, maar als het in Charleroi kan, dan moet het aan de kust ook mogelijk zijn.

Het gebrek aan kampeerplaatsen voor kampeerauto's is een oud zeer. In 2017 was er een actualisatie van de knelpuntennota en op basis daarvan zouden er concrete acties komen. Is er al zicht op de resultaten van de bevraging bij de Vlaamse steden rond kampeerplaatsen voor kampeerauto's? Zijn er al dan niet tekorten, welke oplossingen zijn er mogelijk en wordt er een overleg gepland met de sector?

"We blijven kennis verzamelen via onderzoek, om onze werking te verfijnen." wordt er op pagina 28 gesteld en daarna wordt dat nader toegelicht. Zo onderzocht TVL in 2017 samen met de lokale toeristische diensten de draagkracht van de bestemmingen, in het bijzonder de kunststeden. Daaruit is onder meer gebleken dat er een eerder negatieve instelling is ten aanzien van cruisetouristen. Welke maatregelen plant de minister om hieraan tegemoet te komen, ook vanuit zijn bevoegdheid Mobiliteit? Denkt hij aan maatregelen op het vlak van duurzame mobiliteit en het verminderen van de CO₂-uitstoot, en aan initiatieven rond energiezuinige verblijfsinfrastructuur op cruiseschepen? Er zijn voor- en nadelen en bepaalde pijnpunten die misschien met de sector behandeld kunnen worden.

In het MSK en Domein Raversyde liepen een aantal proefprojecten om de familievriendelijkheid en -toegankelijkheid te verhogen. De resultaten worden in november 2018 verwacht. Is daar al nieuws over?

De spreker onderstreept tot slot dat toerisme van heel groot belang is en hij wenst de minister dan ook veel succes, enthousiasme en creativiteit bij het nastreven van de doelstellingen. Over het belang van de toeristische sector wordt soms wat lacherig gedaan. Dat er uit een evaluatie bleek dat hijzelf zeer actief is op dat domein, beschouwt hij als een compliment, maar een journalist van een gerenommeerde Vlaamse krant deed daar heel neerbuigend over. Deze commissie bewijst nochtans dat toerisme van groot economisch belang is, zeker gezien de groei van die sector, ook wereldwijd.

2.2. Antwoorden van minister Ben Weyts

2.2.1. Beleidsbrief

Handhaving Logiesdecreet

Minister Ben Weyts bevestigt dat de logiesuitbater zelf verantwoordelijk is voor overtredingen met betrekking tot het Logiesdecreet. De risico's die men loopt, onder meer op het vlak van verzekeringen, worden duidelijk gevoelig onderschat. Positief is wel dat er nu een trendbreuk gerealiseerd wordt. Dit was eigenlijk een 'accident waiting to happen', want op een bepaald moment zou onvermijdelijk blijken dat verschillende logiesuitbaters niet beantwoorden aan de basisvereisten rond veiligheid, en vooral brandveiligheid. Het is goed dat dit niet langer oogluikend wordt toegestaan en er komaf mee wordt gemaakt. Daarmee wordt de hele toeristische sector en onrechtstreeks ook de uitbaters zelf, een grote dienst bewezen.

West-Vlaanderen en de kustregio

De minister geeft vervolgens een aantal cijfers rond investeringen in West-Vlaanderen. Zo bedraagt bijvoorbeeld de subsidie van de reguliere logies in West-Vlaanderen in 2018 670.000 euro, ten opzichte van 418.000 euro in 2014. Dat is een stijging met 60 procent. De subsidie 'Toerisme voor Allen' voor West-Vlaanderen bedroeg in 2014 390.000 euro en in 2018 609.000 euro, een stijging met 56 procent. Voor de oproep 'fiets- en wandelnetwerken' ging het in 2016 om 285.000 euro. Het gaat om grote stijgingspercentages, maar er is inderdaad een probleem met betrekking tot de hefboomprojecten. Alleen ingediende initiatieven kunnen uiteraard worden ondersteund. De minister kijkt dan ook uit naar voorstellen van vernieuwde hefboomprojecten. Er is opnieuw uitstel van het project 'Beleef Ensor' in Oostende, waar wel 1,8 miljoen euro aan is toegekend. Vervolgens is er een heel luik met betrekking tot Brugge – dat naargelang het geval al dan niet bij de kustgemeenten wordt geteld – bijvoorbeeld met betrekking tot Gruuthuse en 'The Secret Libraries'. In totaal gaat het om 1,6 miljoen euro aan investeringen.

Wat de ontwerpnota voor de toekomst van de kustregio betreft, zijn er vijf toekomst- en actiegerichte speerpunten voor toeristische beleving naar voor geschoven: fietsen, natuur en landschap, strand- en waterbeleving, netheid van de kust, en de zee als inspiratiebron. Samen met vertegenwoordigers van actoren binnen de toeristische sector aan de kust heeft TVL tussen februari en oktober 2018 de ontwerpnota uitgewerkt.

Aangaande de Blauwe Cluster, zegt de minister dat een van de doelen is om duurzame en vernieuwende toeristische producten te koppelen aan de ontwikkeling van de 'blauwe economie'. Die moeten de Vlaamse kust nog aantrekkelijker maken. Hiervoor wordt vooral samengewerkt met Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport Philippe Muyters. Een voorbeeld van een concreet project is de ontsluiting van voorlopig ontoegankelijk maritiem erfgoed, zoals scheepswrakken. Er is ook een spin-off van het huidige onderzoek naar de recyclage van oude en circulaire productie van nieuwe plezierboten. De timing is om op het eind van het jaar een soort van 'Blauwe Clusterpact' te ondertekenen.

Herdenkingstoerisme

Terecht werd gevraagd wat er met het herdenkingstoerisme zal gebeuren na 2018. Het is de bedoeling de internationale aantrekkingskracht van het Groote Oorlogserfgoed in de Westhoek te consolideren, maar dat zal uiteraard niet met dezelfde intensiteit zijn als de voorbije herdenkingsjaren. Vanuit TVL zal er financiële ondersteuning worden geboden aan en internationale promotie worden gevoerd rond evenementen die worden uitgewerkt door onder andere Westtoer en die zullen worden opgehangen aan drie themajaren. In 2020-2021 is het thema 'heropbouw'. Dat blijft een actueel thema, want er zijn nog steeds oorlogsgebieden in de wereld waar heropbouw moet plaatsvinden. In 2025 is het thema 'Het landschap als getuige' en in 2027 '100 jaar Menenpoort'. De promotionele inspanningen worden voortgezet en de socialemediakanalen worden gevoed met concrete inhoud. Er komen piekcampagnes op relevante momenten in de aanloop naar de themajaren en er wordt ook gezorgd voor een periodieke monitoring en blijvende ondersteuning.

Festivals

Met betrekking tot de festivals is er een bevraging gebeurd van buitenlandse festivalgangers, met als doel inzicht te krijgen in het aandeel dat voor of na het festival langer blijft en wiens perspectief dus ruimer is dan louter muziek. De vraag is wat er moet gebeuren om die mensen naar andere locaties te geleiden. De resultaten van die bevraging zijn nog niet beschikbaar, ze worden momenteel verwerkt.

Brussel

Er wordt veel samengewerkt met Brusselse initiatieven, bijvoorbeeld in het kader van de Vlaamse Meesters. De minister denkt ook aan samenwerking met het KMSKB en de Koninklijke Bibliotheek van België. Door de interactie tussen toerisme en cultuur zijn er heel wat mogelijkheden ontstaan op het vlak van ontsluiting van het culturele aanbod. Qua aanpak, organisatie en creativiteit is de culturele zijde verrijkt uit dat verhaal gekomen.

Er is een kaderovereenkomst gesloten tussen TVL en Visit Brussels met afspraken over periodiek overleg en een rolverdeling als werkkader voor de teams van beide organisaties. Er is ook een niet-exhaustieve lijst met thema's, doelgroepen en events waarrond wordt samengewerkt. Dat gaat zowel over de Vlaamse Meesters, gastronomie, als over de grote events zoals The World Summit on Accessible Tourism en MICE. Er zijn ook bepalingen met betrekking tot de wijze waarop beide agentschappen zullen samenwerken.

Een andere concrete vorm van samenwerking betreft het Dynastiegebouw, dat in samenwerking met een concessionaris zal worden aangekleed rond een Bruegel-beleving.

Event Flanders

Event Flanders is na wat kinderziektes van start gegaan. Er was ook een moeilijke verdeling. Aanvankelijk was het de bedoeling om Event Flanders iets meer te laten trekken door TVL en het beleidsdomein Toerisme, met een grote participatie van middelen en mensen vanuit andere beleidsdomeinen zoals Sport, Cultuur en Buitenlands Beleid. Deze intentie is niet omgezet naar de praktijk, waarna is beslist het vooral zelf te doen vanuit Toerisme Vlaanderen.

De financiering van de bids is het eerste dat moet gebeuren. Soms moet er al een bedrag op tafel worden gelegd om te kunnen participeren aan de bidprocedure. Dat is al een serieuze drempel en dat geld kan achteraf niet worden gerecupereerd. Mede door het 'intanken' van externe expertise is er nu wel een goed team. Het blijft wel moeilijk om altijd ad hoc middelen te moeten gaan halen, ook per biddossier. Daarvoor zou de minister graag een structurele oplossing zien. Hij begrijpt de aanvankelijke terughoudendheid, maar minimaal budget ter beschikking stellen zou toch mogelijk moeten zijn. Er wordt zeer selectief bekeken op welke events er wordt gefocust en er wordt steeds een weloverwogen keuze gemaakt. Het voordeel van in de driver's seat te zitten, dat er vooral kan worden gekeken naar de evenementen die aansluiten op de toeristische prioriteiten waarin Vlaanderen een internationale geloofwaardigheid heeft: kunst en cultuur, erfgoed, het koersgebeuren en eten en drinken. Het eerste evenement is de 'World Choir Games' omdat daar de kosten-batenratio vrij interessant is en dat dus een goede casus is om mee te starten.

In het kader van Event Flanders wordt er ondertussen ook gewerkt aan een lange-termijnkalender. Het WK Wielrennen bijvoorbeeld kon worden binnengehaald dankzij de internationale reputatie van Vlaanderen en de rol in het kader van de UCI. Vanuit de UCI zelf was er een grote bereidheid. Vlaanderen heeft immers een zeer goede reputatie als het gaat over de organisatie van wielerevenementen en over de verslaggeving daarvan. Voor de honderdste editie wilde de UCI op zeker spelen en daarom heeft Vlaanderen dat kunnen binnenhalen.

Iedereen verdient vakantie

In verband met 'Iedereen verdient vakantie' werd gevraagd naar het plan van aanpak. Het nieuwe decreet treedt pas in werking in 2020, zuiver logistiek gezien

kan de regering dus nog geen besluiten goedkeuren. Het is niet de bedoeling om te wachten tot de inwerkingtreding om dan over de uitvoeringsbesluiten na te denken, maar er moet wel rekening mee worden gehouden in de sequens. De stuurgroep 'Iedereen verdient vakantie' moet eerst bij besluit worden samengesteld door de Vlaamse Regering. De minister wil de principiële goedkeuring daarvan nog dit jaar op de Vlaamse Regering brengen. Een tweede besluit moet vanaf begin volgend jaar worden voorbereid, met bepalingen rond de inhoud van het charter, de voorwaarden en procedure om dat charter te mogen ondertekenen en om een beeldmerk te mogen ontvangen, erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden voor sociaal-toeristische organisaties, erkenningsvoorwaarden voor bemiddelingskantoren, voorwaarden rond projectoproepen, een overgangsregeling en de inwerkingtreding. Het doel is om voor het einde van de legislatuur een principiële goedkeuring van de Vlaamse Regering te verwerven.

Er moet worden verhinderd dat er in het opgeleverde werk een cesuur zou zijn ten opzichte van het werk dat in deze en volgende legislatuur wordt geleverd. Er zal nog een uitvoerig uitvoeringsbesluit tot stand moeten komen, met nog heel wat discussies binnen de sector. Daarvoor is er in een werkgroep voorzien. De minister denkt dat de meeste neuzen wel in dezelfde richting staan en dat er kan worden voortgebouwd op het geleverde decretale werk, waarover er tevredenheid bestaat.

Voor 2019 wordt er in een budget van 100.000 euro voor communicatie naar de sector voorzien. Er wordt ook gewerkt rond een platform met het volledige bovenlokale aanbod. Dat gaat weliswaar ruimer, over de discussie omtrent toegankelijkheid van het volledige vrijetijdsaanbod, en dat wordt getrokken door minister Sven Gatz.

Vlaamse Meesters

Er werd opgemerkt dat er bij de projecten rond de Vlaamse Meesters niet altijd een link is met de meesters zelf. Het is inderdaad de bedoeling dit als een sterk merk te gebruiken, ook rond eten en drinken, wat de aandacht versterkt en de drempel verlaagt ten aanzien van de Vlaamse Meesters. Uit onderzoek blijkt dat dit erfgoed een beetje ondergesneeuwd is geraakt. De appreciatie en kennis bij de gemiddelde Vlaming is niet bepaald groot en er is dus nog werk op het vlak van het interne ambassadeurschap. Hoe simpel ook, bijvoorbeeld de link maken met eten en drinken, al was het maar via broodzakken, het zorgt er toch voor dat de Vlaming zich opnieuw gaat associëren met dat erfgoed, er weer enige interesse voor gaat krijgen en het weer gaat koesteren.

Samenwerking cultuur en toerisme

Wat de samenwerking tussen cultuur en toerisme betreft, blijven er soms problemen. In de Gentse Sint-Baafskathedraal bijvoorbeeld wordt een grote investering gedaan, met als doel cultuurbeleving en toeristische beleving, met respect voor de religieuze betekenis van het gebouw. Door in een aparte toegang te voorzien aan de zijkant van de kathedraal, kan er een parcours worden afgelegd dat de bezoekers naar de nieuwe kapel brengt waar het Lam Gods in de beste omstandigheden wordt tentoongesteld. Dat vereist ook een infrastructureel ingrijpen in de kerk. Daar is al enkele keren een akkoord rond geweest met Erfgoed maar er moest ook al enkele malen bakzeil worden gehaald. Het is soort van processie van Echternach. De kerkfabriek werkt zeer goed mee, maar met Erfgoed loopt het nog altijd heel moeilijk. Dat is altijd de finale arbiter, zelfs tegen de eigenaar en de kerkfabriek in.

Muziekfestivals

De minister wil de samenwerking met festivals niet overdrijven. Het is zeker niet zo dat festivals als Tomorrowland smeken om steun. Deze samenwerking zorgt

ervoor dat er een overflow is van de toeristen die naar de festivals gaan. Dat is een jeugdig en heel internationaal publiek dat anders moeilijker wordt bereikt. De steun voor festivals blijft hoe dan ook beperkt en Vlaanderen profiteert er waarschijnlijk meer van dan omgekeerd.

Toerisme en economie

De minister benadrukt dat toerisme ook economie is en zorgt voor een stijgende en blijvende tewerkstelling voor laaggeschoolden, een tewerkstelling die per definitie niet delokaliseerbaar is. Daarnaast wordt meer dan ooit geïnvesteerd in jeugdherbergen: 31 miljoen euro. De inspanningen die Vlaanderen levert om toerisme toegankelijk te maken voor iedereen en het aanbod te verruimen, geven het een sterke internationale reputatie. Zo is Vlaanderen een belangrijke speler binnen de UNWTO, terwijl het niet eens formeel deel uitmaakt van de VN en slechts een geassocieerd lid is van de UNWTO. Dat heeft alles te maken met de voortrekkersrol rond 'Toerisme voor Allen'.

Buitenlandnetwerk TVL

Rond de buitenlandse vertegenwoordiging wil de minister een open discussie voeren, met als uitgangspunt de vraag of Vlaanderen een geografische benadering moet hanteren, dan wel een thematische. Zou het niet beter zijn de marketinginspanningen te enten op thematische doelgroepen, de zogenaamde 'passion groups', over de grenzen heen en over te stappen naar een organisatiestructuur gebaseerd op het principe van regiomanagement? Bepaalde doelgroepen overstijgen immers de landsgrenzen. In een eerste fase moet er dan ook onderzocht worden in welke landen bepaalde inhoudelijke interesses sterk aanwezig zijn, in combinatie met de wil om daarvoor naar het buitenland te reizen. In een tweede fase moeten eventuele drempels in kaart gebracht worden die bepalen of het al dan niet opportuun is voor Toerisme Vlaanderen om de werking voor een bepaalde markt voort te zetten of op te starten. Dat is een oefening die in een open sfeer plaatsvindt en zich vooral richt op de Europese markten.

Gastronomisch toerisme

Dat de Flanders Food Faculty niet of minder bekend is, is deels te wijten aan de bereikbaarheid van de horecasector. Die mensen werken vaak zeven-op-zeven en hebben niet altijd veel tijd om zich te informeren via websites en dergelijke. Horeca-Vlaanderen is in elk geval wel een zeer enthousiaste partner om het netwerk verder uit te rollen en kenbaar te maken.

Wat de organisatie in 2020 van het UNWTO World Forum on Gastronomy Tourism betreft, bevestigt de minister dat het programma nu pas vorm krijgt. Het is alleszins de bedoeling een zeer breed publiek en dus ook de gewone Vlaming aan te spreken. Op dit moment zijn er nog maar enkele verhaallijnen, maar de timing zit goed en TVL heeft genoeg expertise en enthousiasme om hierrond te werken. HorecaVlaanderen, andere organisaties en de Vlaamse chef-koks tonen bovendien een grote bereidheid om mee te werken en ondersteuning te geven.

Mobiliteit

Wat de mobiliteit betreft, is er ondertussen een eenabonnementsysteem voor Gent en Antwerpen. Het is de bedoeling om ook tot een tariefintegratie voor Brussel te komen. Die gesprekken lopen. De partners zijn de MIVB, De Lijn en de NMBS. De eerste twee zitten op dezelfde lijn, maar met de NMBS is er nog geen overeenstemming gevonden.

De scootmobielproblematiek speelt niet alleen bij de NMBS, maar ook bij De Lijn. Het heeft alles te maken met verantwoordelijkheid en veiligheid. Scootmobielen bestaan intussen in alle mogelijke varianten waardoor de compatibiliteit met nieuwe en oude trein- en tramtoestellen en bussen vaak moeilijk is.

Oostende vraagt inderdaad een extra bediening van de kusttram naar de regionale luchthaven. De reguliere bediening mag echter niet in het gedrang komen. Voorts moeten de kosten en baten van een aftakking worden onderzocht, want traminfrastructuur is zeer duur. Mogelijk wil de stad Oostende ook wel een inspanning doen. Dat zal worden bekeken, maar het is momenteel niet duidelijk of de baten wel opwegen tegen de kosten.

2.2.2. *Begroting*

Wat het VEK betreft, wijst de minister erop dat voor Toerisme de hele regeerperiode in beschouwing moet worden genomen, omdat de middelen voor Toerisme variabel ingezet mochten worden tijdens de volledige legislatuur. Dat liet toe om bepaalde grote investeringen in het begin van de legislatuur te realiseren, door de optelsom van de investeringsmiddelen voor verschillende jaren.

Bij de begrotingsaanpassing 2018 is het gelukt om 3,5 miljoen euro extra binnen te halen voor Toerisme en die middelen worden nu besteed. Daar komt nog een bedrag van 1,8 miljoen euro bij voor de World Choir Games. De optelsom verklaart mede de daling van de VAK 2019 met 5,3 miljoen euro.

IV. Indicatieve stemmingen

De aan de commissie toegewezen onderdelen van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2019 worden bij indicatieve stemmingen aangenomen:

- voor wat het deel Onroerend Erfgoed betreft, met 7 stemmen bij 3 onthoudingen;
- voor de onderdelen in verband met Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking, met 8 stemmen tegen 1;
- voor wat het deel Toerisme betreft, met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Rik DAEMS,
voorzitter

Manuela VAN WERDE
Bart CARON
Karim VAN OVERMEIRE
Tine SOENS
Cathy COUDYSER
Steve VANDENBERGHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AAVR	Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering
AGNAS	afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
ASEM	Asia-Europe Meeting
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
bbp	bruto binnenlands product
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
BiT	bilateraal investeringsakkoord
BLEU	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
BO	begrotingsopmaak
btw	belasting over de toegevoegde waarde
B2B	business-to-business
CAI	Centrale Archeologische Inventaris
CANVEK	Commissie van Advies voor de Niet-Verspreiding van Kernwapens
CERF	Central Emergency Response Fund
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
COARM	Working Party on Conventional Arms Exports
CO ₂	koolstofdioxide
CRKC	Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur
C14	koolstof-14
DAC	derde arbeidscircuit
DG	directoraat-generaal
DNA	desoxyribonucleic acid
EC	Europese Commissie
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
EYCM	European Year of Cultural Heritage
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
FFEU	Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investerings-uitgaven
FIT	Flanders Investment & Trade
FMCCA	Flanders Meeting & Convention Center Antwerp
FOD	Federale Overheidsdienst
FVA	Forum Vlaamse Archeologie
GGA	gebieden waar geen archeologie te verwachten valt
HIVA	Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
ICBB	Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
ICP	Internal Compliance Program
ICS	Investment Court System
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IKW	interkabinettenwerkgroep
IOED	intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst
IPS	Inter Press Service
ISDS	Investor-State Dispute Settlement
IT	informatietechnologie
ITB	Internationale Tourismus-Börse
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
KMSKB	Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
KTO	klantentevredenheidsonderzoek
MAGDA	MAXimale GegevensDeling tussen Administraties

MER	milieueffectrapport
MERCOSUR	Mercado Común del Sur
MFK	meerjarig financieel kader
MICE	Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions
MIVB	Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel
MKBA	maatschappelijke kosten-batenanalyse
MSK	Museum voor Schone Kunsten
MVO	maatschappelijk verantwoord ondernemen
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NOB	Nederlands Onderwijs in het Buitenland
ODA	official development assistance
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
O&O	onderzoek en ontwikkeling
pv	proces-verbaal
RUP	Ruimtelijk Uitvoeringsplan
SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening
SD	strategische doelstelling
SDG	Sustainable Development Goal
SEED	Global partnership for action on sustainable development and the green economy
TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership (Trans-Atlantisch Vrijhandels- en Investeringsverdrag)
TVL	Toerisme Vlaanderen
UCI	Union Cycliste Internationale
UNAIDS	Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFPA	United Nations Population Fund
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UNWTO	United Nations World Tourism Organization
VAB	Vlaamse Automobilistenbond
VAK	vastleggingskrediet
VEA	Vlaams Energieagentschap
VEK	vereffeningskrediet
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VIW	Vlamingen in de Wereld
VK	Verenigd Koninkrijk
VLAC	Vlaams Academisch Centrum voor Wetenschappen en Kunsten
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VN	Verenigde Naties
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VONA	Vlaamse Ondernemers in Archeologie
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
VS	Verenigde Staten
vte	voltijdsequivalent
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VUC	de Vlaamse UNESCO Commissie
VVOB	Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WEF	World Economic Forum
WK	wereldkampioenschap
WO I	Wereldoorlog I

WO II	Wereldoorlog II
WTO	World Trade Organization
YOUCA	Youth for Change and Action